

శ్రీ పోతరాధిపతి శ్రీ

శ్రీరస్తు. కావేరిచరిత్రము.

ప్రీతిక.

- శా. శ్రీరాధామధురాధరాధికనుధాసేవానశస్వాంతుండై
సారాచారత సూరమీరు శిభిపింఘం బూని ప్రేపల్లెలొ
నా రామామణులెల్లఁ గన్గొనఁగ నాట్యం బాడు కృష్ణుండు ను
బృహరాయాఖ్యుని వాడరేవుకులబాం బాలించి రక్షించుతఁకా. ౧.
- చ. కలువల తేనితోడు, గిరికన్యకసోడు, రతీకునన్దు, త
ముల నివసించుకొన్దు, కడుముద్దులు గుల్కఁగఁ బొలవెల్లిలొ
వెలసిన ముద్దరాలు, కటివేలుపు నా, లిలనేలుమేటి, య
క్కలుములబోటి, పేర్కఁ గనుఁ గావుత మెప్పుడు సుబ్బరాయనికా. ౨.
- ఉ. కొండల రాచహుతుర, సకుంతలనత్వ, నటంచుఁ బెల్లమై
యుండుటకో! కుచంబుల మహానృతియుం గతినత్వనూనితీ
వండజయాన, నే గిరిశరాసనుడం జామియంచుఁ గేరుచుకా
భండికఁ గోగుళంకరుఁ డజస్రముఁ బ్రోచుత సుబ్బరాయనికా. ౩.
- చ. వనితల బారిఁ జిక్కుమగవారుగలారని విందుఁగాని ను
మునుబలె వేషధారియుగు పూగుషుఁ గన్గొని మోహమంటి వెం
టను బడువారిఁ గాన నెచటకా భళిరా! నలరాయుదాయ నౌ
దని శివుఁ గేరుణాంకరి దయం గనుఁ గావుత సుబ్బరాయనికా. ౪.
- చ. పులుగుహుమాయి నెక్కుదొర పొక్కిలి తామర నాల్గుమోముల
నె్వలసి కడాని బొజ్జఁగొని నిక్కము లోకమునందు బాగువా
మలవలె నిల్చి లోకముల మానుగఁ జేయు నిరించి వేడ్కఁ బే
ర్పడ్డు దయ సుబ్బరాయునిఁ జీరాయురు పేతునిఁ జేయుఁ గావుతకా. ౫.
- సీ. పాలునీరేర్పఱ్ఱుఁజాలిన వెలితొక్కపక్కి యేదేవత యెక్కిరింత
చక్కరల్లెక్కియుక్కిక్కిన చదువులపులుఁ గేపాలంతికిఁ బలుకుతోడ

వెన్నెలల్వెదజల్లు చిన్నిజాబిల్లి యేచెలియకుఁ బాపట చేటుచుక్క
కలిగించు మగనిమేల్ నలుతలవాకిళ్లు మెచ్చునే సకియకు అచ్చపట్టు
లట్టి సేకతసుశ్రోణి, నజునిరాణిఁ, బరమకళ్యాణి, ఘనవేణిఁ బద్ధపాణి
సిద్ధనిశ్రేణి, నవితసచ్చేఁణి, వాణి, వంచితాఖిల గీర్వాణివాణిఁ గొలుతు. ౬.

సీ. పటికంపుటాలడా లటమటింపఁగఁ జాలు నిద్దంపు తెలి మేని నిగ్గులెనఁగ
సూర్యచంద్రాగ్నుల సొంపొందు మూఁడేసి కనులచౌవంచమొగంబు లలరఁ
బాపట సుతనేపు చూపులే జాబిల్లి చేఱ్ఱుక్కవలె వ్రేలి చెన్నుమీర
నైదైదుచేతుల నబ్జత్రిశూలాది పరికరంబులు మహా ప్రతిభఁ దెలుప
నెల్ల వేదములకుఁ గన్నతల్లియగుచు, నెన్న మూర్తిత్రయంబునకన్న నున్న
తముగ వర్తించి నిజభక్తసమితిఁ గాఁచు, నఖిల విద్యావిధాత్రి గాయత్రిఁ గొలుతు. ౭.

చ. అరుణశరీరకాంతి దెస లంతరమింతయు లేక నిండుకోఁ
గరముల నాల్గిటంగళయుఁ గంజముఁ బుస్తక మక్షమాలయుం
బరఁగ శివాంకసంస్థఁనుయి బాలికవై ఖరి భక్తకోటులన్
సురుచిరలీల నేల్త్రిపురసుందరి డెందమునం దలంచెదన్. ౮.

క. శాంతు, మునీంద్రస్వాంతని, శాంతున్, భక్తాంతరాయచయపరిశాంతున్
కాంతానంతసుతమహో, దంతు, స్తతిమంతు, నేకదంతుఁ, దలంతున్. ౯.

క. తొలిదొల్త నెవని, రసనాం, చలమునఁ గవితావధూటినమృగ్మనరీ
తుల నాట్యమాడె నక్కవి, తిలకున్ వాల్మీకిమానిఁ దిలకింతు మదిన్. ౧౦.

క. ఆదిం బ్రోవగు నాలుగు, వేదంబులు నేరుపఱచి పిదపఁ బురాణా
ష్టాదశకం బొనరించిన, వేదవ్యాసుని నుతింతు విశ్రుతఘణితిన్. ౧౧.

క. ఘనువాగను శాసను, ది, క్కన, నెట్టాప్రగడ, నాంద్రకవితాజుని, నూ
తనదండి, నహజపండితు, వినుతింతుం బాండురంగవిభు, శ్రీనాథున్. ౧౨.

ఆ. కావ్యశాస్త్రగురుని ఘనునాగ లింగార్య, వయ్య, స్తార్తగురుని బ్రహ్మయజ్ఞ
పరము శ్రౌతగురుని వాజపేయాన్వయ, పాప సోమయాజిఁ బ్రస్తుతింతు. ౧౩.

క. వినుతింతుఁ గవితగురువుల, ననంతు, నన్నయ, నధర్వణాచార్యుని, భీ
మన, రంగరాజుఁ దిమ్మఘ, నుని, దాతంబట్టు, గాకు సూర్యప్రకవిన్. ౧౪.

సీ. పాపాంబికా ప్రియభర్తసర్వేశ్వర దైవజ్ఞఁ డెవ్వని తాతతాత
నరసాంబికా ప్రాణనాథ వేంకటసూరి తల్లజుఁ డెవ్వని తాతతండ్రి

కామంబికా ప్రియస్వామి సుబ్రహ్మణ్య తత్వజ్ఞః డెవ్వాని తండ్రితండ్రి
 శేంకట సుబ్బాంబ ప్రియుఁడు వేంకటసోమయాజి యెవ్వానిఁ గన్నట్టితండ్రి
 అట్టి నేరామకృష్ణున కగ్రజాండ, శ్రోతి, నవధానవిద్యావిశారదుండ
 గాతమీ మహత్వాది సద్గ్రంథకర్త, గృతి విశదక్షిణి, శ్రీపాద - కృష్ణమూర్తి. ౧౫.

శ్రీ. ఆంధ్ర గీర్వాణభాషల నధ్యసించి, గురుకటాక్షంబునను నేర్చు కొలఁది నీశ్వ
 రార్పణంబుగ నే త్తనహాప్రబంధ, మల్లఁ బూనితి ద.నుఁ జూడరయ్య కవులు. ౧౬.
 ప. అరసియచేసెదం గృతినతైనఁ బ్రమాద మదెంతవారివే
 నిరవగుఁ గాన నిం దెచటనేని యొకానొక తప్పుగల్గినకా
 నిరసనమాడినం దెగడ నీతియకాను కనీంద్రులార, నే
 ర్పరి వడిగట్టినం జెలకుపానకమందున నల్కలుండవే. ౧౭.

క. భువిలక్షణవతియగు మ, త్కవితాకన్యకరసజ్జ తతిమాత్రము మె
 చ్చ వెలుఁగు నెడమూఁగల మదిఁ, దవులక గీతంబుదనరదా! తలపోయకా. ౧౮.

ఆ. కరుణ నస్తదీయ కవితార్ణవంబునఁ, దప్పునొప్పు నరసి తప్పువిడిచి
 యొప్పురుచుల నానుఁడో బుధవరులార, వినము విడిచి సుధను మెనవుకరణి. ౧౯.

మ. ప్రకటింపంబడు మంచిచెడ్డయనుచు న్నావ్రుచ్చి చర్చింప న
 ట్లకలంకంబగు కబ్బముం గనుదు దోషాపాదనలో నేయు న
 క్కుకవు ల్గొందఱు గల్గఁ బట్టి కవికిం గొల్లాటమూఁ గీర్తి త
 క్కుక నల్లొట నుపాపకారులని వేడ్కం జూచెదకా వారలకా. ౨౦.

వ. అని యిష్ట దేవతాప్రార్థనాదికం బొనరించి మించినకేడ్కు నొక్క మహాప్రబంధం
 బొనరింపం దలంచెయన్న యవసరంబున. ౨౧.

నీ. ఆసేతు నీతాదలావృతంబగు యశం బార్జించెనే దాతయన్వయంబు
 దేశపాండ్యాలయి దేశంబులేలిన ప్రభువులే మంత్రేంద్రు వంశభవులు
 వైదికాచారసంపత్తి సంస్తుత్యమై యిరవొందు నేతాక్యవరుని యింట
 రాజసంస్థాన విరాజమానాభిఖ్యుడగు కృష్ణరాజే గుణాధ్యుతండ్రి
 ఆతఁడు పెంపొందు మూర్యనారాయణావ, రజాఁడు గ్రంథావలోకనరతుఁడునుకవి
 హితుఁడు నవనీతమ్మదుతర పృథ్వీదయఁడభిల, మాన్యగుణపాళి సుబ్రాయమంత్రిమాళి.
 ప. ఆత్మ దొక్కనాఁడు భృత్యసహితుండై నిజమాన్యక్షేత్రంబు లరయం బయలు వెడలి
 గోదావరీమండలంబునందలి మా గ్రామంబున కరుగుదెంచి మాయొంటన విడియించి
 రాత్రి భోజనానంతరంబున నుఖాసీనుండై నావృత్తాంతంబంతయు నంతకుమున్న విన్న

వాఁడు గావున నన్ను రావించి మన్నించి చెంతం గూరుచుండంబెట్టుకొని వినయంబు
నం బొగడుచు నిట్లనియె.

౨౩.

చ. మును నినుఁ గూర్చి నీకవితయుం గురియించియు నీమహావధా
ననిపుణతం గురించియు ఘనంబుగఁ బెక్కుసభాస్థలంబులన్
వినివిని నీలసత్కుతులనేఁ బరియించి పఠించిలో నినుం
గనుఁగొన సంభ్రమం పడి తగం జనుదెంచితి నీదు చెంతకున్.

౨౪.

క. అవధానగతు లనేకము, లవు చాతుర్విద్యకవితమవు నీవశమై
కవిరాజ బిరుదమందఁగ, భువి నిష్పడు నీక చెల్లుబో! కవిచంద్రా.

౨౫.

క. భావముకలిమి నతిరస, స్రావంబై నీదు కవితద్రాక్షాపాకం
బై విన రుచియించుఁ జూచి, శ్రీవేంకటసోమయాజికృష్ణకవీంద్రా.

౨౬.

తే. తరుతటాకాది సప్తసంతతులలోన, ఖిలములేక ప్రశస్తిమైఁ జెలఁగునట్టి
యది కృతియకాన నొక కృతియన్నదంకి, తంబుగాఁ జేయు మాణిఃపరంబుగాఁగ.

వ. అని సబహుమానంబుగాఁ గర్పూరతాంబూలాంబరంబు లొసంగిన నంగీకారంబునం
బుచ్చుకొని ముదమంది ముందు మంగళాచరణంబుగా నమ్మంత్రివరుని వంశావతారం
బభివర్ణించెద.

౨౭.

సీ. శ్రీరమణీమణి జీవితేశ్వరునాభి సరసిజమే స్వామిజన్మభూమి
తలవాకిళుల మెల్లఁగలిగి లోకము లేలుతరళాక్షి యేవేల్పు ధర్మపత్ని
క్షీరనీరవిభాగమారసి చేసెడు పక్కియే దేవరి యెక్కిరింత
దేవ మునీంద్ర దేదీప్యమా నిక్కంపుజగమే మహాత్ముని తగినటెంకి
అతఁడు నలువొంగు శ్రీకాయజాగ్రజుండు, బ్రదుకు పొద్దులనుదిటిపై వ్రాయువేల్పు
వేల్పులకుఁ బెద్ద వెలిదమ్మి వెలుఁగుమేటి, పలుకుతేఁడు దొసఁగుగాలి చిలువ, నలువ.

శా. ధన్యాత్ముండగు నప్పితామహునకుం దర్శించుమాత్రంబునన్

సన్యస్తాఖిల దోషుఁ డూర్జితయశస్సంపాదకుండున్ జగ

న్యామ్యం డీశ్వరభక్తి తత్పరుఁడు శ్రీమాద్గల్యనామండు లో

కామ్యం దొప్ప మునీశ్వరుండు ఘనుడై యాలోమనఃపుత్తుఁడై.

౩౦.

తే. ఆ మునీంద్రునిగోత్ర రత్నాకరమున, లచ్చితోఁబుట్టువులు సత్కలానిధులు వి

బుధులు సర్వజ్ఞమాళులు పూర్ణయశులు, వెలసి పెక్కండ్రు ద్విజరాజులరియర్చి.

చ. ధరిణి సమానవృత్తులముదంపడు బ్రాహ్మణులెల్లఁ గారణాం

తరమున మాతీరెన్న ద్వివిధంబుగ నందునఁ బెక్కు లొప్పి నా

రురుతరవైదికంబున నియోగమునం దగిరాటు వేలుభూ

సుగులది గాన నత్తెగకుఁ జొప్పడఁ బేరపుడాలు వేలువాకా. 31.

తే. అల్లమాద్దల్యగోత్రజులందుఁ గొంద, తాఱు వేల నియోగులయందుఁ గలసి
యోడయాడురేవునను మున్నుంటఁ జేసి, యోడరేవువారను పేరనొప్పచుండు. 33.

క. అలయోడ రేవుకులభవు, లలఘు గుణాన్వితులు శంకరాధాన చి
త్తులు భూరిదానకల్ప, ద్రులు సత్యపరాయణులు విధూతాఘచయుల్. 34.

తే. వారిలోపలఁ బెక్కండ్రుపరుసఁ జనిన, యవలసోను మంత్రియనంగనయ్యె సెక్కఁ
డతఁడు బాల్యమునం దొకయాపగా ప్ర, వాహమందునఁ బడె ప్రవవశముఁ జేసి.

క. ఇట్లులు వెల్లువలోఁ బడి, కొట్టుకొనుచు పోవువానిఁ గూనను గని యా
పట్టునఁ దపస్వియొక్కఁడు, గట్టునకుం గొంచువచ్చెఁ గరుణాశుండై. 35.

ప. ఇట్లు కొనితేచ్చి తనయుటజంబునం బెట్టికొని బెంచి పెద్దవానిం గావించి కులకర్తం
జేసి తాను గులగురుం డయ్యె. అనిమొదలాకులంబు వారు ప్రబోధానందతీర్థస్వామి
యను నాపరమహంస నేటికినిం గొలుచుచుందురు. ఆ సోమమంత్రి కవ్వలఁ గొంద
అమాత్యశేఖరుల యనంతరంబ. 32.

తే. ధైర్యఖని కృష్ణయాఖ్యుఁ డవార్యశౌర్య, ధుర్యుఁడధార్థికల్పకంబార్య నుతుఁడు
సకల సత్కవీశ్వరలోక సన్నతుండు, వెలసి పేగు ప్రతిష్ఠయుఁ జెలఁగఁ బరఁగె.

అ. అతఁడు బాపనమ్మయను సతీతిలకంబు, నందుఁ గనియె సీతనాఖ్యపుత్రి
యుగముఁ జెలమయాఖ్యు నొకనిఁ ద్రిమూర్తుల, నత్రిమానికన్న యట్లమున్న. 36.

క. అందుఁ జెలమయాఖ్యుఁడు జను, లందఱు వినుతింప శాశ్వతైశ్వర్యములం
బొంది యసము ఘనుడై తగఁ, బొందుగ శ్రీపనలపూడిపురవరనుండుకా. 37.

సీ. తన ధనప్రయమంత ధర్మకార్యంబులయందు నేకాని వేఱిందు లేదు
తనయసత్యంబంత మునిప్రణానరక్షణమందు నేకాని వేఱిందు లేదు
తనయసహ్యంబంతయును బాపకర్తులయందు నేకాని వేఱిందు లేదు
తనదూషణంబంతయును బురోభాగులయందు నేకాని వేఱిందు లేదు

తన దురాలోచనంబంత తద్దయుఁ బర, దూరగమనం బొనర్చెడు క్రూరజనుల
యందు నేకానిమఱియు వేఱిందులేదు, నాఁగఁబొగడొండఁజలమయనామఁడతఁడు.

ప. అరయధనాధ్యుడొ చలమయాహ్వయుఁడు త్తరుఁ డచ్చమాంబయక
గరితఁ గులాంగసామణిగఁ గైకొని వేంకటరాయఁ గృష్ణయ

న్వరమతి సుబ్బరాయుని ఘనంబగు వేడుకగూర్చు మువ్వరక

వరసుతులం గనెం గవులు వర్ణనచేసెడు వైభవంబునక.

౪౧.

అ. అల్ల సోదరత్రయంబు త్రేతాగ్నులు, నాత్రిమూర్తులనఁ ద్రినేత్రములనఁ

ద్రిభువనంబులనఁగఁ ద్రిగుణములనఁగఁ ద్రి, సంధ్యలనఁగ జగతి వినుతిఁ గొనియె. ౪౩.

క. ఆమువ్వురు మంత్రవరుల, లోమహిమంగృష్ణరాజలోక్తోత్తర న

న్నాముఁడు సన్నతసుగుణ, స్తోమఁడు దనరారు నుకవిశుభవర్ణితుఁడై.

౪౪.

సీ. ఎవ్వని దాతృత్వమిలలోనశిబికర్ణముఖ్యుల కీర్తినిఁ బుడికికొనియె

నెవ్వని ధైర్యంబు హిమశైలభర్తతో నెదిరించి లోకమం దెనకమనఁగు

నెవ్వని గాంభీర్య మెన్నఁ బారావారములఁ గలగించి పెంపును వహించు

నెవ్వని శేషుషి యింద్రాది నురగురువరునితో నెదిరించి పరఁగుచుండు

నతఁడు నలువొందు వాడరేవన్వవాసు, కలశసాగరపూర్ణ రాకానిశాక

రుండు, పరమపావన విగ్రహుండు, చలమ, యాత్మజుఁడు, చినకృష్ణరాజాహ్వయుండు.

సీ. ధరదధీచిని దాతదాతయంటయె కాని యెమ్మింద్రునకు నీయ నింతదొంకె

ధైర్యంబునను హిమధరము నెన్నుటెకాని వితిగి నీరగు భావ మెఱుంగనయ్యె

గాంభీర్యమున నెప్పుఁ గలశాబ్ధియనెకాని మున్నీటి కమ్మట పాసఁగియున్నె

మతిచమత్కృతి బృహస్పతి నెన్ననొఁ గాని చెడిపె పెండ్లాముచేఁ జెడి మొఱపడె

గాన నొక్కొకగుణమందు ఘనతఁ గాంచి, యుండు వారికైనఁ గొఱంతలుండుఁగాని

నకలసద్గుణములను బ్రశక్తిగాంచి, కొమరు మిగులు కృష్ణున కెందుఁ గొఱత లేదు

క. ఆతనికిం జాయామణి, యె తగ వేంకటరమణమయనెడు పరమసా

ధ్వీతిలకమలికలోచనుఁ, జేతోమోదమునఁ జేరు చెలియబురుడుగక.

౪౭.

సీ. చాపలంబునఁ బెర జనుఁ జేర నొల్లని మంగళదేవి యీమంగళాంగి

బుర్రాగయె నోళ్లఁ బడి రచ్చలెక్కని మంజులవాణి యీమంజువాణి

మగనిసామేను ప్రాఁదెగి గద్దరింపని మృగరాజగమన యీమృగనిరాక్షి

పాటిఁ జెప్పినఁ గాని మోటాడఁ దలఁపని విబుధేంద్రదేవి యీవిబుధదేవి

అనుచు నెల్లరుఁ గొనియాడఁబ్రాణనాథు, నెదవనించియువాక్స్థానమెలమిగొనియుఁ

గలసియును ననువర్తనముల నిలిచియుఁ, గొలుచు వేంకటరమణాంబు, గుణకదంబు

మ. అలక్రీకృష్ణమరాజమంత్రరమణాంబాబ్జాక్షి, నుద్వాహ మై

జలధిప్రోద్భవఁ గూడిమాడి నుఖతక జానొందు కృష్ణుండు నాఁ

జలగం గోగ్గులు గాంచె బుత్త్రయ్యగముక శ్రీసూర్యనారాయణుక
విలసత్కాయుని నుబ్బరాయుని జగద్విఖ్యాతి సంధిల్లగక.

౪౯.

ప. మఱియు నావాడరేవు చినకృష్ణమరాజమూర్తిరత్నం బావేంకటరమణాంబానతీరత్నం
బునందు, రత్నమ, అచ్చమ, అస్తున, వేంకమ, శేషమ, బాలాత్రిపురసుందరి, సూరమ,
అను పుత్త్రికారత్నంబులనుంగాంచి తరుగని పాడిపంటలం బరగు సిరితో, దులఁ
దూగుచుం గులకర్తయు దేవేంద్రవైభవంబునం దేజరిల్లె ఆ స్త్రీపురుషసంతానం
బాయురారోగ్యశ్వర్య పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిం బరగుచు నాచంద్రతారార్కస్థాయి
యగుఁ గాతమందు.

౫౦.

(సగ్విణి. సూర్యనారాయణస్తోత్రపారాయణం
దార్యప్రాజారకుండర్థిరా భేయంఽదై
శ్వర్యదేవేంద్రుడాశ్వర్యధీసాంద్రుడా
సూర్యనారాయణతోజీదేవుండగుక.

చ. అతడు ప్రభాకరుండు తమమోతయడంచి వేలుంగు మిత్రుఁడై
యితడు ప్రభాకరుండు తమమోతయడంచి వేలుంగు మిత్రుఁడై
యతఁ డితఁ డొండొగుల్ ప్రతిపదనందిన సూర్యులు పోల్పవారి యు
న్నతి నుతియింప శక్యమగునా! మముఁ బోటి కవీంద్రకోటికిక.

౫౧.

ఆ. సూర్యతేజఃడల్ల సూర్యనారాయణ, మూర్తికవరజుండు, కీర్తనీయ
పుణ్యమూర్తికృష్ణమూర్తిమిత్రుండొప్ప, రాజమాన్యనుబ్బరాయమంత్రి.

౫౩.

సీ. ఎవ్వని నోటిలో నెపుడు సరస్వతి నాట్యంబు లాడెడు నలుపుమీర
నెవ్వని బొజ్జలో నిమిడి నద్గుణజాల మావాసమొనరించు ననుదినంబు
నెవ్వని చేతిలో నెల్లకాలంబును దాతృత్వము వసించి ఖ్యాతిగాంచు
నెవ్వని కన్నుల నిరనైందు వితరుల సిరిజూచి తగనంతసించు గుణము
అతఁడు నలునైందు నభినవౌద్భృత మృదుతర, విమల నవనీత సమచిత్తుఁ, డమరగురున
మానసమధికమతి, యభిమాన, ఘనుఁడు, రాజరాజమాన్యుఁడు నుబ్బరాయమంత్రి.

క. క్షీతినుకలుండగు నాతం, డతులిత కరుణాసముద్రుఁడని యెల్లరకుక
సతతము విదితవిషయనూ, వితమేనన విన్నదాని వినిపించుటయే.

౫౫.

సీ. ఎంతకాలంబు దిగ్దలసంతతితోడఁ దిరమై పనుంధర బరగుచుండు
నెంతకాలంబు తారేశది నేకాది ముఖ్యగ్రహంబులు సొనరుచుండు

నెంతకాలము ప్రజాసృష్టిచేయుచుఁ బరమేష్ఠి నిశ్చలతమై మెలఁగుచుండు
 నెంతకాలంబు దేవేంద్రాది దేవతావారంబు నిచ్చమై వరలుచుండు
 అంతకాలంబు వాడరేవన్వవాయు, సుబ్బరాయుఁడు సత్కవిస్తోమగేయుఁ
 డాయురారోగ్య పుత్త్రపౌత్రాభివృద్ధి, దనరుచుండెడుఁ గాత భూతలమునందు.

షష్ఠ్యంతములు.

- క. ఏతాదృగైవభవ వి, ఖ్యాతమహీసురవరాన్వయరాకా
 సీతఘృణికి, రమణాంబా, పూతోదరశుక్తిసక్తముక్తామణికిన్. ౫౭
- క. పాత్రునకుం జినకృష్ణులు, పుత్రునకున్ సర్వదేశబుధమిత్రునకున్
 సూత్రజ్ఞానవినిర్జిత, శత్రునకున్ సూరివినుతచారిత్రునకున్. ౫౮
- క. ధీరజనవిధేయునకున్, బ్రారంభితదానవిజిత రాధేయునకున్
 సారాంచితకాయునకు య, శోరాజద్వాడరేవునుబ్రాయునకున్. ౫౯
- వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధి యగునట్టికా వేరీచరిత్రం బాశీఃపూర్వమగుకృతిగా నొస
 గఁబడి సఫలీకరింపఁబడియె. ౬౦

శ్రీ

కావేరీచరిత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శా. శ్రీయున్దేవియువాక్కునైప్రకృతి తంజేరంద్రిమూర్త్యుత్తకుం
డైయారేడుజగంబులకలలి నిజప్రాప్తేంద్రజాలోదయో
పాయప్రక్రియఁ బెంపఁ గ్రుంపఁ గలిగింప న్నర్తనై సర్వత
స్సాన్ధియత్తేనమున స్ఫుకాశిపడునాసర్వేశ్వరున్దొల్చెదక.

౧.

కథాసారంభము.

అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పంబూనిన కావేరీచరిత్రంబను మహాపురా
ణంబునకుం గథాక్రమం బెట్టిదనిన; నైమిశారణ్యపుణ్యక్షేత్రనివాసులగు శౌనకాది
మహర్షులు హస్తోత్కర్షంబున ద్వాదశవాన్షికోత్తమసత్రయాగంబున సమాసీతుండగు
నూతునర్చించి, తన్ముఖంబున గంగామాహాత్మ్యవ్యసేకానవద్యపురాతన పురాణేతి
హాసంబుల నాకర్ణించుచు, నొక్కనాఁడు కావేరీమాహాత్మ్యశ్రవణకుతూహలాయత్త
చిత్తులై విన్నవించిన నక్కథకుండు స్కందపురాణంబునం బ్రబలి, యుమామహేశ్వర
సంవాదాత్మకందై, కలికలుషనాశనందై, భుక్తిముక్తిప్రదాయకంబగు నక్కథ యిట్లుని
చెప్పందొడంగె.

౨.

శ్రీరమణీయమై నుగలిఁ జేర్వఁగఁ జేర్పడుమంచిదారి, పా
పారులమెక్కనూరి, పరమామలసహ్యాకుమారి, సింధుజే
వేరి, సమాత్మశౌరి, జనవిశ్రుతనిర్మలపుణ్యవారి, కా
వేరి, వసుంధరం బొలుచు వేగతులం గవివర్ణనీయమై.

౩.

గంగ, గౌతమి, యమున, సరయువు, గండకి, నర్మద, తంగభద్ర, కృష్ణజేణి, యఘ
నాశని, వేత్రవతి, చంద్రభాగ, కపిల, తాపిని, దేవ, నుప్రభ, నీత, తామ్రపల్లి, మలా
పర్వా, హేమావతి, వేగవతి, వరణ, ఫల్గుని, యనీ, లోనగు పాపాపహంబులు నదు
లన్నియు నిక్కావేరీనదికి సరిరావనిన, నంశయాయత్తచిత్తులై మునిసత్తము లిట్లు
నిరీ.

౪.

చ. నదులకు నెల్ల మేటియయి నల్వగుగంగయటంచు నెంచి ము
నివిదితముగాఁగనీగురుఁడునీవునుఁజెప్పఁగనింటి మిష్టహోమా !
యిదియధికంబటంచనుటయెట్టిది ? యియ్యెడసందియంబుమా

మదులనుబుట్టెదాని నెటుమా న్నెనొ మాన్ప వెసూత ! నావుడుకా. ౫.

తే. రామహర్షణియిట్లును నోమునీంద్రు | లారః మీ సంశయచ్ఛేదకారణం, బు
మామహేశ్వరసంవాద, మామయాప | హము, పురాతనమితిహాసమలరువినుడి.

మ. మునుఁగైలాసనగంబునందమరసంపూజ్యుకా, దయాప్రాజ్యుని,
నివసతాజుకా, ధ్రుతరాజు, రాజితతనుకా, సింహాసనాసీనునికా
సనకాద్యుత్తమసేవ్యమాను, శివునికా, వామాంకపీఠస్థయై
కనికేల్తోడిచి, సర్వమంగళయనుం గౌతూహలంబొప్పఁగకా. ౬.

పార్వతీపర్వమేశ్వరసంవాదము.

క. విననిచ్చవచ్చెశంకర, వినిసింపుక వేరజాసువృత్తాంతంబుకా
ఘనతీర్థవైభవంబుల, ననవుడునతఁడిట్టులనియెనతికుతుకమునకా. ౭.

వ. దేవీ, కావేరీమాహాత్మ్యం బత్యంతపాపాపహంబు చెప్పెద దత్తావధానవై య
కర్ణింపుము. ౮.

సీ. కలదవాద్విగ్భుమితలమున దివికండ సహ్యామనే పేరిటఁజనెడుకొండ
వజ్రులుఁదచ్చుంగంబు వరబ్రహ్మగిరినాఁగబ్రహ్మర్షులేడ్వరు ప్రబలియుంటఁ
బొలుచునగ్గిరిపార్శ్వమునయందుఁగావేరి మూర్తిత్రయాంచితపుణ్యవారి
కడఁగునచ్చటఁగనకానది గడుఁబేర్చికనలుఁగావేరిసంగమముఁగూర్చి
కడఁగు నెచ్చట నానందకందుఁడగుచు, స్కందుఁడనురక్తి నెలుగొందుసంతతంబు
నానదులయంతరాళంబునందుస్కంద, వనమనఁగనొక్కతేత్రంబుఘనతరఁబు. ౧౦.

తే. మనకుమారుని మెప్పించె ఘనతపంబు, నొనరిచిభగండుఁడనియెడునొక్కమాని
యచటఁజేసినదింతయేనంతయగుచు, బ్రబలునలస్కందశిష్యులవరుసగరిత. ౧౧.

వ. పూర్వాపరసముద్రగామలగు గంగాదిపుణ్యనదు లీకావేరీప్రభావంబున గతకల్మషతై
వర్ణిల్లుమన్నవనిన విని భవానిభవున కిట్లనియె. ౧౨.

చ. ఘనఁడూ భగీరథుండతఁ డఖండతపంబొనరింప ధాత్రికిం
జనిమునిశాపదగ్ధులగుసాగరులందనరించి, పుణ్యముల్
జనులకునించి, సర్వమునిసన్నతయయ్యు నెసంగుగంగతోఁ
జను నెసమానమున్గొలుప ! శంకర ! తక్కునలంతివాఁకలకా. ౧౩.

3. నివసించు నెచ్చటద్రవరూపమునసర్వగతుఁడైజనార్దనుండతులితముగ
 దీపించు నెచ్చటఁదీర్ఘరాజంబయినట్టిప్రయాగంబునజానితోడ
 వెలుగొందు నెచ్చటవిశ్వేశ్వరాస్తయైచచ్చవారికిమోక్షమిచ్చుకాశి
 పాలుసొందు నెచ్చటఁబుష్కరాదులుపుణ్యమైనతీర్థములుకోటానకోట
 లట్టిగంగానదికిసాటియొట్టువచ్చు, వరుణ కావేరియును సరస్వతియు యమున
 లోనినదులెల్లనలతులంచేనువింటి, సవసవగ మీరువినిపింపఁజంద్రమకుట. ౧౪.
 ఇదియునుంగాక మున్ను మీరు నాకఱింగించిన యర్థంబొందుండె నది యెట్టిదనిన;
 సత్యలోకంబున హిరణ్యగర్భుని వామాంకస్థితయగు సరస్వతి గరువంబున సర్వకుభ
 లక్షణలక్షితయగు జాహ్నువిం దిరస్కరించుటయు నామె కోపంబు పురస్కరించు
 కొని, వైశారద్యంబున శారదంజూచి సోపాలంభనంబుగా నిట్లనియె. ౧౫.

గంగసరస్వతిం దిరస్కరించుట.

విడుమి మనంబులోననవివేకము గర్వము నూసరస్వతీ!
 చెడిదు హిరణ్యగర్భునెడఁజేరితి నంచునువిష్టవీరక
 యొడకునునన్నుఁజూచికలహింపకునాకునునీకుహెచ్చు కుం
 దడరెడు స్త్రీలయందు నదులందు నముఖ్యవునీవుచూడఁగన్. ౧౬.
 కోమలి! నేను మేశ్వరునకుంగడుఁగూరుచుదాన, వాకలం
 గోమలులంగడుందనయకోమలదేహ, యశోవిరాజితన్,
 భూమి సమస్తభక్తులకుఁబూర్ణధనంబిడి పుణ్యలోకముల్
 ప్రేమనొసంగుదాన ననుఁబేర్కొనఁగాఁదగవీవుపొమ్మికన్. ౧౭.
 సతి, యాత్మస్తుతియతిగ, స్థితమగుఁగావునవచింప నెగ్గగుటనుమా
 నితిఁగానినాకుఁజాలిన, సతియొక్కతిజగమునందుఁజను నే? చెపుమా. ౧౮.
 ఎఱుఁగమెనిన్ను చున్ను గుణహీనతమానిసిఁగూడిమాడుటల్?
 చుటచుటమందుఁగోపమునఁజూచివిరించిశపించెనందునన్
 బెజలయశంబు దృశ్యపు నదృశ్యపునై నదివై చెలంగవే!
 మఱచితెపూర్వపుత్తమును? మానిని! సిగ్గదియెందుఁబోయెనే?
 మగఁడుచతుర్ముఖుండనుచుమాను మెదన్గరువంబు సంపదన్
 దగుమగవారు కామమునదాదుల సేనియుఁబత్నులట్లయిం
 పగు నెడవేడిఁకూడెద రొకప్పుడుఁబత్నుల సేనిదాదుల
 డైగఱఁగనింపువీడెద రిజేమియునీమది నెంచిచూడవూ? ౨౦.

మ. పురుషుల్ కృత్రిమబద్ధ సఖ్యులు మనంబుంజూచి మాటాడరె

త్తటిఁగా పట్యముతోడలేనిదయలందర్థించుచు నేవ్విడిక

క్కుఱుతుల్దీరినవెన్నవారువిదలన్గోరంతయుండల్ప రీ

గరువఁబింతటిదానికింతతగునే? కాంతా! విచారింపవే?

౨౧.

తే. లాలనముచేసి కాంతలనోలిఁగూడి, తారవిడుతురు నిమిషమాత్రంబులోన

నన్యకాంతలఁగోరెదరవనియందు, నన్దురాదమ్మ! మగవారి నైజగుణము.

౨౨.

వ. అని దూఱనాడి యనుగ్రహంబున.

౨౩.

చ. కినుకకుమాఱునాకుఁగలిగెందయనీపయి, నేను సర్వపూ

జ్యను, గిరిశోత్తమాంగకలితాశ్రయ, నాశ్రితభక్తలోకస్మా

ద్యనరుహసంకటాపహ, నివారితకల్తష, లోకపావనికొ

జననిని, సందియంపడకనన్నెదవేఁడువరంబులిచ్చెదన్.

౨౪.

వ. అనిన గంగమాటలువిని లేటమోమువడి సరస్వతి పితామహుని దిక్కుమొగంబై
యిట్లనియె.

౨౫.

ఉ. వింటివె? ప్రాణనాథయిదె, వేయుఁదెఱంగులఁబొంగిగంగనకొ

గెంటసమాఁడనీయెదుటనిండినయీసభలోన నెల్లఱుకొ

గంటకమావహించివినఁగా వినినీవునదేమొ మానమి

ట్లంటఁగనూరకుంటివిదిన్యామె? నాయెడ నెగ్గుదోఁచెనే?

౨౬.

చ. అనుడుఁజతుర్తు ఖుండనునహా! సుర! దీర్ఘికయింతయొప్పునే?

తనుఁదెగనాఁడునీకువరదానము సేయఁగనుం డెనద్దిరా!

మనముననెన్న నీనదికిమాఱుగనేరులుగీరులాప్పునే?

వనితగో! సిగ్గువో వరమువారకకోరు శుభప్రదంబుగన్.

౨౭.

వ. అనిన నాపె కోపలజ్జాకులచిత్తయై మగనిందెగడి, కొలువుకూటంబుఁదొలఁగవిడిచి

తానెట కేనియుం బోయెనని వింటి. దీనంజేసి నదీశ్రేష్ఠయగు సరస్వతికన్న గద

ఘనంబని తేలుచున్నయది. దాని కాకావేరియెట్లుసరివచ్చుంజెప్పుడనిన నప్పరమేష్ఠ

తుం డిట్లనియె.

౨౮.

తే. ముదితరో, సరస్వత్యాదినదులకెల్ల, గంగశ్రేష్ఠంబునతభక్తకల్పకంబు

దానికెనయైననదియొండుధరణిలేదు, పట్టియాలోచనము సేయఁబనియులేదు.

౨౯.

వ. అది యట్లుండనిమ్మాయాదిమాయయగు కావేరి లోకనాథప్రార్థితయై యతఁకిఁబు

త్వంబును, మదంశసంభూతుండగు నగస్త్యునకుఁ బత్నీత్వంబునుం బొందె, క్షీరవా

రావారమగ్యంబునందుంబలె శ్రీరంగశాయియందుఁ బొందుగ నధివసించు, మదీయ
దివ్యలింగచిహ్నతంబులగు సరమత్తేత్రంబులునుఁ ద్రిపుష్కరాదులు తీర్థంబు లుభయ
తీరంబుల ననేకశతసహస్రంబులు దేదీప్యమానంబులగుం గావునఁ గవేరతనయ సర్వో
త్కృష్టయని, నిస్సంశయంబుగం గొనియాడంబడునని వెండియు. 30.

దేవీ, నానుడినమ్మునత్యమువిధాతృబ్రహ్మవిష్ణాద్విదిస
ద్దేవేభుంబుననేను, శ్రీప్రముఖాద్దేవీసమూహంబునం
దీవుకాబాహ్నవిలోనిదివ్యనదులకొవీక్షించిపోలింపఁగాఁ
గావేరీనదియొప్పులేదుపనినల్కంటేనిజర్పింపఁగన్.
అనవినిసంతసించి, జగదంబత్రిలోననుఁజూచి, బద్ధస
త్తునిజనమైనస్కందవనము స్మరినహ్యముద్రప్రకామయై
వినయముఁజూపశంభుఁడునవీనవయారసమావహిల్లన
ట్లనెయనిపార్వతీసహితుఁడైనఁగామతిఁజేసినంతటన్.
31.

పార్వతీపరమేశ్వరులు సహ్యాద్రికినచ్చుట.

శ్వేతచ్ఛత్రమువట్టేశారి, విధియున్వింభామరలోనిచేసం
ప్రీతుండైపురుహూగుఁడాభరణములెవ్వెన్ననుల్వేడఁబెన్
భూతంబుల్దనచుట్టువారవృషభంబుం గాంత్రోనెక్కియా
భూతేశుండుప్రయాణమయ్యెఁగొడుకున్ మోలంబ్రవర్తింపఁగన్.
32.
ఇట్లఖండవైభవంబునం బయనంబై కదలి, శంకరుండు సహ్యాద్రికటిగి, యట నొక
యశోకతరుపార్శ్వంబున నానందీశ్వరు నవరోహణంబుచేసి, పార్వతికప్పురమేశ్వరుం
డప్పర్వతవిశేషంబులం గరాంగుళీసంజ్ఞంజూపుచు నిట్లనియె. 33.
ఇదిమదీయము పుణ్యపవముముక్తిదముమూలస్థానమిక్షింతె! లలన, నీవు
ఇదిస్కందవనమిందుఁపొదలుస్కందుండుపుణ్యప్రదుండేక్షింతె! యతివ, నీవు
ఇదియగస్త్యాశ్రమమిదిశ్రీభగండేశముత్తమమిక్షింతె! యువిదనీవు
ఇదితక్షకవనంబునిదియప్రేతారణ్యమననొప్పనీక్షింతె! వనితనీవు
ఇదిహంతాశనపర్వతమిదియొకనక, యిదియెసప్తర్షిజనపదమిదియెసహ్య
మిదియెకావేరియిదికవేరేష్టభూమి, యిదియెబ్రహ్మాద్రివీక్షింతె! నుదతి, నీవు. 34.
అని మఱియు ననేక పుణ్యాశ్రమంబులంజూపి, కావేరీమాహాత్మ్యం బభివర్ణించుచు
వెండియు. 35.

శా. కాంతా, సహ్యానగంబునుండిడిగునిక్కావేరిపీక్షింతె? శ్రీ

కాంతుండింపుననాణిముత్తైములతోగట్టంబ్రకాశించుపే

రింతంతౌనురమందుదాల్చెననఁగానిప్పట్టునందోచినా

కెంతోసంతనమయ్యెనుల్లముననీకెట్టొప్పనూ? చెప్పనూ?

32.

చ. అనవుడు నార్యయిట్లనియెనార్య, గిరీంద్రముచుట్టిసాటునీ

ధునిగననయ్యెభూవనితతోఁగఁపునీలముమగ్యఁజేర్చికూ

ర్చిననునుసోగహారమునుఁజెల్పునిచిత్తముపల్లవింపఁజే

యనుధరియించెనూ? యనెడునట్టివిధంబుననయ్యెనియ్యెడన్.

33.

వ. అనంతరంబ శంకరుండు.

34.

తే. కలికి, కావేరితోఁగనకాస్రవంతి, కలసినట్టిచోదీర్థంబుగలిగెదివ్య

మల్లగంగయుయమునయునదుకుచోటి, కన్నశతకోటిగుణపుణ్యమెన్ననిడుచు. ౪౦.

క. ఇలలోస్కందవనంబున, కలరెభగండప్రదేశమనుపేరిపుడో

జలరుహగంధీ, వినుమీ, స్థలముననీరాడువాఁడుసద్గతివడయున్.

౪౧.

వ. అనిసం బార్వతి యిట్లనియె నోప్రాణేశ్వరా! స్కందవనంబునకు భగండక్షేత్రమను

పేరెట్లుత్పన్నంబయ్యె? కావేరి యెవ్వనికూఁతు? రెవ్వనిదేవేరి? యేల నిచ్చటికి విచ్చే

సె? కనకానదీవిధంబెట్టియది? యదియంతయు సవిస్తారంబుగా నెఱింగించుమనిన నత్తు

హస్తుండు.

౪౨.

భగండక్షేత్ర వృత్తాంతము.

చ. కలఁడుభగండుడన్తునిశిఖామణి, ధర్మపరాయణుండు, ని

శ్చలమతిపూర్ణుఁడుం, బరమశాంతుఁడు, భూతహితుండు, సత్యవా

క్కులితుఁడు, నైష్ఠికుఁడు, గతకాముఁడు. ధర్మరతుండు, వేదపు

ష్కలుఁ, డననూయుఁడు, నృజనసమ్ముతుఁ, డొక్కఁడుమున్వసుంధరన్.

౪౩.

క. ధాత్రీగ్రామాధిపుహరి, ధాత్రీసురుఁడతఁడుగొల్చితగవిజ్ఞాన

క్షేత్రంబనుస్తోత్రంబుల, ధాత్రీస్థలిఁబేరుపొందితద్దయుఁడనరెన్.

౪౪.

వ. అంతనతండు కొంతకాలంబున కీస్కందవనంబున కలుగుదెంచి, ధృఢప్రతుండై, చి

కాలంబు తీవ్రతపంబొనరించె. అత్తపంబునకు నమందానందకందళిత హృదయారం

దుండై, స్కందుండనుగ్రహించి, తదనుమతిం దనవనంబతనికొసంగ, నదివెలుదూ

మునులోబాహులేయారణ్యంబునకు భగండక్షేత్రంబను పేరంకించి, సంకీర్తనంబుగా

చిరి. భగండుండునుఁ గుమారానుగ్రహంబున గతకల్పమండై, యిటశివలింగప్రతిష్ఠ గావించి, ప్రవర్తింఁచె. ఎప్పటికి నే నిందు నింద్రాది బృందారకబృందంబులతోనివ సించియుండు. ఇందువదనా, సర్వపుణ్యఫలప్రదంబగు నీతేత్రంబు మదీయంబింకఁ గావేరీవృత్తాంబు వినుమని వెండియును. ౪౫.

కావేరీవృత్తాంతము.

తే. ధరణిమున్ను కవేరుఁడెకాదపసియొకఁడు, సర్వశాస్త్రార్థకుశలుండు, సర్వభూత హితరతుండు, మహీసురుఁ, డిష్టబుద్ధి, పరుగుఁబ్రారబ్ధమునసనపత్యుఁడగుచు. ౪౬.

ఉ. ఆతఁడపత్య కాంక్ష మెము నాలినిఁగూడి, యొకానొకఁడువి

ఖ్యాతయశంబుసహ్యాగిరికర్తలినచ్చి, మహాతపంబాగిణ

ధాతగురించినిశ్చలమసంబునదుష్కరదీక్షఁబూని, య

త్యాతతదివ్యవత్సరసహస్రములేగనొనర్చె నెంతయున్. ౪౭.

ప. ఇట్లేకాగ్రమానసంబున సత్యగ్రథపంబు గావించునప్పుడు. ౪౮.

మ. ధరగంపించెఁబయోనిధుల్గులఁగఁబూతాశంబుభేదిల్లెది

క్కరులున్ద్రాగ్ధనసంతుఁడుకొబడియెఱిక్కల్ రాతే భూమిగ్రముల్

దిరిగెన్విష్ణుపదంబుపేలిపగిత న్వే వెల్లుర నెల్లునుం

దిరమేదంగతిదప్పిరెల్లకడలకొదీపింఁచెఁబెంచీకటుల్. ౪౯.

శా. లోకాలోకపనుంధరాంబరములున్ లోకాళిగగ్ధోలుగాఁ

జీకాకుంబడ నెట్టకేలకుముషిశ్రేష్ఠుల్సరశ్రేష్ఠులున్

ఏకీభూతమనస్కులైశరణమంచేతెంచినత్యంబునన్

లోకేశుంగనిమ్రొక్కియిట్లనిరిపల్కుల్ దొఱితిలకదీనులై. ౫౦.

మ. పరమేష్ఠీ, పరమేష్ఠిసృష్టికొఱికింపారం గవేరుండుని

ర్భరనిష్ఠందతమానిమానినియుఁదాబ్రహ్మద్రిబ్రహ్మద్రినాఁ

దిరుఁడైభీకరుఁడయ్యెనయ్యయ్యె ! తదుద్రేకాగ్నినిద్రాణమై

మఱగెన్ గోమఱిగెన్ జగంబులవియోమందిక్కునీవేసుమి. ౫౧.

ప. అని విన్నవించిన నాపన్నశరణ్యం డన్నలువనిలువక నిఖిలసురగణపరివృతుండై మహా

మాయయగులోపాముద్రక వెంటఁబెట్టుకొని కదలి, కవేరునికడంబొడనూపి. యిట్లు

ధికతపంబేల నధీకరింతివేసు ప్రసన్నుండనైతి; నీకేమికావలయు నడుగుమనిన

నక్కవేరుండిట్లనియె. ౫౨.

- క. అనపత్యుడనగునాకుం, దనయునినొక్కనినొసంగితటిగిపం వెయి
 ఘనదుఃఖమనుడువంచనఁ, గొనిచతురాననుడువల్కెఁగుల్కముగములక. ౫౩.
- తే. జగతిననపత్యుడైతివిసంచితమున, దానివిడనాడజాలునే దైవమైన
 ననుభవింపకతీరదేదైనఁగాని, కాననీకింకఁబుత్రులుగలుగఁబోరు. ౫౪.
- ప. అయిన నీకొక్కయుపాయంబు సెప్పెద వినుము. , బ్రాహ్మణోత్తమా, ఇది మన్తానన
 పుత్రియగు కన్యారత్నము, లోపాముద్రయనునది, యొసంగెదం దీనిననపత్య దోష
 హరణార్థంబు కొమరెఁగాఁగ్రహింపుమని యాపెం జూపి యంగీకారంబు విన్న
 వించిన యాగృహమేధి కర్పించి, “సర్వలోకహితరత్ననై నదీరూపంబునం బ్రవర్తింతు”
 ననెడులోపాముద్ర కవ్వరంబను గ్రహించి, చతుర్ముఖుండు సత్యలోకంబునకుంజనియై
 సంతఁ గవేరుండునయ్యమ్మంగాంచి యిట్లని ప్రార్థించె. ౫౫.
- క. జయసర్వజగజ్జననం, చయసంచితఘోరపాపసంహారిణిహే
 ప్రియభక్తజనావనని, శ్చయదీక్షే, రక్షమాంలసన్తునివక్షే. ౫౬.
- క. జయజయలోపాముద్రే, జయ, భద్రే, జయనృశంససంభృతరౌద్రే,
 జయజయభావితరుద్రే, జయముద్రే, జయమిశద్విశాలనముద్రే. ౫౭.
- ప. అని ప్రస్తుతించినం బ్రసన్నయై లోపాముద్రయిట్లనియె. ౫౮.
- సీ. నేనుగూలంకషనై నీరనిధిఁజేరనర్థిలినటిగెదనయ్యతాత
 నేనుశ్రీకావేరినానజపుత్రినానాఖ్యలఁజెలఁగెదనయ్యతండ్రి
 నేనుబ్రహ్మఘ్నులకై ననఘంబులనటుగంగసలిపెదనయ్యజనక
 నేనుస్మరించినమానవకోటికినారోగ్యమిచ్చెదనయ్యయయ్య
 ఏడుననుజూడఁబయనమైమూఁడునాల్లు, నడుగులటుగునొజన్తశతార్జితంబు
 పాపరాసినడంచి, యవ్వానినేను, పుణ్యపథమునఁబ్రోవంగఁబుత్తునయ్య. ౫౯.
- క. గణ్యతేత్రకృతాఘము, పుణ్యతేత్రములయందుఁబొలిసినశించుక
 బుణ్యతేత్రకృతాఘము, పుణ్యాత్మడనాదునీటఁబొలిసినశించుక. ౬౦.
- ప. అనిన నతండలరి తదనుగ్రహంబున మహామహాండై తదనుమతంబునం బ్రవర్తింపుమ
 నుఖంబుండె ననంతరంబు. ౬౧.

సహ్యాద్రికగస్త్యులువచ్చుట.

- ప. ఒకదినమందగస్త్యుడనును తమమానియొకండుసత్కుడం
 ఒకమునుష్యుకోటియును వారకమూగితొగండయ్యాశిఖిల్

- ప్రకటము గాఁగనహ్యగిరిప్రక్కకుఁజేరెవసిష్టగర్భకా
శికముఖమానికల్పితవిశిష్టసపర్యలనందిపొందుగన్. ౬౨.
౧. ఆమానీశ్వరుఁడొక్కచక్కిఁకుచియ్యెయ్యత్యన్నతెంబొల్పులా
పాముద్రంగనికొఁకుకంబడరసంప్రాప్తించి, భార్యార్థమా
వామాగ్ర్యానుమతికొగ్రహించికొనెనుద్యాహంబుగాంధర్వమై
ప్రేమంబ్రస్తుతికొక్కనట్టియొడనుర్వీచక్రమందంతటకొ ౬౩.
౨. భార్యశిష్యసమేతుం, డామ్యండతడగ్గిరింద్రమందునఁబెక్కిం
జ్ఞార్యాప్రాణేశ్వరునిస, పర్యారతినిలిచెమానివారముగొలువన్. ౬౪.
౩. అంతనొకనాఁడుశిష్యులనయ్యగస్తుయ్య, డరసికనకాస్రవంతికేనరుగఁదలచి
నాడమత్సహధర్మిణినీడమీర, లరసిరక్షింతుగావుతమనుచుఁబలికి. ౬౫.
౪. ఆ పతివ్రతామణిఁ దనకమండలువునం జొనిపి, యంతేవాసునకొప్పజెప్పి, తాను కన
కాద్వారంబున కరిగి నంత. ౬౬.
౫. తన్నటుడించిపోయెమునితల్లుజూడొంటినటంచుఁగిన్కమ్మై
నన్నుకొనంగవేరపరమాత్మజపెచ్చుపెటింగికుండికకొ
భిన్నముచేసియొక్కడకువేజలరూపిణియైగభీరతా
భిన్నమతింగమించెమునికృత్రిమపుత్రులుతత్తరంపడకొ. ౬౭.
౬. జలరూపంబుననట్లువారునవలూసచ్చాత్రులీక్షించిని
హ్వలపారిష్టవగాత్రులైమునిభయంబహ్వారిగానెంచుచుకొ
నిలుమంచేగియువేగమాగిరపుడానిర్నిద్రతేజుండుని
శ్చలచిత్తాఙ్గుడగస్త్యమానికడునిచ్చన్వచ్చెనచ్చోటికికొ. ౬౮.
౭. వచ్చినిర్వర్తితనిత్యకృత్యుండిల్వలారిలోపాముద్రకిట్లనియె. ౬౯.
౮. తే. చేడియా, యేలనన్విడనాడిచనెద, వేటి? శేడకుఁబోయెదీ? పొటికినుక
దొఱఁగియొప్పటియట్లనస్తటిఁగియుండు, మనుడుఁగావేరినాథునకనియెనిట్లు. ౭౦.
౯. నాథ, తమియింపుమియపరాధమేఁగ, వేరపుత్రికఁగానఁగావేరియనఁగఁ
బరఁగి, భూతహితార్థమైగరణిడిర్థ, రూపముననిట్లువర్తింతునెపుమిటి. ౭౧.
౧౦. పల్లమునకొడిగిల్లెడునీళ్లఁగార్వ, నిశ్చయముననున్నట్టిసెమ్మనమ్మ
నాథునెపురుగుండోపునధిప, నన్ను, నాపకిదిబ్రహ్మనిర్మితమైనయదియ. ౭౨.
౧౧. అనుటయనట్లకాశయనియమ్మనియిట్లనునట్లయెనినీ
కనువగుమాగ్గమేఁదలియనానతియిచ్చెదవైభవంబునం

దనరుభగండు నాశ్రమముదారినిగంగలు రెండుఁగన్బుఁబే

ర్తినిఁజనుచంద్రపుష్కరిణిమీదుగసంద్రముఁజేరుముగ్ధలీ.

23.

వ. నేను భవద్రక్షణార్థం బుభయతీరంబులఁ బ్రతియోజనంబున కొక్కొకశివలింగంబుఁ
బ్రతిష్ఠించెద ననుడు నక్కావేరికదలి మొదలాభగండాశ్రమంబుసేరి, తదుక్తమార్గం
బున సముద్రంబునకు నిర్గమించె. అగస్త్యుండు నబ్ధగండక్షేత్రంబున నొక్క శుభదినం
బునఁ దనకమండలువున నొక్కలింగంబు బ్రతిష్ఠించి, తన చెప్పినచొప్పున నామడ
కొక శివలింగంబుగా నిలుపుచుఁ గమలాలయంబునకుఁ గృతగమనుండయ్యెనని శంక
రుండు వెండియు.

2౪.

మ. సతీసంక్షేపముగావచించితి నదీజన్మంబుతదవృత్తము

న్వితతంబాప్స నొనర్తువిన్ను తొలుతకౌశికృష్ణానికొరుక్తిణి

సతికావేరిమహాత్వ మెట్టియదియో? సర్వంబువాకి, మృనక

గతశంకుఁడతఁడిట్లువల్కెజలముగ్ధంభీరవాగ్గుంభనక.

2౫.

శ్రీకృష్ణుఁడు రుక్మిణికెఱింగించిన కావేరికథ.

సీ. మునుబాలవెల్లిఁద్రచ్చినఁబుట్టెనమృతంబునురులదిపంచించినురలకిడమి

నపుడుమదంశమహామోహాయునుయుష్మదంశలోపాముద్రయనునదియును

జనియించిదేవారులనుమహామోహార్ణవనిమగ్నచిత్తులుగనొనరించి

వరసుధాకలశంబుహరియించిదేవాధినాథునకొసఁగిరినలుపుమీరఁ

అంతనమ్మహామోహసహ్యాద్రికరిగి, హాళిసింహామలకఁగ్రామమందుదేవ

దేవుదాపలవాయవ్యదిక్కునందు, నిప్పటికినిల్చియుండెనోయిందువదన.

2౬.

చ. కనుఁగొనసర్వలోకహితకాంక్షిణియవ్వరశక్తితాజగ

జ్జననియునంగదేవునిప్రసాదమున న్వెలుగొందె, దానిస

న్ననిజతరాంతరంబువలన న్వెలికెవ్వఁడువచ్చువానికిక

జననముమృత్యువుకొదొఁగఁగుసత్యముసత్యమునమ్ముపైదలీ.

2౭.

వ. అపుడు నేనా సర్వసౌభ్యభాగ్య లక్షణలక్షితయగు లోపాముద్రలోకేశున కొస

గితి నతండు నమ్మానసపుత్రిక సహ్యగిరి నపత్యావాప్తి కత్యుగ్రతపంబుసేయుచున్న

కవేరునకొసంగె. అత్తపస్వియు నద్వత్తపుత్రికాప్రసాదంబున నధికకీర్తియుతుండ

పరబ్రహ్మసాయుజ్యంబునొందె. ఆలోపాముద్రయు నాలోనన్నారాధించుచు నాబ్రహ్మ

గిరి నధివహించె. అపుడగస్త్యుండను మునిసురదీర్ఘికం దీర్ఘమాడి, కుండికజలంబున

నిండించుకొని, సకలతీర్థయాత్రాచరణశీలుండై వియధ్యమనంబున దక్షిణాశాపథంబు
వట్టి కదలిపోవుచు సహ్యాచలంబున నవతరించి, పరిభ్రమించుచు నొక్కచోఁ గావే
రింగని కామించి, తదనుమతంబున దేవేరిగాఁగొని, తత్కృతోపచారంబుల కలరి, వరం
బడుగుమనిన లోపాముద్ర లోకోపకారిణిత్వం బభిలషించె. మైత్రాపరుణియు
నెఱింగి వంచితుండై యట్లయగుంగాత మోతన్వీ, యీ త్రేత్రంబునఁ బవిత్రంబగు మణి
కర్ణికతో నుండుమని కుండికంబెట్టె నాసతియుం గుపితయై నన్ను పేక్షించినయెడలఁ
గడలిముట్టెదననుఁ దొడంబడి కుంభసంభవుడవచ్చిట నయ్యంభోరుహపత్రనేత్రతోఁ
గృతమఖుండై నుఖంబుండి యొక్కనాఁడు కుండిక శిష్యులకరంబులం బెట్టి కనకా
వ్వారంబున కరిగె. అదియెఱింగి యయ్యంగన గంగాజలంబులతో నుప్పొంగి తూరు
పుమొగంబువట్టె నట్టియెడ ముని యేగు దెంచి రాఁగా, యీయాగడంబేల! ఆఁగుమాఁగు
మనిన నమ్మహాభాగ యిట్లనియె.

౭౮.

మునివర, ప్రాక్తనంబగుచుఁబొల్చునిబంధన మేదియిట్లయో
ననువిడనాడిపోయితదిన్యామముగాదనితోఁచకుండెనే
మనమునఁజింత సేయునుటుమానుమటంట యధర్మమి త్తటికా
వననిధిజేరు దాసనికవమ్మగుమాటలు వేయు నేఁటికికా.

౭౯.

అనుచుభాషించునంతలోనచటివిప్రు

లదివినికవేరసుతపక్షమాశ్రయించి

సమయమునుదాఁటియితఁడొంటిజనియెఁగాన

సమయమునదూఁటియిదియొంటఁజనకయున్నె.

౮౦.

అనితగవరులైపలుకుచు, బనివినునమ్మత్స్యదేశవాసులనెల్లకా

మునివృత్తిహీనులైపోం, డనిమీసతులసతులగుదురనిశపియించెకా.

౮౧.

ఇటులశపించియమ్మనికులేశ్వరుడోహృదయేశ్వరీ, భవ

త్పటుతరగాత్రమియ్యెడవిభక్తముసేయఁగనొనటంచుఁదాఁ

దటుకునఁబట్టిమంబుగనుదారిప్రచేతసుతోవచించియం

తటమలయాద్రితేఁగవిబుధప్రకరంబులువిన్నవించుటకా.

౮౨.

అపుడులోపాముద్రకృపనప్తవిప్రులకై శ్వర్యచిరజీవితాదులొసఁగి,

యన్వింధ్యగర్వాపహరితాసనమునఁదానిరు దెఱఁగులదనరమాటి

యొకభాగమువిదయైయొప్పిలోపాముద్రయననగ స్త్యమునీంద్రునాశ్రయించె

మిగిలినభాగంబుతగునదియైయొప్పికావేరియనఁగూర్పుకడలిఁగలసె

- గడగికా వేరిమణికర్ణికయునుగలిగి, కుండికాతీర్థమాద్య మైకొమరుమిగిలె
నటకుడేమమునీశ్వరులంటినడువఁ, బ్రత్యహమువచ్చిజలమాడుబద్ధభవుఁడు. ౮౩.
- తే. ఆశ్రమక్షేత్రతీర్థములాపగలును, సురలుభూతపిశాచముల్తరులతాఁ
లాల్పతృణగుల్మరూపములానియుండుఁ, గనకకావేరియునుఁగూఢికొనినచోట. ౮౪.
- ఉ. ఓసతి, వింటివే? కనకయుంబొలుపారుక వేరజాతయుకా
భాసిలుచున్నచో సలిసి స్నానములిక్కలికాలమందనా
యాసముగాద్విజఘ్నులగునట్టినరాధములు నృహాఘముం
బాసి సురాలయంబునను బాసుకయుందురు పుణ్యమూర్తులై. ౮౫.
- వ. అక్కనకాసంగమంబునఁ బుణ్యదంబు లనేకశతసహస్రతీర్థంబు లుత్పన్నంబులయ్యె.
అందు శంఖతీర్థ, చక్రతీర్థ, నాగతీర్థ, బ్రహ్మతీర్థ, విష్ణుతీర్థ, మహేశ్వరతీర్థ, స్కంద
తీర్థ, చంద్రతీర్థ, దుర్గాతీర్థ, నృసింహతీర్థ, బభృతీర్థ, యజ్ఞతీర్థ, వామనతీర్థ, వరాహ
తీర్థ, గారుడతీర్థ, వినాయకతీర్థ, శార్ఙ్గతీర్థ, పాశవిమోచనతీర్థ, కపాలమోచనతీర్థ,
మత్స్యతీర్థ, అనంతతీర్థ, పావనతీర్థంబులు, ప్రధానంబులు. ౮౬.
- క. కలికల్తపనాశని యై, వెలసినకావేరిఁజూడ వెగడంచెడు నే
తులువ యతఁడెల్లకాలము, నిలనీచక్షేత్రజనుల నెత్తి తపించుకా. ౮౭.
- వ. తక్షకవనప్రేతవనంబులనొప్ప సహ్యపర్వతంబునఁ గుండికాతీర్థం బాద్యంబై హృద్యం
బగు. అవ్వల ననుక్రమముగా నొక్కొక యోజనంబునకుఁ గనకాసంగమంబును, బలం
పురియుఁ, గపిలాసంగమంబును, జంద్రపుష్కరిణియు, గుంభఘోణంబును, జంబుకే
శ్వరంబును, మధ్యాహ్నంబును, అంభోధిసంగమంబును, దివ్యతీర్థంబులై భుక్తిముక్తి
ప్రదంబులై కావేరినదిం గలిసియుండె నని వాసుదేవుండానతిచ్చిన రుక్మిణీదేవి శు
మానందంబునం బొందెననిన విని సర్వమంగళసర్వజ్ఞునకిట్లనియె. ౮౮.
- చ. అలరఁగవేరజావర కథామృతసార మొకింత కర్ణశ
ఘ్నులులపుటంబులందుఁగొని జుట్టియు నామదిబాటసారి, తాఁ
దలఁగక తృప్తిలేమి నిను దాతను వేడ్కొని రమ్మటంచు నె
చ్చెలియగు వాక్కునుంగదిసి చెప్పచు నువ్విళులులు చుండెడుకా. ౮౯.
- మ. మది నాయాసము నాకనుగ్రహమున న్నాబోడిదీనాళులం
బాదలింపందగునన్న శంకరుఁడు సమ్మోదంబునం జూచి యిం
పాదవం బల్కుఁడలోదరీ, వినుము నీయత్సహముందర్చ నీ
నదిమాహాత్మ్యముఁగూర్చుకొక్కకత విన్నాణంబగుం జెప్పెదకా. ౯౦.

గంగాకావేరీ సంవాదము.

మ. ఒకనాఁడాడగలఁడు మృదుఁ యురలు తన్నుహించి సేవింపఁ బొం
దికఁగో బాహ్మపి బ్రహ్మజ్ఞుఁడఁబని మధ్యమాగ్ధముం గున్నతిం
బ్రకటిభూతమహాత్మ్యతత్త్వయగుదుకో రంబిల్లుకావేరీగో
తుకమొప్పం గని నాగసంతరమునందుం జేసి సఖ్యం బొగికో. ౯౧.

ప. ఇట్లు చెల్లివాడింది, యన్నములు రెండును స్త్రీయామంబు లంగీకరించి, విబుధలోకా
భరణాయమంబును, శుకపిక బకబలాక శక్తి లోకాద్యనేక శకుంతసంతాన కలకల
రవాలంకృత మికసిత ఫలిత లలిత దసాల సాల తమాల హింతాలాది నానాసాలసమా
కీర్ణంబును, అమృతప్రతిమనానులామృత పూరిత సరిత్తటాకాది జలాశయసమంచి
తంబును, సురగుహలోరగ యక్షరాక్షస సింధుసాగ్ర్య విద్యాధరాది దేవతావిహార యో
గ్యంబును, సర్వలోకమమూహరంబు నగు సందననంబు పరియం బొచ్చి, యందొ
క్కకల్పసృష్ట్యాదు నభివసించి యుద్ధావిహారంబు నలుపుచున్న యవసరంబున.

మ. మునుముం దప్పులఁ బండువెన్నెలలు గుంపుల్లాడి రమేలందునా ?
ఘనజ్వలము ముగ్ధివచ్చుదున ? వేడ్కం దేవతేభంబు తెం
పున విచ్చేయున ? ధ్రువవాసానుడం సుష్కాదంబునం బొల్చునా ?
యన పచ్చం గలహాళనుం డటుమిఁ దొన నీనానాయుందుదుకో. ౯౩.

ప. వచ్చి తత్కృతతత్కృతుండు యంతరంగంబున నీ దక్షిణోత్తరగంగల తారతమ్యంబు
హరిహరంబులయం దక్కఁ దక్కువారి కగోచరంబు. ౯౪.

తే. ఏన నావంటివాని తేరెందు ననుచు, వట్టియభిమానమున విక్కి విట్టివీఁగు
వీరి నడగదబార వుట్టి పోయిఉడఁగఁ, బలు పెవరటందుఁగన్నుల కఱపు దీర. ౯౫.

తే. అని తిరోహితుఁడ ముని యంతలోన, పృథ్విప్రనిభూమికవెలయు వచ్చి
వేడ్క నదులను నీవించి విశ్రమించి, రయపత మీలోన ఘనత వహించుఁ జెపుడ. ౯౬.

శా. నాఁగావేరి వచిందు గంగఁగని కాంతా, సూర్యపుత్రీసుసం
యోగంబుం గొని నీవు ముట్టగములం దోహూ ! యనం బొల్చె బా
బాగేనీవలె నన్యసంగమమునం బ్రఖ్యాతినిం దాల్పసూ
హూ ! గాథాధక మేల ! నీసమత నే నొందం జూమి ! బాహ్మవీ. ౯౭.

తే. ఉపద, తనకుఁ ధా నగుకీర్తి యుత్తమంబు, మఱియుఁ బైతృకమగుకీర్తి మధ్యమంబు
అన్యసంప్రాప్తమగుకీర్తి యధమ ముర్వి, నట్టివారల నట్టిరే యభినుతింతు. ౯౮.

క. త్వన్నీరంబుల దగయె, మన్నీరంబులను దగయు మర నాకలియున్

భిన్నతయుఁ దొలఁగి పోయెడు, నెన్నఁగాదగు నె నీకు నేఁ యిటుఁ జనుచున్.

చ. తలఁచిన నే నఘంబులను దగ్ధము చేసెద రేప మాఁచినన్

సలిలము లంటినన్ యమున జాహ్నువి, నీవు త్రిరాత్రుము ల్కడుం

గొలిచినఁ గాని భక్తు దయకుం దగువాడన విట్టిసీవు మా

కెలన నటింపఁగాఁ దగుదె? కేవలగర్వము లింక నేటికిన్.

౧౦౦.

వ. అని మర్త్యభేదంబు గాఁ బలికిన నలుక యడంచుకొని జాహ్నువి యిట్లనియె.

౧౦౧.

క. మనతారతమ్యనిర్ణయ, మొనరింపఁగఁ దత్త్వవేత్త యొకఁ డిట లేమిన్

జనవలయు నజునికడ కట, నిను నేనో? నన్ను నీసై? నెగడఁగఁ గలుగున్.

౧౦౨.

వ. ఆసమయంబునందు.

౧౦౩.

మ. నదులీరెంటికిఁ బెద్దవాడు పడియె న్నా కింపుసంపాదనం

బాదవెన్ దైవము తోడునీడయగు నోహూ! యిష్ట దంఁచెంతయున్

మది సంతోషము నొంది పొంగుచు విన న్నానైప్రకాశంబుగా

నిది యశానా నని శాంబరీద్విజవరుం డేగెం విధిస్తానమున్.

౧౦౪.

వ. నారదుండు సత్యలోకంబున కరిగిన వెనుక గంగ, కావేరిదిక్కు మొగంబై యిట్లనియె.

సీ. కావేరి, విను నేనుఁ గమలనాభునిపదాబ్జమునందు బిడ్డనై పరగితి నమ

కావేరి, విను నేనుఁ గమలాసనుని కమండలువునఁ దల్లినై చెలఁగితి నవ

కావేరి, విను నేను దేవేరినై జగదీశుని మకుటాగ్ర మెక్కితినవ

కావేరి, విను నేనుఁ గ్రతుభుగాళికి సుఖప్రదనై నభంబున వరలితినక

యలభగీరథుఁ డర్థింప నతనివెంట, ధరణీకరుఁడెంచి మునికాపదగ్ధులైన

సాగరుల కెల్లఁ బుణ్యంబు సంతరించి, భువనముఁ బవిత్రముగఁ జేసి పొసఁగుదు నమ.

ఉ. ముప్పదిమూఁడుకోట్లు నురముఖ్యులకు న్నివుఁ డట్లులోకమం

దొప్పెడునెల్లవాకలకు నుత్తమ నే నని నమ్ము నారెండెన్

అప్పరమేష్ఠిని ర్తితములై మహిమందగి పుణ్యదంబులై

ముప్పదిమూఁడుకోట్లలకు ముఖ్యతరంబులు తీర్థరాజముల్.

౧౦౫

సీ. సకియరో, తీర్థరాజమ్ము ప్రయోగమ్ము నెమ్మిమైనాయంద నిలిచియుండుఁ

దరుణిరో, వరహారిద్వారమన్ దీర్థంబు నెమ్మిమైనాయంద నిలిచియుండుఁ

గలికిరో, మణికర్ణికావరతీర్థంబు నెమ్మిమైనాయంద నిలిచియుండు

పనితరో, పుణ్యపర్థనమను తీర్థంబు నెమ్మిమైనాయంద నిలిచియుండు

మరిదశాశ్వ మేధాదులు, గురీతపూరము, అమలప్రీతిములతిపుణ్యదములు, పరద
ములును, ముప్పదికోటులు మూలముకోట్లు, నెద్దిగదరుంగ నాయుండ నిలిచియుండ
దురిత లతాలవిత్రమయి, దుష్టయగ్గతమిమ్రమిత్తము ౨౧.

పరమపవిత్రమై, సుజననగ్యులంబయిబాసముత్రమై, ౨౦
గురుతరమోక్షసత్రమయి, కోరికవేలను బెంచు శ్రీత్రమై, ౧.

పరగడుకాళికాపురము నిన్నును నెక్కుట కే కలంబనూ! ౧౦౯.

మరువక విశ్వనాగసండును, మాధవుడు, నిర్విధి, నాసవాదులుకొ
నిరతముమత్ప్రసంగముననే! పొలుపొందుచు నుండ్రు వేదవి
ద్ధరణినురు ల్మహాస్థలులఁ దెప్పక నన్నది మ్రొక్కుచుండ్రులొ
నరయఁగ నీవు నానంద యుడొదయ్యుడ నేయననంతు కేనియుకొ. ౧౧౦.

కావున నీవింక గెల్వోన్దెట్లం బలుక హారసందను మనన నించుక నగి కావేరి యిట్లు
నియె. ౧౧౧.

. నీయాచెప్పియున్న శ్రీకృష్ణులును నీవు న్వమస్తానగ
ల్నాయుండు నిర్విలసిల్లు నే సభక నానానిమ్మ గాకోటిలొ
నీయారేడుబగంబులం దరము నీగీర్తించి యుండున గం
గాయా, నెప్పునమందున నివిడుపుమో గర్వంబు నొవ్వంబునుకొ. ౧౧౨.

. వరవేదాంతవినుండం, సర్వభూవప్రఖ్యాతనాముండం, స
త్యరతుం, మోక్షితుండం, దహోగననయుం దంగుష్ఠమాత్రుండం, స
త్పురుషం, దేవ్యఁ దతండుగర్భముల పంపుం దల్పఁ గుంభంబునం
ధరలోఁ బుట్టె దళిస్తునన్న ముగండుకొ సాక్షాచ్చివ్రండే నుమీ. ౧౧౩.

. ఎవ్వఁడు వాతాప నిల్వలుఁ దగ్గసుంగి నిక్కుంటకము చేసె నిఖిలధరణి
నెవ్వఁడు దివినుండి నిల నల్లనహుషునిఁ బడవొచ్చి సన్ననిప్రతతిఁ గాంచె
నెవ్వఁడు బ్రహ్మాండ మణియుంగఁ బెరిగిన వింధ్యగర్వ మడంచి వినుతిఁ గాంచె
నెవ్వఁడు మున్నీటిసెల్ల నాపోశన మునరించి ప్రఖ్యాతి నొండ జగతి
నమ్మహాత్ముడు సర్వలోకాభినుతుడు, అలఘుఁ డమరహితార్థియై మలయనగము
నందుఁ బొందుగ నిప్పటి కధిపసించు, నతిని కే సహధర్మిణి నై చరింతు. ౧౧౪.

. బ్రహ్మమానసపుత్రికనై స్వచ్ఛందముశంబునం జనునాకు నేలొకంబున నెవ్వతయు
నాపరాదు యమునానదిమహానదీసంగమంబునంజేసి వాసికక్కిన నీ వేటిసాటి పో
వచ్చు. ౧౧౫.

గంగా కావేరులు సత్యలోకమనుగుట.

చ. అనుచు నొండుగుర గడవంగ నాడుకొనుచు, నారదుడుమున్ను పోయినదారివట్టి
గంగ, కావేరియును, గోసకలితస్పాదయ, లగుచు సత్యలోకమునకు నరిగి గవుడు.

౧. అరిగి సభాసదులగు దేవర్షిగణంబులు సావధానులై వినుచుండఁ దమవాదు దెలిపి తా
రతమ్యంబు నిరూపింపుఁ డని ప్రార్థించుటయును. ౧౧౭.

మ. అలలోకేశసభాంగణంబునను బ్రఖ్యాతిం బ్రవర్తించు మా
నులు జేజేలు మహామహు ల్బది దగ్గ న్యూనాధికం బెన్నులే
కలరుంగన్నులు మోడ్చి లోఁ గనుచు మే నట్టిట్టునుం ద్రిప్ప కా
దలల న్వంచియు సాలభంజికలనం దల్కొత్తి రప్పట్టునకొ. ౧౧౮.

వ. ఇట్లుండి కొంతవడికి గంగ నుద్దేశించి తమలోఁ దా రిట్లని ప్రసంగించిరి. ౧౧౯.

మ. పరగం దొల్త హిరణ్యగర్భుని శుభవ్యాపారసాత్రంబున
స్వరసీరంబయి పిమ్మట స్థిరికి సత్పాదోదకంబై యనం
తర మీశానుని శీర్షభూషణమునై తర్వాత శ్రీబహ్మను
ద్వరకన్యామణియై ప్రవర్తలెడు నీభాగీరథీగంగయే. ౧౨౦.

సీ. ఇది గదా! ముకొ బరమేష్టికమండలూదర మున్నిపట్టుగాఁ బరగుగంగ
యిది గదా! ముస్ఫరమేష్టిచే వామనుపదముల నిడఁబడు పరమగంగ
యిది గదా! ముకొ జగదీశుదేవేరియై శిర మాటపట్టుగాఁ జెలఁగు గంగ
యిది గదా! ముకొ జగతీశుని వెను వెంట ధరణికి వేంచేసి తనకు గంగ
యిది గదా! సర్వపుణ్యము లిచ్చుగంగ, యిదిగదా! సర్వలోకము లేలుగంగ
యిదిగదా! సర్వమును భరియించుగంగ, యిదిగదా! సర్వమయమునై యొసఁగుగంగ.

వ. అంతఁగావేరి నుద్దేశించి. ౧౨౧.

మ. తనరం దొల్తట శౌరిఁజేరినదియై తర్వాత శ్రీభారతీ
శునకు న్నానసపుత్రియై పిదప సంశుద్ధుండు రుద్రాంశచే
జనితుండైనయగస్త్యమాని కలమికొ సంధించు దేవేరియై
కన నామీదఁ గవేరపుత్రికయు నై కన్పట్టు నీగంగయే. ౧౨౨.

సీ. ఇది చుండి! లక్ష్మ్యంశ నెసఁగి కృష్ణానుసంధానంబునను బొంది తనకుగంగ,
యిదిచుండి! మునుఁబరమేష్టిమానసపుత్రియై ప్రవర్తలెడు నమలగంగ
యిదిచుండి! రుద్రాంశ నెసఁగునగస్త్యున కుత్తమజాయయై యొప్పుగంగ

నతఁడు సవితృగోళమందుండు నెవడిందు సావిత్రి బపియించి సంగ్య వార్చు
 నతఁడు పితృప్రీతి నమరత్వమునఁ బొందు నిందుఁ బిండము లెన్వఁ డిడునొ పితకు
 నిందు వారాణసీక్షేత్రమందు మరణ
 మంద నెంతు రింద్రుందొట్టి యమరు లెల్ల
 మూఁడుకన్నులు నైదుమోములును బొంది
 చిలువపేరులు నెలసగ ల్చెలఁగ గిత్త
 తత్తమల నెక్కి నడయాడఁ దలఁతు రెపుడు.

౧౩౨.

వ. కావున నీగంగానది కేనదియును సరిరా దనిపలికి కావేరి నుద్దేశించి గంగదిక్కు
 మొగంబై యిట్లని ప్రశంసించె.

౧౩౩.

బ్రహ్మ గంగతోఁ గావేరిమహిమ చెప్పుట.

శా. దేవీ, నీయెడఁ బొల్చుక్షేత్రములునుం దీర్ఘంబులున్ సర్వ మి
 క్కావేరీనదియందుఁ బొల్చు నిది ముఖ్యంబై జగజ్జాలమున్
 బ్రాహ్మణ్యంబున సృష్టిచేసి పొదలింపఁ ద్రుంపఁగాఁ గర్తియై
 తా వెల్గాంచెడునాదిలక్ష్మీయ సుమీ! తర్కించి యూహించినన్.

౧౩౪.

చ. ఇలఁ గలయెల్లవాఁకలకు నీవధికత్వము నొంది కీర్తిని
 నైలఁగెద విక్కవేరసుత నీకును నాకును నెల్లవారికిన్
 దలఁపఁగ మేటి యంచు మునుఁ దామరసేక్షణఁ డానతిచ్చె న
 ప్పలుకులు విశ్వసింపఁదగుఁ బంకజలోచన, యెల్లవారలున్.

౧౩౫.

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబు గల దేనొక్కనాఁడు, ఆదిలక్ష్మీ ననేకవిధంబులఁ బ్రార్థిం
 చినం బ్రసన్నయై జగన్తోహనాకారంబునం బొడసూపి, వరంబడుగుమనిన నెప్పుడు
 నీ వీరూపంబున మానసపుత్రికవై నాకడమెలంగుమని వేఁడి, యొడంబటిచి, సృష్టిస్థితి
 లనుకారణియు, సచ్చిదానందస్వరూపిణియు నగునా పెకు లోపాముద్రయను సార్థక
 నామంబు వెట్టి, నాయింటం బెట్టుకొంటి నంతఁ గొంతకాలంబునకుఁ గవేరుండు దేవే
 రితో నన్నుఁ గూటిచి పుత్రార్థియై తపంబు సేయుచుండ నే నీలోపాముద్రాసహితం
 డనై తదంతికంబున కరిగి, నీ కారసంబగుస్త్రీపురుషసంతతి లేదు. అయిన నొక్క
 విధంబున స్త్రీసంతతి గలుగఁజేయుదు నని మఱియును.

౧౩౬.

చ. ధర్మ సమర్థమందునఁ బ్రదానము కన్యక యే! తలంప న
 తరుణి కీలక్ష్మతయంబును విధాయకియై తగ నుద్ధరించి, యే

- నిరయము తెప్పించుట గలుగనీక కుభింజూనగూర్చు దానితో
 సరిపడుపుణ్య మిచ్చినది సప్తతి ముఖ్యుని తేను సత్తమా. ౧౩౭.
- శ్రీ. తండ్రికుల సంభవుల నేనుతిరములను, పల్లెమలసంభవుల నేడు తరములకును
 ధవునికులసంభవుల నేనుతిరములను, నువిన నిరయంబునుండి సమర్థురెంచు.
 క. జగతీదేవ, యపుత్ర, వ్యగతిర్నస్త మనువాక్య మద సంతతికే
 యగుఁ గాని కొడుకుకుల్లులు, కిగుఁ గూతుల కర్ణమగున యని తలఁపకుమీ. ౧౩౯.
- శ్రీ. అరుంధత్యాది మహాసత్త్రిమణులును, గంగాది మహాసదులును, లోకమాత్రాద దేవులును,
 సర్వంసహాయు, ముదలగు సర్వంబును స్త్రీయూపంబు; పురుషజన్మంబునకును స్త్రీ
 కారణంబు; కొవున స్త్రీజన్మం బుత్తమాత్మకంబు, కన్యాదానంబు తక్కినదానంబుల
 కన్న నధికఫలప్రసంబు, ఈయార్థంబు తేటపడ నొక్కయితిహాసంబుగల దాకర్ణిం
 పుము. ౧౪౦.

శాస్త్రాలము కన్యాదానముచేసినకథ.

- ప. గురత్నాకర, చక్రస్థు సగంధ్యం డుర్వంపాలుఁ డీ
 పరాహిన్యుఁడు పూర్వజన్మమున భీష్మంబైన కాశ్యోకన ని
 ర్భణపుత్రి నిష్పాదించి క్రోలుపుట్టెను, క్షిరం గన్యాసమ
 ర్పణముం జేసినకాదంబునిఁ గామీ! రంజల్ల నాలాగునకా. ౧౪౧.
- ప. అనుడుఁ గవేరుఁ డిట్లనియె సయ్య, మహాద్భుత మిట్టిచిత్రము
 ల్కనివిని నే నెఱుంగఁ బరగం బులికం బులికాని, యల్లుఁడై
 మనుజుఁడు పన్నునా? వి నెవఁడూ? విన ముర్వర దానపాత్రుఁడై
 మనుజుఁడై కాక యుండొకఁడు మాన్యుఁడు గల్గినె? చెప్పవే! దయకా. ౧౪౨.
- అని పలుకుటయు నతండు నెండియు. ౧౪౩.
- శ్రీ. అలరెడుమధ్యదేశమున నొకగతుంది పురంబునంగునకా
 సలితకీర్తిసాంధ్రుఁడు, వికాలగుణుండు, నుధామనామభూ
 ధులపతి, తా సమానకులజకా కుభలక్షణఁ బెండ్లియాఁడి, య
 ప్పలఁతుకయందుఁ గాంచ నొకపుత్రిక నబ్బది యేండ్లయీడునకా. ౧౪౪.
- అ సమయంబున. ౧౪౫.
- శ్రీ. తోలిశాస్త్రవిదుల్, నృపాశ్రులు, శ్రేష్టుల్, సత్యసాముదికా
 త్పజ్ఞులు, భూమిదేవతలుగ్రంభైనమూలార్జు సరి

జాత౯ రాజవరాత్తజాత, విని, తజ్జన్తర్జులగ్నాదులం
జేతస్సార్జి, బరీక్షచేసి, నృపతిశ్రేష్ఠంబుతో నింపట౯.

౧౪౬.

చ. వెఱవక మీసుత౯ గుటిచి విన్నది చెప్పగ నిష్ఠా నూరు రా
దెఱిగిన యర్థముం దెలుప కే మిటు లూరక యుంట పాడిగా
దెఱుకగలారి పై నెపుడు నేలిక లల్లర, యల్లరేని యు
త్తటిన యనుగ్రహింతురు గదా! ధరణి౯ ధరణీంద్రచంద్రమా,

౧౪౭.

ప. అని తదనుజ్ఞ వడసి కార్తాంతికులు వెండియును.

౧౪౮.

క. పరమంత్రశక్తి బరగెడు, నరవర, నీతనయ దుష్టనక్షత్రమున౯
ధరపై జన్మించెను గ్రహ, పరిశాంతి యొనర్చినను శుభము పొసగదిల౯.

౧౪౯.

ఉ. తల్లియు, దండ్రు, యన్నలును, దమ్ములు, నక్కలు, నత్తమామలుం
జెల్లెడు నెల్లచుట్టములు, జేలును, జెట్టులు, బాడిపంటలుం
దెల్లముగా నశించు జగతీవర, నీదుకుమారి జవ్వనం
బెల్ల నడంగు దాక భవదీయగృహంబున నుండె నేనియు౯.

౧౫౦.

తే. కాన దీనిని విడువుమి? కానలోన, నూటివారికి నీకును నుర్వికల్ల
గుళలమును గోరితేని నీకూర్చివిడిచి, యురగదమ్మెడు తనవేలు నెఱుకునట్లు.

౧౫౧.

ప. అనిన విని వనరుచున్న యినునకుం డగ్గరి ప్రగ్గడ లిట్లనిరి.

౧౫౨.

మ. నడుమధ్యం దులసీమహావనమున స్తంజాయిచెట్ట ట్లు పే
ర్పడ నింపామగతాలపాతెఱ గణింపం గాజాతా యట్లు మే
ల్తుడుగుంజీరకు నల్లమచ్చగతి నిర్తాలిన్య మానీదువం
గడమందుం జనియించెగూతు రరయం గా సర్వముం బాడుగ౯.

౧౫౩.

తే. కన్నకడుపన్న మోహంబు కడకుద్రోచి, సకలజనులను రక్షింప సన్నతంబ
యేని విషవల్లితో నెన యొననీదు, కన్య నడవులపా లేయగడగు మిపుడు.

౧౫౪.

చ. అవనిగడిందిదుష్టుడగు నాతని నొక్కనిదున్తి సర్వసా
ధువులకు సౌఖ్యసంపదలు తోడ్పడురీతినిజేత పున్నియం
బవునొ? సమస్తసాధువుల కాపద లిచ్చెడువానిబ్రోచుటల్
చివరకు బున్నియంబగునొ? చిత్తమునం దలపోసి చూడుమా.

౧౫౫.

తే. కులము రక్షింప నొక్కని విడువ వలయు
కులము విడువంగడ దగుగ్రామ మలరుకొఱకు

గ్రామము నివిడఁ దగు జనపదములొ అకు

ననుచు భగవంతుఁ డగు మనువాఁతిచ్చె.

౧౫౬.

తే. శిష్టపరిపాలనంబును, దుష్టనిగ్ర, పాము, మహిషతులకు గర్భ మై కడంగు

దుష్టయగు నీగుకన్యకఁడ్రోల్చి నవల, బుద్ధు మగుఁగాని పాపంబు పొనఁగ నించట.

ప. అనిన మంత్రులమాటల ననుసరించి, పరమభార్యకుండగు నారాజవంధుండు, కన్ను గవ నీరునించుచు, ననంత్ర శీలితంబగు నొక్కసునిర్ణయంబునఁగూతు నుంచి, నుకూలంబులం గప్పి, అస్పృశ్యసింహాశ్వాస్థులనాగాది దుష్టసత్త్వభయంకిరంబగు నొక్కమహారణ్యంబున విడిచి గండని కిరాతుల కానవెట్టుటయు వాగునుం జెప్పినచొప్పునం జేసి వచ్చి రనంతరంబ.

౧౫౭.

క. అలకాణుటడవిఁగ్రోల్చును, లలకుకొ లక్షలును గోటు లగ్నపములు నై

లలి మెలఁగెడు వానికి బె, బుద్ధి గుక్కుం డొడఁకుఁ డగుచుఁబొగడొందుఁగడుకొ.

క. సోబతు నారులు వ్యాఘ్రము, లాహోలవ ముష్టవృద్ధ మనిశముఁగొలువం

గాబరగుచుండి యొక నాఁ, డాదెబ్బలి యిట్లునాలుకు నాత్తీయులకుకొ.

౧౬౦.

ప. మన మొకకొన్ని జంతువుల నూయుము చేసి భుజించు చుండఁగా

మనలను గొన్ని జంతువులు నూయుము చేసిభుజించు చుండుటలో

గనుఁగొను చుండి మే కడ! జగంబున నాయువు శాశ్వతంబె పో!

మనబ్రతు కింతలోనిది నుమా! శత్రునుం డదయుండు చూడఁగడ.

౧౬౧.

ఉ. కావున మీరు నానుడి ప్రకారమున స్తుతువుండి యింక నే

జీవుల బాధ పెట్టకుడి చెట్లల నేనియు గిట్టఁబోకుండె

స్త్రీవల నానలం జనకుఁడీవనము నివిడనాడి, వాయు నే

నేవగ నైన నాకడకు నేకటఁడత్తురు గాక నేర్పుమై.

౧౬౨.

శాస్త్రుల మడవిలో రాజకన్యం బెంచుట.

ప. అని యాజ్ఞాపించిన నాశాస్త్రులవారంబు నివారితఘోరకృత్యంబై సాధుమార్గంబునంద

బ్రవర్తించుచుండె. అంత నొక్కనాడొక్కాణుకోసం గిలుగు నాపులిబలగం బొక్క

చక్కి నారాకన్నియం జూచి, చేగొని పోయి, తమరాజునకు నివేదించుటయు, నతం

డనపత్యుండు గానఁగడుఁగారవంబున నక్కుమారి నక్కునం జేర్చికొని, ముష్టఁడుచు

నొద్దనున్న తనముష్టియకుం జూచి యిట్లునిడె.

౧౬౩.

మ. కలిక్కి ముద్దుల మాటగట్టుఁబామి! యిక్కన్యాయతంసంబు భూ

తలనాగాత్తజ యంచుచోడె నిటు లేతత్కూర్గదూర్గాటవి

న్నిలుపం గారణ మేమియో! కడుదయ న్వీక్షించి విశ్వేశ్వరుం

డలరించె న్నన కా త్తజాతఁజనుఁబా లర్పించి పోషింపవే.

౧౬౪.

న. అనుడు వ్యాఘ్రియు నట్లయగుం గాతమని తనచన్నుఁగుడిసి పోషింపుచుండె.

అంత నబ్బలికాజనచూలికారత్నంబు శుక్లపక్షక్షపాకగుని చందంబున దినదినఁ పన్ను మానయె.

౧౬౫.

సీ. చిడిముడినడకల చిన్నెలన్నియు నేర్చెఁ బ్రోదిరాయంచల పొంగువలన

జిలిబిలిపలుకుల తళుకులన్నియు నేర్చెఁ బెనుచరాచిలుకల సిండునలన

నడరెడుపాటల హనువు లన్నియు నేర్చెఁ బొదల నల్లఁడు తుమ్మెదలవలనఁ

జటిచిటినటనల సిరు లన్నియును నేర్చెఁడడికాఱునెచ్చుల దళమువలన

నిట్టు లారాజకన్యక పుట్టి నేర్చె, నొక్కొక్క! పుట్టక నేర్చె నొక్కొక్క! యనంగ

నడవి మానుషధర్మము లన్ని నేర్చెఁ, బులుల పెంపుడయ్యును బూర్వపుణ్యమునను.

చ. పులిచనుఁబాలుద్రావుటను బొట్టుకయుం బులిరీతి మెల్గుచుకొ

బలము జవంబునుం గలిగి పర్వతముల్ నడులుకొ జరీలునం

జులకన దాటి సింగముల జంజూఱుఁజేకొని యిడ్చిపుచ్చు నే

న్దులకరము ల్కరంబులను గొంచొగి గిట్టునఁదిప్పి నైచెడుకొ.

౧౬౬.

క. ఇటు లతిమానుషకర్తల, దిటపడి, క్రోల్పులులఁగూడి, దినదినము మహిమా

త్కటశౌర్యంబును జూపుచుఁ, బటుశక్తిం బరగుచుండె బాలిక యడవికొ. ౧౬౮

తే. ఘనుఁడు ప్రత్యగ్రుఁ డగునధికారి యలతిఁ, బ్రతనుఁబరివృఘుఁగెలిచి తద్వాసమైన

పదవి నాక్రమించె నన నానుదతిదేహ, మునను బాల్యంబు జూటి యకాసనము మీఁటె.

క. నవయావనంబు చేతను, సువిభక్తం బగుమృగాక్షినుందరదేహం

బు విభాకరకరవికసిత, మవు పనగుహ మట్లుతనరె నతికోమల మై.

౧౬౯.

సీ. పాలితచమరీ సువాలంబు వాలంబు రాజితశ్రీనిజ ప్రతులు శ్రుతులు

సదమలశశిబింబ సదనంబు వదనంబు చారుసుధారసస్రావి మోవి

వరశరచ్చంద్రికావాసంబు హాసంబు గాంగేయసూన వికాస నాస

సన్నతశతపత్ర జైత్రము లేత్రము ల్వినియచందురునితో నెదురు నుదురు

జలరుహ మనూహరాకరములు కరములు, స్వర్ణసరిదగ్రవీచికావళులు వళులు

పూతమందార మకరందముక్కు వాక్కు, పరమశంపాలతాభానుపర్తి మూర్తి. ౧౭౦.

ఉ. కంబగు కంధరంబు, కనకంబగుఁజెన్నలరారు మేను, నా

కంబగు దేహమధ్య, మలికంబగు పెన్నెరు, లాఘ్వుచున్నతో

కంబగుఁ గుల్కుచక్కవ, శుకంబగుఁదియ్యనిపల్కు, చంద్రపా

కంబగు నెమ్ముగంబు, ఫలకంబగు పెన్నుదు రవ్వఘటికిక .

౧౭౨.

శిల్లినబొలుగాలు ననగీర్తిత మై యపరంజిచాయలకొ

మొల్లము గ్రుమ్మరించు మెయిబోలిచి పెట్టనిసొమ్ము జన్వనం

బల్లన నావరింప నపు డాహారశీర్షణ ముట్టగంబులం

బల్లవపాణుల స్త్రీయన పచ్చను నాడెగి నుండరంబునకొ.

౧౭౩.

ప. ఇట్లు మువ్వచుగు జవ్వనంబున నివ్వటిలు నవ్వనితారత్నంబు మదనదేవతా మోహన
మంత్రశక్తియనఁజూపఁజూ మనంబుఁజూఁజూఁజూఁజూఁచుండె. అయ్యవనందంబున సింహశ
దేశాధినేత పుష్ప శేతుండనువాఁడు చతురంగబలతోపేతుడై, మృగయార్థ మడవికరు
డెంచి, ధక్కాచూడుక్కడి వానిత్రంబుల వనంబుఁగోలించిన నక్కోలామాలంబున
కోహటించి, యువటి శుక, పికి, బికి, బిల్వక, కీకి, కోక, కాక, ఘూక, కంక,
గృధ్ర, కాగండవ, కపోత, ప్రముఖనానావిహంగమంబు వెలుగువిచ్చుచుం గకాపి
కలై నాకంబునకగఁజొచ్చె. గజ, గవయ, గండ, భేరుండ, సింహ, శార్దూల,
శరభ, సాశ్వ, నరాహ, వాహ, రాసిభ, కాసిరాసిమృగవారంబులు నాటుపులు
నింగి ముట్టఁజేల్చొకఁడుగఁజేల్లచెమ్మ యూడనిం బాడఁజొచ్చె. అపు డమ్మహాసంకు
లంబు విని, యిది యేమిది? యని యిదిపడి, శార్దూలంబు నిజపరివారంబుతో
రాజపరివారంబుకడ నేగు చందురుయుం గని మూఁకలు నీకాకుపడి, భయసంభ్రమం
బుల నివ్వెరఁజేడ్లలం దక్కి నిలిచి చూడచుండె. అపుడు రాజు మృగరాజివిరాజ
మానయగు నారాజముఖి నగని, మోహించి, యిదియెవతె? యని కొంతదనుకఁ
దర్శించి, వెనుకఁదనమనస్సంకమాణంబునంబట్టి రాజకన్యకఁగా రాడ్ధాంతీకరించి, తన
సేనం బురికొల్పి, యీయల్పమృగంబులం జంపి యాచరింకగంధిం గొనిరం డనుడు
మృగయులు మృగంబులఁగవియ నవియుఁగబళింపనున్ననివారించి, పరేంగితజ్ఞాననిపు
ణుఁడును, సర్వభౌషాగుళుండు నగు మృగరాజు నిజహస్తంబెత్తి మనుష్యవాక్యంబుల
మనుష్యేశ్వరున కిట్లనిగెను.

౧౭౪.

మృగరాజు రాజనకు రాజసీతి చెప్పుట.

శి. బుద్ధిబలమున నెల్లగుఁబొనర వలయు, నందుఁబృథుపేపతుల కవిశ్యంబు మణియు
రాజగర్భంబు గహనంబు రాజచంద్ర, యెఱుఁగజిప్పెద విను మది హితము గదుర.

శి. ఇంద్రియబంధంబు నిష్కంధసచివవాక్యప్రవర్తనమును, విప్రహితము,

పురదుర్గగర్భణంబును, బ్రజారామాదిపాలనంబును, మహిపాలజయము

కాలోచితవ్యయ, మాలమునందిచ్చ, మతరక్షణంబును, మనుజహితము
నశ్వేభయానంబు, నస్త్రీశస్త్రకలాపపరిచయంబును, గవివరులమైత్రీ
మతీయునవరోధజవరక్ష, మంత్రగుప్తి, కొడుకులకు నేనిస్వాతంత్య్రమిడకయ్యట
నెఱిగికొనరాజధర్మంబులివియసుమ్మి, వీనిఁడవిలినరాజభివృద్ధిఁజెందు. ౧౭౬.

వ. ఈచెప్పినధర్మంబులకు వైపరీత్యంబుగఁబ్రవర్తించుచు బ్రాహ్మణావజ్ఞతయు, బలవ
ద్యైరంబును, దుర్మంత్రీసంగతియు, అలభ్యాభ్యాభిలాషయు, భూతహింసయు, ద్యూత
చౌర్యమద్యంబులును, వేశ్యాగమనంబును, వేటయు నెవ్వండు సేయు నవ్వాఁడు
నిజరాజ్యపదభ్రష్టుం డగు నని వెండియు. ౧౭౭.

గీ. మృగయ శాస్త్రాంతరంబులఁదగును బుణ్య, మనుచుఁజెప్పెడు నది నెమ్మి నరసి చూడ
శిష్టజనరక్షకొఱకును దుష్టశిక్ష, కొఱకుఁగాని జంతుహారంబుకొఱకుఁగాదు. ౧౭౮.

వ. అని మఱియును. ౧౭౯.

ఉ. నాకులమందునం బొడమి, నాకులకే నవిజేయమై దృఢా
నాకులశక్తిమై నలగు, నాకులగోత్రజులకొ మృగేంద్రులకొ
నాకులభక్తితో నెపుడు, నాకులసంతతి నొప్పువాని నా
నా? కులకించి త్రుంపఁదగువా? కులధర్మము లేద? నీకిటకొ. ౧౮౦.

చ. నరవర, యివ్వి క్రోల్పులులు నానుడి నొదలఁదాల్చి, యేవనాం
తరమున కేగ కిందఁగి, దాయలజోలికి నేనిఁబోక యే
చొరుగుననోక్షుధం గెడపుచు న్తునివృత్తి వసించుచుండు నె
త్తటి నపకారముకొ సయిచి తాల్చెడు సైరణ చెల్లియుండియుకొ. ౧౮౧.

చ. వెలసి మదాజ్ఞ యెప్పుడును వీనిని వీనిబలంబు సంద్రముం
జెలియలికట్టవ్రాలె నిలఁజేసెడుఁగానిసుమంత సన్నయాఁ
జెలఁగి త్వదీయసేనల నశింపఁగఁ జేయుట కిన్నియేల? యొ
క్కలఁతయ చాలు శస్త్రములు నస్త్రములుంగణియింప వింతయుకొ. ౧౮౨.

శా. నామాటకొ వినకుంటివేని ధరణీనాథా, భవత్సేన యీ
భూమిం గాలిడ కేగు నెచ్చటికొ? నీభూరాజ్యముం జెల్లెడుకొ
నీమార్గం బరయంగ నొందుగతి గా నేనెంచితిం గాన నిం
కేమై యుద్ధము మాని నన్ను శరణం బేతెమ్మిగిలగ్గుగుకొ. ౧౮౩.

చ. నరవర, నీకుఁగావలసెనా? యిది నాసుత దాన మిచ్చెదకొ
దురమునఁగెల్చి బల్చిమెయిఁ దోకొని పోదు మనంగరాద యీ

తరుణి యి చాలు నీబలముదర్పము నాగంగ గుర్తుహూర్తముం

దరయ జనించె నంచు ననుగాధిపుడిచ్చిన నేను బెంచితిన్.

౧౮౪.

౧. అనిన నత్యంత కుతూహలము త్రిచిత్తుండై పుష్య కేతుండు పులికి నమస్కరించి
యిట్లనియె.

౧౮౫.

౨. దూరాలోచనశీల, కేవలము శార్ఙ్గాలంబునా నిన్ను నే

నేరీతి న్నదినమ్మువాడె సారిన్రా? యింద్రుండెవో? బ్రహ్మవో?

కారుణ్యంబున నన్ను బ్రోచుపనిక్ష కన్పట్టు రుద్రుండెవ్రా?

యేవో? తెల్పు మనంగ్రోలుపులి దా నిట్లందుడెత్పెన్ గృపన్.

౧౮౬.

శార్ఙ్గాలంబు తనపూర్వవృత్తాంతము చెప్పుట.

౩. హరిగా నింద్రుండెగాను బంద్రుండెనుగా నస్తత్పురావృత్తమున్

ధరణీంద్రోత్తమ, తప్పన నివనుము గంధర్వుండ నేనొక్కడెన్

హరపూజాపరతంత్రమానసుడె నొక్కట్టల్ల రేవానదీ

వరతీరంబున నేడెవంబునరుప న్వర్తించితిన్ భక్తమై.

౧౮౭.

తే. నిత్యమును నేను వేయిన నిద్రలేచి, నిత్యకృత్యంబులను దీర్చి, నియమసృత్తి

తోడ రేవానదీతీర్థమాడి, భిక్ష, చలంగ సంభ్యాద్యనుష్ఠానసమితి దీర్చి.

౧౮౮.

తే. అచట నొకచోట బద్ధపడ్చుకొనుండ, నయ్యని నిష్టాగరిష్ఠుండ నగుచుండెమి

నింద్రియంబుల నిరకట్టి యంతయేని, దనుక బంచాక్షరి జపింతు ధరణినాథ.

౧౮౯.

౪. ఇట్లహరహంబు నియమవ్రతంబున బ్రవర్తించుచు నొక్కనాడు మలయమారుతాది

రాగంబులు జంత్రగాత్రంబుల మేలగించి సుస్వరంబున శివగీతంబులు వాడుచుంటి

౧౯౦.

నయ్యవనిరంబున.

౫. తరుకుంబంగరుడాలు డీలిడడు మేల్తెవారు నెమ్మేనునున్

గురుకుంగుబ్బలు వాలుగన్నులును పిన్నుంబోలులేగొను సం

దెడుబార్యెండ్రుక లిందుబింబమున న్నిందించు నెమ్మేమునుం

గలనారీమణి యోగ్యురవచ్చెను ఋతుస్నానార్థమై యాడకున్.

౧౯౧.

౬. వచ్చి జలంబు లాడి యలబాపన నాకుక తేత్రప్రాయపు

స్తవ్వుటగాన నేనుడువుమూర్ఖులం దగురాగమాలికన్

ముచ్చిలి తెచ్చి గాలి చెవిబోసిన సోలి మసూజభిన్నయై

చెచ్చెరవచ్చె నాకడకుజెన్నెలు వన్నెలు కొన్ని చూపుచున్.

౧౯౨.

ఉ. మత్తిలి నాతి రాగరసమగ్నుడనై తగునన్నుఁజూచి పే

టెత్తినలజ్జ నిల్వక పయింబడి, బిగ్గరఁగొఁగలించుచో

నత్తటి రెండుమూఁడుపరు లాఁగుము కూడదు కూడ దన్న నకా

జిత్తజుబారి నప్పనముఁజేసి రమించె వివస్త్తయై నృపా.

౧౯౩.

వ. అట్టియెడ దానిమగ డరుగుచెంచి, భోగులక్రియ నేకీభూతులమై భోగక్రియలం దేలు

మమ్మిఱ్ఱురం గాంచి, కోపించి, నన్నుశార్థూలంబపు కమ్మని శపించి, యమ్మగువ

కిట్లనియె.

౧౯౪.

మ. కులటా, నన్నిటు కన్తోఱంగి యొరుతోఁగూటంబు వాటించి స

త్కులధర్మంబెడలింతు గాన శునివై కోలంబవై పిల్లివై

మలభుక్కిటమవై పిశాచమవునై మాతంగివై వేశ్యవై

కలకాలంబుగ నేడుబాములును బోకాల్తంచుఁదిట్టెకా గృథకా.

౧౯౫.

వ. నే నపుడతనియడుగులంబడి నిర్దోషుండ నరసి రక్షింపు మనిప్రార్థించిన ననుగ్రహించి

నీవు వ్యాఘ్రంబ వయ్యునుం గన్యాదానప్రభావంబునం జేసి, పురుషవ్యాఘ్రంబవై

ప్రకాశింపఁగలవని శాపమోక్షంబు పలికి యెటయేనియుం బోయె. దానంజేసి నా

కిట్టిరూపంబు ప్రాప్తం బయ్యెఁగాని శివభూజాప్రభావంబున జాతిస్త్వతి మాత్రంబు

చెడ దయ్యె. ఇది నాశాపమోక్షకాలంబు. ఇపుడ నీకిక్కన్నియ నొసంగెద నని

విధిదృష్టవిధానంబునఁ గన్యాదానంబు చేసి గరితలకుం గఱఁపఁదగు బుద్ధులు వేనవే

లెన్నియేఁగల పవి యన్నియునుం గూతునకుం గఱపి, జామాతతో సంపిపుచ్చుటయు

నతండును సపరివారుండై పురంబరిగి సుఖంబుండె ననంతరంబు.

౧౯౬.

చ. పులియును దేహముందొఱఁగి, పొల్పుగుప్రాక్తనదేహమంది, ని

శ్చలముగ స్వర్గ మేగి యట సౌఖ్యములం దులదూఁగుచుండియున్

సలిపినక న్నే నీగికతన నృగరుండను చక్రవర్తియై

యిల జనియించి తొంటిస్త్వతి నేదక భూతల మెల్ల నేలుచున్.

౧౯౭.

క. అతఁ డపుడటువది వేగుర, సుతలఁబ్రసాదింపు మనుచు శుద్ధాత్ముండై

శతీకంఠుఁగుఱిచి యొక్కపు, డతులితముగఁదపము సేసె నాసమయమునన్.

౧౯౮.

వ. ఇంద్రాదిదేవత లెల్లరు దానార్హులగు కన్య లటువది వేపు రీతనికి లభియించిన మనకు

మనికిపట్టుల నుండంబట్టదని గణపతి నాహ్వానంబు గావించి వానితో నిట్లనిరి.

౧౯౯.

శా. సప్తద్వీప సముద్రముద్రిత ధరాచక్రంబు సర్వంబు సం

ప్రాప్తంబయ్యెఁదలంప నీతనికిఁ గన్యాదాన మర్పించుటన్

దృష్టుండై శివుఁ డిన్ని నేలనుతలం బుగ్గేనరుం జేర్ప మ

ద్గుప్తం బీసురలోక మాతనిద చోగోపిధి నూహింపుమా.

౨౦౦.

ప. దేవా, నీవెట్టకే నతని నది నాంతఃప్రవిష్టుండై పుత్త్రులకు మారు పుత్త్రును లనుమనిన నతం డెట్లుకాక యని తడనుమతంబునం బ్రవర్తె. అంత నీశ్వరుండు సగరునకుం బొడసూపి పరంబు నేడు మనిన నలుమదివేల పుత్త్రుల నిడుమనుడు నట్ల యిచ్చితి నని శివుం డంతర్థానంబు నొందె. తత్ప్రసాదంబున సగరుండు పిష్ట, సహస్రసంఖ్యాకంబగుపుత్త్రులం బడసి ననిచెప్పి వెండియును.

౨౦౧.

ప. మనమున నాలుకొల్పితే! నుమారముహత్వ మదింతయొప్పు ని

వ్వనరుహగంధి నానుతి కృపామతి నీసుతిగా నుసంగదం

గొనుమన నక్కవేరుడును గోరిక నీరికతెచ్చ నాదిల

క్షీని గ్రహించి నాచొదినుమో! యిది జహ్ను సుతావతంసమా.

౨౦౨.

బ్రహ్మాదులు కావేరికి వరంబు లిచ్చుట.

ప. మందాకినీ, అపు డేలోపాముద్ర తిన్నమానవిం జేసితినిని వగవ నేనును తల్లి, మా మార్మిత్రులం బెపుమ నిన్నాత్రియించి యుండు. నీవు లక్ష్మీలోపాముద్రాఖ్యల రెండు స్త్రీరూపంబులును, గావేరికి నుల్లాఖ్యల రెండునదీరూపంబులును, బొందఁగలవు. అందుఁగా వేరీనటయందు సాగరిసంగమంబుదనుక నుభయతీరంబుల నగస్త్యుండు శివ లింగంబులఁబ్రతిష్ఠించు. నీ తీరంబుల నున్న సుకుమార్త్యదులకును మోక్షంబు సిద్ధించు. నీకడం గోటానకోటలు తీర్థంబులు క్షేత్రంబులు నొప్పుచుండు. అందు బ్రహ్మగిరియు, బినాకివాసంబును, బ్రహ్మకుండంబును, భిగండాశ్రమంబును, సప్తర్షితీర్థంబును, గనకాసంగమంబును, హహ్ని పుష్కరణీయు, సూర్య పుష్కరణీయు, లక్షణాసంగమంబును, హేమనితీ సంగమంబును, శంభుతీర్థంబును, వశిష్టాశ్రమంబును, బళ్ళిమ వాహినియు, గపలాసంగమంబును, జంద్రపుష్కరణీయు, సింధుసంగమంబు, నను నీకుదు సైదునుం బ్రగానంబులు.

౨౦౩.

తే. మరణమునఁగాని ముక్తిక మాత్ర మగును, జలఁగి నీక్షేత్రముల సేవచేసి నేని

వాని కగు ముక్తియును భుక్తి గాన నీదు, క్షేత్రములు పెద్ద కాశికాక్షేత్రమునకు.

తే. తల్లి, కావేరి, నీజల మల్లనల్లఁ, దాఁకి వచ్చిననాయువు దాఁక నేని

నకల్లజనులకు మోక్షంబు సంభవించు, నవ్విషయవాసు లెంతపుణ్యాత్ములొక్కా?

ప. అపుడు విష్ణుండు కావేరి కిట్లునియె. దేవీ, నీవునాదేవేరివగు నాదిలక్ష్యవి వేను నీ యాశ్లేషణనుఖం బభిలషించి శ్రీరంగంబున శేషకాయినై యుండెద. నీవును గుంభ

సంభవుననుమతంబునఁగా వేరియను నదివై నీలశైలంబున మద్రూపుండగు కపిలునిచేఁ
బ్రార్థింపంబడి కపిలయను పేరునుం బొందఁగలవు. అనిదేవతలం జూచి యిట్లనియె.

చ. నదులకు నెల్ల మేటి యయినల్వగు గంగయు నీక వేరజా

నదికిఁగొఱంత యా ననుచు నానుడి యిక్కడ వేర కూల్పఁగా

నదనగునా? సమస్తమును నారయ మీక యెడందఁదోచు ని

య్యది కడుభుక్తిముక్తులు సమర్పణచేసెడు సేవకాళికె.

౨౦౭.

తే. ఎఱుఁగ కంటిన వహ్ని యెట్లెఱియఁజేయు, నట్లు కావేరి యును జను లాత్తలందు

నెఱుఁగ కాడినఁబాపాఘ మెఱియఁజేయు, నిది యథార్థ మటంచు మీ రెఱిఁగి కొనుడి.

చ. తరణి తులాగతుండయి ముదంపడు నన్నెలరోజులు, న్నునుల్,

సురలును, సర్వతీర్థములు, శూలియు, బ్రహ్మయు, నేను, వృశ్చికం

బరయఁగ వచ్చుదాఁక ముదితాత్ముల మయ్యుఁగవేరజానదీ

వరతటమందు నిల్తుము భృవంబుగ నడ్డు, ఫలంబు పెంపగుకొ.

౨౦౯.

తే. భూమిఁగావేర్యరణి సంప్రభూత పుణ్య, సారవహ్ని తులామాస మాయుతంబు

వలనఁబ్రేరేచి నిట్టపర్వతమువంటి, పాపతూలంబు దహియించు నేఁపుమీటి. ౨౧౦.

తే. భానుఁడల్ల తులాగతుం డైనయపుడు, గంగ, తనతల్లి, కావేరి, రంగశాయి

తండ్రి, యని భక్తిదలఁచుచుదరలివచ్చి, నెలయు నన్నది నివసించి తొలఁగి పోవు.

సీ. శ్రీదేవి పరమేష్ఠి కాదిబ్రత్యక్షమై మెలఁగురేపత్యష్టమీదినమున

నదిరూపమును బొంది నల్వగు చైత్రమాసాది గతచతుర్దశి దినమున

నంబుధితో సంగమంబొందు వైశాఖశుక్లతృతీయాఖ్య శుభదినమున

సహ్యాశైలముఁజేరి చనునల్ల పుష్యమాసమునందుఁబుష్య నక్షత్రమందు

మఱియుఁబుష్యార్కయోగ, జన్మర్ష, గ్రహణ, పాత, సంక్రమ, జాదిత్యవార, పూర్ణి

మా, దినత్రయ, దర్శ, యుగాది ముఖ్య, పుణ్యతిథులందుఁగావేరి పుణ్య మిచ్చు.

చ. తనరుకవేరజానది ముదంబున నన్నమువెట్టి విప్రనిం

దనియఁగఁజేసినంత వసుధాతలమెల్లఁగడంగి దాన మి

చ్చినఫల మబ్బి వాఁడు నివసించు వికుంతమునందుఁగల్పముల్

చనియెడునంతదాఁక నని త్వాసతి మున్ను వచించె ధర్మజుకొ.

౨౧౧.

క. కావున గంగాదులలోఁ, గావేరియ మేటి యనుచుఁగ్రతుభుజ్ఞు లెల్లకొ

భావించి సేవసేయం, గా వలయును భక్తి సర్వకాలములందుకొ.

౨౧౨.

అని నారాయణుని డానతిచ్చెఁగావునఁగా వేరి సర్వోత్కృష్టయనిన నెల్లరు నన్నదిం
బ్రశంసించిరి గంగయుఁదనగర్వంబు సర్వంబునుం దిగఁద్రావి మాతృభావంబునం
గావేరితో సఖ్యంబు వాటించి యుగ్గాగతకృతగమన యయ్యె. అది గావునఁ గాత్యా
యనీ, నీవిందు సందియంపడఁబనిలే దని పరిమేశ్వరుం డానతిచ్చె ననిచెప్పిన విని
సంతసించి, నైమిశారణ్యావాసు లవ్వలిక భాన్వంత్రాంతం బెట్టిదని నూతు నడుగుటయును.

ఆశ్వాసాంతము.

సుగంధి. వేడికోలురాకమున్న పేనవేలుసొమ్ములుం,
గూడునల్లకోటికిచ్చికోర్కెఁదీర్చుదాత, మే,
లాడునాఁడుకృష్ణరాజునాంత్తజ్ఞుకగుణాధ్యునా,
యోడ రవు సుబ్బరాయునోమునోమహామహా.

మాలిని. వెలుగునొడలిప్రోడా, వేల్పుమన్నీల కేఁడా,
నిలుకడగలవాఁడా, నింగిపై నాటకాఁడా,
తలఁగనివగకాఁడా, తల్పరాతుండువాఁడా,
తులువలగమిసూడా, తోరపున్నేర్పుకాఁడా.

ద్యము. ఇది శ్రీమదధునాతినోభయకవిమిత్ర, వేంకటయబ్బాగ్రపుత్ర, సమారాధితవిమృధ
రాజ, శ్రీపాద-కృష్ణమూర్తికవిరాజ ప్రణీతంబైన కావేరీచరిత్రంబను పురాణరత్నంబు
నందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ కావేరీచరిత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీసుబ్బారాయాహ్వానము, ధీసచివవరావనైకదీక్షాశరణా
భాసురకరణావేద, వ్యాసాదిమహామునీంద్రవందితచరిణా.

౧.

వ. అవధరింపు మక్కధకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె నట్లక్కవేరుండు లోపా
ముద్రం గొనిన వెనుక జరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పమనిన బాహ్యతికిం బరమేశ్వరుం
డిట్లనియె.

౨.

చ. వనిత, కవేరుడ త్తటిని వారిజసంభవదత్తయైన య
త్తనయను దోడఁబెట్టుకొని, తారి, నిజాశ్రమభూమిఁజేరి, స
ద్వినయవివేక సంపదలఁదేటి, కుతూహల మొప్పఁజేయునా
మెను వరలక్ష్మీ యంచు నిటు మిక్కిలిగా వినుతించె భక్తితోక.

౩.

కవిరాజవిరాజితము.

జయజయ! దేవి, జగత్త్రయ సన్నత శక్తి విహారిణి, సారగుణే
జయజయ! దేవి, సమస్త జగజ్జన సంతత పాలన లోలమతి
జయజయ! దేవి, నిరస్తమహాముని సందిత ఘోరతరాధిచయే
జయజయ! దేవి, శచీపతి మానస సారస నిత్యనివాస రతే.
జయజయ! దేవి, కుశేశయ సంభవ సమృతకృత్పరమార్థసుతే
జయజయ! దేవి, జనార్దనకల్పిత సద్గుణశక్తిసమాకలితే
జయజయ! దేవి, మహేశ్వరవిగ్రహసాధుమిశద్విరసంహననే
జయజయ! దేవి, వశీకృతపర్వతశాసనముఖ్యనుపర్వచయే.

౪.

వ. అనివినుతించి మఱియును.

౫.

అలచరాచరంబులను జంపగఁబెంపగఁజేయ నేతవై

యతిసన్నహత్వమున భాసిలుచుండెడు తల్లి, నిన్నెఱుం

క జడబుద్ధి నందినిని గా నెద నెంచునుహాపరాధ మిం

కకుటిలబుద్ధి నైవదగు నన్ను! సతీ, యిద నీకు మ్రొక్కెదన్.

2.

అని న్నవించు కపేరునకుఁ బాంజలిఁగై లోపాముద్ర యిట్లునియె.

౩.

నీకుమకీర్తిసాంద్ర, ధగణీవిబుధేంద్ర, తలంప నీకు వా

న్యూనకు హెచ్చుకుందులు ధృవంబుగఁగల్గు మీర లిరువరున్

గురువులు నాకు నీవిటు ననున్ స్తుతియించుట న్యాయమయ్య, కూఁ

తుర నని వేడుకొందు దయనోడుతఁజూడుగదయ్య మ్రొక్కెదన్.

౪.

అని వెండియు.

౧౦.

తలిదండ్రులకు నేవ దవిలిచేయునతండు న్వర్గలోకమునందు సౌఖ్య మందుఁ

దలిదండ్రులను గొల్చి వలఁగొను నాతండుభూమిపదక్షిణపుణ్యమందుఁ

దలిదండ్రులపదంబువులు చల్లుకొనునంతఁ డలర గంగాస్నానఫలమునందుఁ

దలిదండ్రులయెడంద లలరఁజేయునతండు సర్వదేవప్రీతి సౌఖ్య మందు

బ్రదికియున్నప్పు తద్వాక్యవర్తనంబు, వెనుక నేఁటేట మృతలిథి విప్రపూజ

యవలగయఁబిండదానంబు ననెడుమూఁటఁ, బుత్రులకుఁజెల్లుఁబుత్రత ధాతిలోన.

గురునిం దల్లిని దండ్రునిం ద్విజులనుం గోపించి హంకారముల్

సూరిదిం జేయుచు ధిక్కరించు నతఁడాసోమార్కతారంబుగా

నరకంబంది యనంతరంబున నరణ్యప్రాంతదేశంబునం

బరివర్తించును బహురక్కసియునై ప్రాల్లాలి పాపాత్తుఁడై.

౧౧.

గురువర, నీకు నే నెనఁగూరుచుకూతురఁగాన భక్తిమై

రతము నేవనేనెద ననింద్యచరిత్రుఁడ పివు నీకు నే

నరయఁగ నెవ్వినేయనగు నయ్యవియెల్ల ను దెల్పుచుండు మీ

క్కరణి వచించెఁజాన్చి యలకంజభవుండును నన్ను నిచ్చుచోన్.

౧౨.

అని కపేరునొడంబరిచి దినదినంబును లూనిత పూజార్థ పుష్ప పత్ర ఫల కంద

మాలయు, సన్నార్జిత వేదికయు, అనీత నిత్య కర్తానుష్ఠాన జల బర్హిరాదికయు నై

నెఱింప నతండు నలరి యయ్యాశ్రమంబున నింద్రాది బృందారక బృందంబులతో

ననుదినం, బాసందించుచు శుఖంబున్నంతం గొంతకాలమున కక్కావేరి తండ్రి కిట్లు

కావేరి గురుననుమతిఁ దపంబు సేయుట.

చ. మునికులవాఙ్మితచంద్ర, విను పూర్వమునందుఁజతుగ్గుఖుండు నన్
 ఘనతప మాచరింపఁదగుఁగన్మియ, నీవనిచెప్పె నంతయు
 న్ననమున నీకునుం దెలిసి నల్పగుచున్నదియే కదా! దయం
 గనుఁగొని నాకు నాజ్ఞ యిడఁగాఁదగు భక్తిదపం బొనర్చెదన్.

౧౫.

వ. అనుడుఁగవేరుం డనుమతించి తల్లి, నీయుల్లంబు వచ్చినవిధంబునం బ్రవర్తిల్లునునన
 నక్కావేరియును.

౧౬.

చ. పితరులయాజ్ఞ నట్లు కొని, పెంపగుభక్తియు నిష్ణ యొప్ప నా
 క్షీతిధర కన్యకా ధవునిఁజిత్తమునందున నిల్పి, కుంభజం
 బతిఁగ వేరింపఁగోరి, సుతపం బొనరించె మహామునీశ్వగుల్
 నుతు లొనరింపఁగా నపు డనూనఫలప్రద కాననంబునన్.

౧౭.

సీ. పవలు రేయును రెండుపర్యాయములు తిని గురుతరంబు తపించెఁగొన్ని నాళ్లు
 పవ రేదిరే యొక్కపర్యాయము భుజించి గురుతరంబు తపించెఁగొన్ని నాళ్లు
 పట్టపగట నొక్కపర్యాయము భుజించి గురుతరంబు తపించెఁగొన్ని నాళ్లు
 పవలు రేయును నొక్క పల్లమేగుడువక గురుతరంబు తపించెఁగొన్ని నాళ్లు
 ఓలి రెండును మూడును నాలుగైను, నాలు నేడును నెనిమిది యాఱుమూడు
 బదియు రోజుల కొక్కొకపరి భుజించి, గురుతరంబుగఁదపియించెఁగొన్ని నాళ్లు.

౧౮.

ఉ. మెట్టక లేచి, కాలు తొడమీఁదఁదగుల్కానఁజేసి, యొండుకా
 ల్బట్టనవ్రేలు నేలపయ్యబొల్పుగ నిల్పియు, నూర్ధ్వబాహయై
 నిట్టన నిల్చి, భాస్కరుని నిర్భరతం గనుఁగొంచు నెమ్మనం
 బట్టిటు వోవ నీక, తప మామిహిరాస్తమయం బొనర్చెడున్.

౧౯.

శ్లో. కనకనలాదు నిష్పతిను గ్రక్కెడు వేసవిబంధనహిమ
 దంభ్యులిలిలి, కాడ్డి కల్గదిశి తర్లఁగ నీయని వానకారురే
 యొనరి నిబంధించి, హిమ మొయ్యనఁజి మైదుసీతు వేళనీ
 గుటుతు దలబంటి నున్గి, ప్రకటంబు తపించె మునీర్లు లెన్నఁగాన్.

౨౦.

తీ. కంఠాన న్యతంబు వలకడు జంతుహింసాకర్త మనఁగ నె స్వామిఁదలఁచు
 మనివేకుల యదృచ్ఛ నైన మాటాడదు వృధగ వాగ్ద్రవ్యము గావింపఁబోదు

శ్రుమిత్రుల మెక్కనమముగాఁజేడుఁబగులజాగలు విని పరితపించు
 పువరణము లనన్యంబు లని యెంచు నిహసుఖం బన్నచో నేవగించు
 జలస్థము లెఱుఁజడేజరిల్లు, జంగమస్థావరంబుల నంఘమందుఁ
 ముశివబుద్ధి నిల్చి తాఁబరమ యగుచుఁ, గొలఁదిమీఁత లోపాముద్ర గుణనముద్ర.
 క్కన్య యనన్యసామాన్యంబుగ మునులు దలంకడపంబునం బ్రవర్తించుచుండె.
 త్తప్రమాదంబునఁగవేగుండు గుజేరనదృశ్యుండై యొప్పి, ముప్పదిరెండుయజ్ఞం
 బులు సంపూర్ణదక్షిణాకంబులుగా నొనరించి, విప్రజనంబుల గోభూషారణ్య రత్నం
 బరాభరణాదులఁబరితుష్టి నొందించె. అతనియాశ్రమంబున త్తుధితుండును, బిషాసి
 తుండును, దర్శితుండును, గుఱియను, మందభాగ్యుండును, మందున కైన నెక్కడనుం
 గానరాఁడు. ఇట్లధిక నభవంబునం దేజరిల్లుచుండఁబడివేలవర్షంబు లతిక్రమించె నప్పు
 డొక్క దివసంబున.

౨౨.

అగస్త్యుండు లోపాముద్రంబెండ్లియాడుట.

మున్నీరెల్లను బుక్కిరించిన మహాస్తం డయ్యగస్త్యుండు ని
 వ్యాన్నత్యంబున నెక్కడోనిజనువాడయ్యాశ్రమంబందునకా
 మున్నీక్షించెఁగ్గోదరికా గుణయురికా భూతప్రపంచేశ్వరికా
 బన్నం బూడ భవాద్ధి నీదుతరి లోపాముద్రకానుందరికా. ౨౩.
 మఱియు నొక్కచో నూర్ధ్వసాహాయు, నాసాంత విద్యస్తలోచనయు, అపాద
 విగుప్త కేశయు, భూద్వత్పరిధానయు, సర్వభోగవివర్జితయు, నై షరమేశ్వరు నే
 తాద్రచిత్తంబున ధ్యానించుచుం దపంబున్న యక్కన్నియం, గని, యగస్త్యుండు దన
 ధైర్యంబు సర్వంబునుం నిగదావి, తదంతికంబునకుం జని, తన్నెఱింగించి, నీతమః
 ఫలంబ నైవచ్చితి నన్నుం బతిఁగ వరింపు మనుటయు నామె యల్లనల్లనఁగన్నులం
 దెరిది చూచి, బహుమానపురస్కరంబుగ నమస్కరించి, యర్ఘ్యపాద్యద్యుపచారో
 పదితుల యథోచితాతిథిపూజ లొనరించి, యలరించి, వేనవేలు పరంబులం బడసే,
 మహాత్మా, సర్వాంతర్యాముల మగుమనకు హంపత్యంబు భగవన్నీర్జితంబు; నీవు
 విష్ణుండ వేను లక్ష్మి, నీవు శివుండ వేను శివ, నీవు బ్రహ్మ వేను సర్వస్వతి, నీ వింద్రుండ
 వేను శచి, నీవు దేవుండ వేను దేవత, నీవు మనుష్యుండ వేను మానవి, నీవు పురుషుండ
 వేను బ్రహ్మతి, నీ వయోనిజుండ వే నయోనిజ, మఱియు నీ వేయేయాపంబు లందినీ
 నాయారూపంబు లంది నిన్నుఁబొందుండు. ఇపుడుఁగ వేనునకుఁగన్య నైతిఁగాన

నతండు దాతయై నన్ను నీకిచ్చి వివాహంబొనరించుఁగాక ; “నది నై పుణ్యతీర్థము
దివ్యలింగక్షేత్రంబులును గలిగి పుణప్రదవై లోకత్రయోపకారిణిన్ మెలంక
యిచ్చిన బ్రహ్మవరంబు దృఢీకృతం బగుఁగాత మని యొడంబరిచి, తదనుమతంబున
దండ్రకడ కరిగి కుంభసంభవాగమనం బెఱింగించిన నతండును సురంభంబున నున్న
మహామునులం గూడి యెదురేగి తోడితెచ్చి, భద్రవాసనంబున నానీనుంజేసి,
ద్రాది దేవతలెల్లగు నుం బై నుండికనుచుండ, మధుపగ్గం బొసంగి, నానాలంకారముల
కృతముగు నాలోపాముద్ర విధివృష్ట విధానంబున నిచ్చి, విశేషవైభవంబున వివాహం
బుగా గావించి, చతుర్థదివసాంతంబునఁ బ్రయాణాభిముఖియగు తను జాతం బిలిచి,
తొడపైఁ గూరుచుండంబెట్టికొని, కన్నీటఁదడిపినశిరంబు పుడికి యుపలాలన ము
సేయుచు నిట్లనియె.

కవేరుండు లోపాముద్రకుఁ బరివ్రతాధర్తంబులు సెప్పట.

క. తల్లీ, భద్రదంబగు నీ, వల్లభునింగూడి పోయి వచ్చెదవఁటే ! నీ

నెల్లపుడు నతనిమాటల, నుల్లంఘింపక మెలంగు మొగి నీడ పఱెక.

నీ. పాదము ల్గడిగి నీపయ్యెటఁదడియొత్తి విభుని వీననలతో వీణవన్న

భోజనాంతమునందు భుజియింపు తత్పాత నిదురబొందినవెన్నెనిగురబొమ్ము

లేవకున్నప్పుడ లెమ్ము పిల్చిన యేనిఁజేబనివిడిచి నెచ్చెర గమింపు

పనియున్న సుఖసుఖుఁడును సుఖానీనుఁడు నైయున్నచో లేవకమ్మ యెప్పుడు

జీవితేశ్వరు నెదలోన నేవగించి, సారెసారెకుఁబోరెడు సాగసాక్షి

నీక్షణిము సేయనొల్లకు మెల్లవేళ, భయము భక్తియుఁ గదురంగ వలయు మేలిగ

క. పరపురుషు లెంతసుందర, తరు లైనం దరులటంచుఁ దల మొత్తకుమీ

వరుఁడెంత హీనుఁడైనను, వరదైవం బనుచు నమ్మవలయున్తాయీ.

తే. పనవు, కుంకుమ, కాటుక, వలయుములును

బూలు, కార్పాపకంబును, ముక్కటయును

గమ్మ, లుంగ్రముల్, కేశబంధము, కంఠ

మాత్రమును బాండుదగనివి సుదతి కెప్పుడు.

నీ. ఎప్పుడు భర్తాజ్ఞలే కుపవసింపఁగఁబోకు కలియఁబిల్చిన యప్పుడెల్లఁగఁజనుము

వలన మోసిన నాడి పరుఁజాడ కథిపఱిఁజూచి దివాకరుఁజూడక మును

అట్టిపై గడప పైఁజేట్టపై శుష్క-కణము పగులబుండ కిమ్ము విడకు
అకలు దడియంగ నీరాడ కపుడీకు చరణతీర్థము గాంగ జలము నుమ్ము
నతులు పతినిఁగాక శంకకు నేనియుఁ, దలఁపఁజనదు జపము, తపము, తీర్థ
యాత్ర, మంత్రసాధనాదిక మెల్లను, సతికిఁబలియి చూపె! జగము నందు. ౨౯.

వరపురుషు నెవత నీలా, కరదృష్టిం జూచు దానికన్నులు యమకిం
కద లగ్ని నెఱ్ఱఁగానిన, నురిచుల యాగులను బొడిచి న్రుక్కింతు రొగిక్. 30.

పతినిఁ గాదని నడిచిన నడచి నచ్చి, రేల్లలను మెక్కుపందియై పుట్టు ధరణి
మగనిపైఁగొండెయులు నెప్పఁదిగిలి వి నెడు, దానిచేవి సొర కరఁగినతిగర మునుచు.

పతి విడనాడి యుండ్లఁగనుభావమునం బడఁద్రొక్కునారి యీ
క్షితి విధవాంగనానమతిఁజీకొని నీచశవంబు నేనుబ
ల్పిగతకామములు తగి చెన్నున సర్వశుభక్షకర్మలక్
నతత మనర్హియై మలఁగు నబ్జననింతితిమూషనార్హియై. 31.

పతియాజ్ఞ పడసి హరితిగఁ బ్రతి ముక్కుఁడు దక్కినరికభాజక మగుటక్
బ యుండంగ నుపొషి, ప్రతి మునిరంపంగ రాదు వనితామణికిక్. 32.

ప్రవృత్తి విస్వాసి జీవితినీ ప్రతిహంబు, సంతనంగములఁబ్రతివ్రతావతంస
మరసి పొగడి నమస్కృతు లాచరింతు, బాపబాలమ్ము లేల్లను బాపు ననుచు. 33.

పతి వగచె నేని వగచుచుఁగుతుక మాందఁ, గుతుక మందు చూరేగిన సతిమలినతఁ
శ్రుత జెందుచు నీర్లిన నీల్లు నెలఁత, వసుధఁగొనియాడఁబడుఁబ్రతివ్రత యనంగ. 34.

మనమునను వాకునను గాయమునను బలిక, హితముఁగావించునది పతివ్రతయై కాని
శివలము మానయాత్ర రక్షించుకొనుచుఁ, బతిని నిందించునది పతివ్రతయై కాదు. 35.

సతికన్న మంగళంబును, శిలికంబునికన్న జేల్పు శ్రీకన్న మహా
న్నవి విధవకన్నఁ గీడును, మతి నంచఁగఁగానరావు మహితల మందుక్. 36.

వాపున నీవు నాధునికుఁగాయమునీడవలె నైలంగు, ను
నిధవరబు, నాయువునుఁజెందుము, మిక్కిలిఁబూజనీయుల

ప్రవృత్తిరఁబుత్తులం గనుము, నీయశ మెల్లజగంబుల న్గనం
నా నెలయింపు, మింపిడుము పుట్టినయింటికి మెట్టినంటికిక్. 37.

అట్లు పోషిండు. బాష్పపూర్ణనయనయగు నపూర్ణేందుముఖి నక్కున్నం జేర్చుకొని,
ప్రవృత్తిరఁబుత్తులం బజ్జ నున్నవామూర దిక్కుమొగంబై యాపెం జూపుచు నిట్లనియె.

మ. ఇది కడుముద్దరాలు సడి కింతయు సొర్వదు, తల్లిప్రక్క చా
టుది, గడిదేర దెల్లరదటుక్కున నేర్వనిమాట లాడు నె
య్యదనున నెట్టులుండదగు నయ్యది యేమి యెఱుంగ దక్కటా!

గదుమక నీవు నాదుకనుగందువు నెట్టులు చూతువో కదా!

౪౦.

చ. కడుపునగన్న కన్నియల కన్నబదింతలు పెచ్చునట్టిప్రే
ముడిగని పెంచి నీదుచెయి ముట్టగఁబెట్టితి నింక నీదువెం
బడిఁజను దెంచు నీనిసువుభార మదంతయు నీదిసుమ్ము దుం

దుడుకును దప్పు సైచి దయతోడుత నేల్కొను మయ్య, యెప్పుడుకా.

౪౧.

వ. అని యనేకవిధ ప్రార్థనా చాటుకారంబులగు వాక్ప్రకారంబుల నల్లునియుల్లంబు
రంజిల్లం జేసి, కూతునకు నరణంబుగాఁ దనదు సర్వస్వంబు సొసంగి, మగనితో
నంపిపుచ్చె. . అంత నష్టైత్రావరుణియు సకశత్రుండై కాళికాపురం బరిగి సుఖం
బుండె. అపుడు కవేరుండు వివాహమహోత్సవ దర్శనాగతులగు నింద్రదాది బృందా
రక బృందంబులం గని యభివందనం బొచరించి, భవదాశీః ప్రభావంబునను, గన్యా
దాన మహత్వంబు వలనను, గృతార్థుండ నైతి నింక నాకు వర్ణాశ్రమధర్మంబులు
విని, ఘనతరంబగు తురీయాశ్రమ స్వీకారంబు నొంద డెందం బొనందించుచున్న
యది. అనిన దేవతలు “నీకోరినయది కై వల్యప్రదం”బని ధర్మము లెఱింగించుటకు
బృహస్పతి నియోగించిన నతం డతని కిట్లనియె.

౪౨.

గురుఁడు కవేరునకాశ్రమ ధర్మంబు లెఱింగించుట.

తే. ఇచ్చి కుడివిన బ్రదుకును విచ్చ సురణ, తీర్థములఁజూపు నరులకు సార్థకములు
ధర్మమునను రాజునకును దీర్థముల ముగురి, కలకు మరణంబు పుణ్యద మనిరి మునులు.
వ. సన్యసించి బ్రాహ్మణుండు పుణ్యతీర్థంబునం జచ్చె నేనిఁబునరావృత్తి రహిత కాశ్వత
బ్రహ్మలోకంబు వడయుఁగావున నాశ్రమచతుష్కరంబునం దురీయం బుత్తిమోత్తమంబు.
అదిక్రమంబున నెఱింగింతుఁడొలత బ్రహ్మచర్యంబు వినుము.

౪౩.

తే. తలఁప గర్భాష్టమాష్టమాబ్జములు, మఱియు, నలయఁబంచమషష్టాబ్జములును విశ్ర
నుతులకుపనయనంబొనర్చుట కటంచు, నతులితంబుగవిన శ్రుతిస్తోతులు చాటు.

వ. ఉపనీతుం డగునతండు బ్రహ్మచారి నాబుడు. అతండు గురుశుశ్రూషార్థతుండును
అగ్నికార్య తపోనిర్వాహకుండును, నియతేంద్రియుండును, వేదాధ్యయన సంపన్నుం
డును, గురుగృహ వాస్తవ్యుండును, భైక్షాశనుండును, స్నాన సంధ్యాధ్యయనాన ర్హిత

కుండునుం గావలయు. అగ్నికార్యం బొనర్పక కుడుచునతం డాతురుండై యేడు రాత్రు లవకీర్తనతం బొనర్చునది. కాంస్యభోజన, మధుపాన, మాంసభక్షణ, తాంబూలచర్వణ, స్త్రీనిశ్చేషణలు లూక్ష్మపరప్రమాదంబునఁజేసినబ్రహ్మచారి యవకీర్తి నాబడు. అంత కిక్కున మ్రుసం బతితుం డగు. నిష్కంబులం దొఱంగి, యథోక్త కర్మల వేదవ్రతం బొనరించుచు, స్వశాఖామాత్రమైన వేదంబుఁజదివి, స్నాతకుండై నగునకుం దసకొలంది డిక్షాబంధనంగి, తదనువృత్తంబునఁ గులశీలగుణలక్షణాదులఁ దన కనువగు కన్యకం బెండ్లియాడెనది. ౪౬.

అతఁడు గృహస్థుం డనఁబను, క్షీణియందున నెల్లవారికిం దనియ నిడక నతుకమునఁదానునుం దిసి, సతనిక ఁను సతనియట్టిఁ డన్యుఁడు గలఁడే. ౪౭.

గృహస్థుం డాతిథ్యంబును, పంచపాకయజ్ఞంబులును, శ్రాద్ధస్వాధ్యాయనంబులును, నెరవేర్చునది. కేకున్నుఁబతితుండుగు. మూడు నాల్గ్పాశన సంధ్యాపరిత్యాగి దుర్బాప్త్యాదుం డనంబడి, సర్వకర్మబహిష్కృతుండుగు. స్నానమాడకాశీవిషభోజి యు, కర్మసేయక క్రిమిభోజియు, హోమ మొనర్పక విష్ణూత్రభోజియు, పెట్టక పూయశోణితభోజియు నై నిగయంబుండు. స్వగర్భనిరతుండును, బరనిందా పరాజ్ఞుండును, శ్రాద్ధకర్మయు, సత్యవాదియు నగునతం డుత్తమలోకం బందుంకలియ కున్న దురితంబు గావున దంభడిపర్వదినంబులం గాక, ఋతుదినంబుల నిజభార్యం గలియునది. ప్రాస్తకాలం బైన నమాదులం గులకాంతం బొందినవాఁడును, బరిదార్గ మనంబొనర్చిన మహాపాపియు, రౌరవాది సరకంబులం బొందెదరు. ప్రత్యహంబును యజన యాజ నాధ్యయ నాధ్యాపన దాన దానప్రతిగ్రహాది శాస్త్రోద్దితి కర్మ లొనరించుచుఁబుట్టుంగని, నడికఁగాలంబుగా నింటియాబిడ నింట విడిచికాని విడువక కాని వనంబున కరిగి, సభార్యుం డగు నేని సాగ్నిహోత్రుండై, గ్రామ్యాహార వ్యవాయంబులు దక్కదక్కిన గార్హస్థ్య ధర్మంబు లొనర్చునరుండు వానప్రస్థుండు నాబడు. ౪౮.

ఇటులు కర్మ లొనర్చుచు నటవి నిలిచి, యాయురర్థంబు నర్థంబు నరుగుదాక నంటి విరక్తుండై భూసురాగ్రగణ్యుఁ డాచరింపఁగఁదగుఁడురీయాశ్రమంబు. ౪౯. ఆ సన్యాసంబును గుటీచక, బహూదక, హంసి, పరమహంసలననాల్గుదెఱంగులు. అవిక్రమంబున నాచరించునది. త్రివిధాస్నానంబును, జతుర్థయామ భైక్షాశనంబునుం జేయుచు, బుత్తమిత్రాది స్నేహంబునం దగిలియుండు ద్వైజాండు కుటీచకుండు. కర్మశ్రద్ధాపరుండు బహూదికుండు. సంయతాత్ముండు హంస. పిన్నయైనం బెద్ద

యైన విరక్తుండు పరమహంస. త్రిదండ, బిత్తాపాత్ర, శిక్య, కమండలు, దర్భపవిత్రంబు
 లైదునుం గుటీచక బహూదకులు ధరించి, గాయత్రియు, బ్రణవంబును, అష్టాక్షరి
 యు, జపింప వలయు. త్రిషవణస్నానంబులు హంసపరమహంసలకుం గర్తవ్యంబులు.
 కుటీచకుండు నిందాస్తుతులంబులకక, యేకాంతంబున నష్టాంగయోగనిరత్నండును, జతు
 ర్థకాలభైతాశనుండు నై పుత్రగృహంబున నైన నిలువ నగు. బహూదకుండు నిస్సం
 గుండై యొకచోటన నిలిచి యుండక వెనుకటి వానినెల్ల నాచరించునది. హంస
 యేకదండవిధానంబున శిఖామాత్ర విహీనుండై బహూదక సమధర్మంబుల శుచియై
 సర్వభూతసముండగునది. పరమహంస శిఖాయజ్ఞోపవీత విరహితుండై దండమాత్ర
 ధారియై కర్తవ్యతెలుపునం బోక విరక్తుండై యుండునది. జ్ఞానంబునం గాని కైవల్య
 ప్రాప్తి లేదు గానసన్యస్తుండు, జ్ఞానంబు సంపాదించునది. లేకప్రణవంబు నైన
 జపించుచు నుండునది. కానిచోబలితుం డగు నివిమొదలగుధర్మంబు లిందుఁగలుగు
 నని చెప్పినం గవేరుండు విరక్తుండై, తురీయాశ్రమ స్వీకారంబు గావించి, పరమ
 పదంబునొందె నని చెప్పి దేవదేవుండు కావేరీమహిమాధిక సూచకం బగునొక్కకథ
 తెలుపువాడై దేవేరి కిట్లనియె.

౫౦.

త్రిగుణ్యపాఖ్యానము.

క. దేవీ, పావన మగునీ, కావేరీమహిమ దెలుపుకథ యొక్కఁడునా
 భావమునం బొడకట్టెను, నీవిప్పుడు దాని వినుము నే వివరింతున్.

౫౧.

చ. అతివరొ, తొల్లిటం ద్రిగుణి యక్షధరణీసురుఁడొక్కఁడాల్వో
 శ్రుతినిచయంబులం జదువుచుం జనె గంగను జూడ నంతలో
 నతులిత మర్ఘ్యపాత్ర మెనయం గొని కేల నెదుర్కొనెం బతి
 వ్రతవలె గంగ రాకఁగని బ్రాహ్మణుఁడిట్లని పల్కెఁగుల్కచున్.

౫౨.

క. ఎవ్వత వివ్వనమున నీ, వివిధమున నర్ఘ్యహస్త వెటువ్రాయెద న్నా?

యెవ్వనిఁగొలిచెడు తలపున?, నవ్వా, యది చెప్పుమన్న నాయక యనియెన్.

౫౩.

తరల. అమరదీర్ఘిక నేను నిన్దను నాస వచ్చితి నింతద

వ్యమర నాచగు నర్ఘ్యపాద్యము లర్చలుం గొనుమి యనన్

విమలవాక్యము లాలకింపుచు వీతకల్పఘడాద్విజో

త్తముఁడు మ్రొక్కుచు నిట్లుపల్కె నుదారవాక్య సముద్ధతిన్.

౫౪.

౧. తల్లి, నాదగు మ్రొక్కుకొనుచు నాశ్చర్యంబునం దెల్పుచు

తెల్లంబై తగురీతి నుద్దగము చుద్విభాత వాక్కిటికి

తెల్లం ద్రుంపగఁజెంప నుంపఁగుగుల్లీశాంఘి జన్మించి ది

వోల్లొనంబున నొప్పునీకు వికృతం బూహింప నా నేమికో?

౫౪.

౨. అనినం గంగ యిట్లనియె నయ్యా, వినుము బ్రహ్మఘ్నుండును, నురాపియు, స్వర్ణస్తే
యియు, గురుతల్పగుండును, గీరి నల్వరిం గూడినవాఁడు నీయేవుగును మహాపాత
కులు. తల్లిదండ్రుల, నన్నదండ్రుల, నిల్లొండ్రు, గురుస్వాములం జంపినవాండ్రు పాత
కులు. పశుఘ్నుండును, పరపశ్చిగుండును, పరపాకాశనరతుండును, పరద్రవ్యాప
హరియును, పరనింగాహుండు ననునీం ద్రుపపాతకులు. దేవబ్రాహ్మణదూషకులు,
శూద్రాన్నభుక్కులు, శూద్ర సేవకులు, పృషతీపతులు, నిష్కర్షయోనుల శుక్లంబు విడిచిన
వారు లోనగుపాసిస్సులు పాపశత్రునహస్రంబు తెల్ల స్నానమాత్రంబున మన్నీరంబులం
గలిపి, దేవతానీత దిన్యానూన ప్రభాభాసమాన విమానంబుల నెక్కికొని, పరమపదం
బగుచుందురు. ఆపాతకంబులయే మదంగంబునం బరిణమించివికృతిం గనఁజేసె.
ఇది నేను ప్రతిపక్షంబునందుం దులూమానంబునఁగావేరిం బోకడం బెట్టుచుందు నని
మఱియును.

౫౬.

౩. దురితలతాలవిత్రమయి తోఁచు కవేరజఁజూచినంతనే

నరులకుఁగల్గెనుం బెడలునానుడి నత్యము నమ్ము మిప్పుడ

య్యగుణగభస్తియుం దులకు నల్లనఁజేరఁగ వచ్చె నాడ కే

నరిగద నీవు రమ్మనుచు నాయచు పొందెదిరోహితత్వముకా.

౫౭.

౪. మునిపుంగవుండు నాశ్చర్యమగ్నాంత రంగుండై, గంగాజలంబులం గృతస్నానుండై,

సశ్యాపర్వతంబుకడ కరిగి, కావేరింగని హస్తోత్కర్షంబునంబ్రాన్ధించి యిట్లనియె.

౫. అలరఁగనక్కవేరనుత్తన వెలుగొందియు భక్తకోటికిం

గలికలుషంబులం దొలఁగఁగానొనరించెడు తల్లి, నీకుఁబ్రాం

జలి నయి మ్రొక్కుచుంటి నిది నస్తతితోఁగని తెల్పుమమ్మ! నా

పలుకుల కుత్తరంబనుచుబల్కె మెగిం దదనుజ్ఞ నొందుచుకా.

౫౮.

౬. పరమకళ్యాణి, కుంభసంభవునిరాణి, త్రిపథగామిని గంగ తా నిపుడు కల్గ

పమ్మనను నీ విపు డకల్పమమున నాదు, మదికిఁజూపట్టి రిది యేమిమహిమ? చెపుమ.

౭. అనినం బాగీరథీసహితయగు కావేరి యించుక నగి త్రిగుణి కిట్లనియె.

౬౦.

- తే. త్రిగుణి, నేను మాతండ్రి ప్రేరేపణమున, నవని నెల్లర కుపకార మాచరింతు
నందునను బాపములు వొంద వధికనిర్త, లమ్మనడలిర్తు' నీవట్లుపొమ్ము నుకృతి. ౬౨.
- వ. అని మఱియు నీవు యథాసంభవంబులగు పత్త్ర పుష్ప ఫల తోయాదుల నొప్పినంత
యుపకారంబు ప్రాణుల కొనర్పు మనినఁదిగుణియుం గృతనమస్కారుండై నిజా
శ్రమంబున కేగి యతిథుల కౌతిధ్యం బొసంగుచుండె నంత నొకనాఁడు విప్రవేషం
బున నభ్యాగతంబగు మూర్తిత్రయంబున కర్పించి తత్ప్రభావంబున వీతకల్పఘండై
వెలుంగుచుండె నని శివుండు వెండియు. ౬౩.

శ్వేన త్రిజట సంవాదము.

- చ. వనితగౌ, లోమశుం డనెడు వానినిఁగన్గొని యాసుయజ్ఞుఁ డి
ట్లను గురుతల్లజా, నదులయందు లసన్తహిమాధికంబునం
గనఁదగు గంగకన్న నధికంబు కవేరజ యంచు నాకు మీ
రనయముఁజెప్పట స్తనమునందున సందియ మావహిల్లెడున్. ౬౪.
- వ. అనిన లోమశుండు వత్సా, యడిగినయర్థంబు దేటపడ శ్వేనత్రిజట సంవాదాత్మకం
బగు నొక్కపురాతనేతిహాసు గల దాకర్ణింపుము. ౬౫.
- చ. పుడమిని మున్ను బీద బ పుష్కరిలఁగన్నతఁడాహితాగ్ని, శ్వే
నుడను ద్విజుండు, లూనితమనోరథుఁడై ఘనతీర్థయాతలం
దడవుచుఁగాశికాపురికిఁదారి యటం దగ నన్యసించి యు
న్నెడఁదిజటుండు నానృపతి యిట్లను మానికి వచ్చి మ్రొక్కుచున్. ౬౬.
- తే. తీర్థములలోన నుత్తమతీర్థ మెద్ది?, నదులలోపల శ్రేష్ఠంపునదియు నెద్ది?
తెలియఁజెప్ప మనంగనాతిగుగుభిత్తుఁ, డిట్లు పల్కెను ద్విజటున కెసక మెసఁగ.
- తే. ధరణి నోరాజ, సాధుసందర్శనంబు, పుణ్యదం బగుతీర్థమై పొగడఁబడియె
బాహ్యతీర్థము లెన్నేనిఁబట్టిమాఁడ, దానితో నెన గావని తపను లనిరి. ౬౭.
- వ. అయినం జెప్పెదఁ బూర్వాపరసముద్రగాములగు నర్హదాదినదులకన్న జాహ్నువి
శ్రేష్ఠంబు. దానికన్న నాసహ్యసాగరాంతంబు సర్వతీర్థమయంబగు కావేరి శ్రేష్ఠ
రంబు. స్నానపానాదుల గంగాదినదులును, స్మరణమాత్రంబునఁగా వేరియఁబాపజాలం
బులం బరిహరించుగావునఁగావేరి ఘనంబని కొనియాడంబడు. ౬౮.
- శా. అంతేవాసివతంసమా, వినుము దేవారాధ్యుఁ డన్నారదుం
డెంతేభక్తిని గంగ నాడఁజ్ఞని తా నీక్షించి గంగాయినిం

- గాంతాకారతఃబొల్పుదాని మదిలో గల్గించుచుం బల్కె నీ
కాంతాంగంబునఁగల్గుచుంబు గనఁనొఁగా దీని కేహేతువు? 20.
౪. అనవుడు గంగయును. 21.
౫. స్నాతల పాతక మంతయు, నాతల మోదుటను గాదే నాదేహమునం
బాతకము చూడఁనగ నన, నాతొపసవశ్యఁ డిట్టులనియెన్ గడకన్. 22.
౬. జననీ, నీదగు పాప మంతయును నాశంబందుమాగ్గంబు గ
ల్గినఁజెప్పందగు నన్న జహ్ను నుత పంకజాతపాత్రా, కనం
జనునహ్యోద్రిసమీపమందుఁగనకా సంగంబు కావేరిలోఁ
దనర న్తున్గిన నచ్చొటన్ దురితముల్ దగ్ధంబగుం గావునన్. 23.
౭. దేవముని, నీకు నాకును, గావేరియ సర్వలోకగణములకెల్లం
గావంగ వెలసెఁగావున, నీ వేగుము మున్న యచటి కేనును వస్తున్. 24.
౮. అని భాగీరథి యంతర్ధానంబు నొందిన నారదుండును గృతనమస్కాగుండై కావేరి
కరిగి, ప్రార్థించి ప్రసన్నంబు వడసి, గంగ సకల్తప యగుటకును నీవకల్తప వగుట
కునుం గారణంబు నెప్పుమని ప్రార్థించినఁ గావేరి యిట్లునియె. 25.
- తే. శౌరిపాదప్రసూత యీబాహ్ను విగిని, బ్రహ్మమానసపు త్త్రినై పరఁగునాకు
భేద మింతయు లే దనఁబుధవి హరిహ, రప్రసాదమునను బాపరహితనైతి. 26.
- తే. కడఁగి జగమున లోకోపకారిణి నగు, నాకు నితగుల పాపముల్ దాక వందు
వలన స్నాతలపాతకములు ధరించి, వెనుక నాకడఁబోకడఁబెట్టు గంగ. 27.
౯. అని కావేరి దేవముని కఠింగించిన విధంబు శ్వేనుండు త్రిజటునకుం జెప్పె నని లోమ
కుండు బోధించిన శిష్యుండు సంతసించి కావేరితటంబున కరిగి, పిన్నటఁబరమపదంబు
నొందె నని శంకరుండు వెండియు. 28.

గంగాయమునా సంవాదము.

౪. నదులకుశెల్ల మేటియయి నల్వగుగంగకు నెక్కుడై మహా
నదియగు నక్కవేరజ ఘనంబని తేలు మహాకృష్ణవృత్తమున్
బొదలు వచింతు విన్న గిరిపుత్త్రిక, చిత్తము నొందుచోటికిం
గదలఁగనీక సందియము గల్గదు దీనిని విన్నయంతటన్. 29.
౫. ఒకనాటికాల ముదకలుషయగు సూర్యతనయ నెచ్చెలి గంగఁగనమి వగచి
తాను సరస్వతితో నెమకునుబోవ నదితోటితో గంగ యెదురుపడియో

- దడిసినపుట్టింబు దలవెండ్రుకలు గ్రాలఁబొలుచుజాన్నవిఁగని మ్రొక్కి యమున
 బాష్పధారలఁబాదపక్షముల్ దడుపుచు ననుకంప దోఁప నిట్లనియె వనట
 తల్లి, యేమే! సర్వనదీమతల్లి, నీవు, నను నుపేక్షించి యెట కేగినావె? నీదు
 కబరి, వసనంబుఁదడిసినకత మదేమి!, తెలుపు మనవుడు స్వర్గది పలికెనిట్లు. ౫౦.
- శా. కాళిందీ, విను నేను నీనదులునుం గావేరికిం బోయి, త
 త్కీలాలంబుల నాడి, పాపసమితిం గ్రేడించి పోనాడి, వే
 నీలో వచ్చుచునుంటి మందున మదీయాంగమ్ము సార్ద్రమునం
 గ్రాలుం గాని మఱొండుగాదు వగవోగం జూడు మోనెచ్చెలీ. ౫౧.
- చ. అన విని సూర్యపుత్తి యను నన్ను, మహానదికోటిలోన నీ
 ఘనత వినంబడుం గద! యఖండతపోనిధులున్ సురానుగుల్
 నీనుఁదగఁగొల్తు రెప్పుడును నీవాకసన్ననివాఁకకేగుటల్
 విన వెఱఁగయ్యె నంతయును వేడుకతోడ నెఱుంగఁజెప్పవే. ౫౨.
- వ. అనిన నదియంతయుం జెప్పెద మొదట నాచరితంబు విను మని గంగ యిట్లనియె.
 నీ. తొలుత నబ్జజుకమండలువునదీగ్ధమై వెనుక నారాయణాంఘ్రిని జనించి
 యంత భగీరథు డగ్ధింప శివుజటాగ్రమునుండి హిమనచ్చిఖరమునందుఁ
 బడి పాటి జహ్నునికడుపునఁజొరి సాగరముఁజేరి పొదలెద రమణి, నేను
 పతనవేగమున నాపాతాళముగ మహిభేదిల్లెదత్పాప మూదెనన్ను
 దానఁదద్దోషశుద్ధికై నేను వర్ష, వర్షమును రవి తులఁజేరువానరములు
 మూఁడుపగులును గావేరి నాడి వచ్చు, చుందుఁగాళింది, డెంద మానంద మంద.
 క. సాధుల కెవ్వం డహితం, బీధర నొనరించు వానికిహపరసుఖముల్
 బోధయు నశించు నంచును, మాధవుఁడెఱిగించె మునిసమాజముతోడకా. ౫౩.
- వ. ఇంకఁ గావేరిమహత్వంబు వినుము. ౫౪.

గంగ యమునతోఁ గావేరీతీర్థమహత్వము చెప్పుట.

- తే. బ్రహ్మచే ఘను బ్రార్థింపఁబడి యగస్త్యు, నాలియయ్యు లోపాముద్ర యనఁగఁబరగి
 యుల కవేరుని కూతురై హరినిఁగొలిచి, వరము లంది సుతీర్థమై వరలంచుండు. ౫౫.
- వ. కావేరీనదీ జన్మస్థానంబగుసహ్యాగిరియందు సప్తర్షికుండంబును, బ్రహ్మకుండంబును
 గలవు. అంబాడిరవాఁడు బ్రహ్మపదంబు నొందుఁ బదపఁగమరీమున నగుతీర్థంబులలో
 నాగతీర్థమందలి వేడినీరుద్రావినవాఁడు విషంబున కసాధ్యుండు, కనకాసంగమతీర్థం

బాడిన విష్ణులోకం బగు, నుత్తరతటంబునఁ దక్షకవనం బచటఁదక్షకాహి తపంబు
గావించెనందు మహానాగంబు లిప్పటికినిం బొడసూపు, దక్షిణకూలంబున నర్థచంద్ర
గిరియఁదత్పర్వంబున మత్స్యదేశంబునుగల వచట మత్స్యమూర్తి శివలింగంబుఁ
బ్రతిష్ఠించె, దాని లొక్కంతనూరంబున నుత్తరతీరంబునఁబసిపునిగ్గులుదేరు దేవకపర్వ
తంబు. అందుఁదపించి సుముష్ణునికూఁతుని కావేరీసంగమంబు నొందె; దక్షిణతటం
బునఁగల్పకగిరియు, సనలఁగసిలాసంగమంబును, గజారణ్యంబును, శిలాతలవిభేదంబును,
గోముఖంబును, ఉత్తమత్తర్థంబులు; పదప త్తీరంగంబును జంద్రపుష్కరిణీతీర్థంబును
గల వట రంగనాథుండు పరంధామం బొసంగు; ఉత్తరప్రతీరంబున వేదారణ్యక్షేత్రం
బక్కడఁజతుర్లంతుండు శంకరు నారాధించి గజేంద్రుండయ్యె; మాఘశుక్లషష్ఠియన,
వైశాఖకృష్ణపక్షినితుర్దశులును, మిగులక న్యామాసపంచములును, వృశ్చికమాసచతుర్ద
శియుఁ, బంచమీభానువారంబులు నచట నీరాడినవారి కత్యంతఫలప్రదంబులు; తరు
వాత దక్షిణతీరంబున మధ్యాహ్నంబున బచట విఘ్నేశ్వరుం డీశ్వరు నారాధించి గణేశ్వ
రుండయ్యె; అష్టలఁగుంభిఘ్నేశంబు గురుఁడుకుంభగతుండగునపుడును, మఘాన్విత
మాఘపౌర్ణమాసీయందును స్నానార్థ మెల్ల నదులు నరు దెంచు నపుడటఁగుంభేశ్వరుండు
దర్శనమాత్రంబున పుణ్యం బొసంగు; ఉత్తరతటంబున జంబుకేశ్వరస్థాన మచట
శిలాదుండు శివునిం గొలిచి నందికేశ్వరుం గనియె, సప్తమాతృకలుం గృతకృత్యలైరి,
ధర్తుండు పృథుంబయ్యె; దక్షిణంబున నుగ్రేశ్వరక్షేత్రం బచట దుర్గ శివు నారాధించి
మహిషాసుగుం జంపె, బిదపఁబద్దేశ్వరుం డతనిఁగొల్చి తిలోత్తమ సౌభాగ్యంబు
నొందె. అచటఁ జంద్రేశ్వరుండుండు. అట సింహమాసంబునఁగృష్ణపక్షషష్ఠియందు
నధికఫలంబగు; దక్షిణరోధస్సున బ్రహ్మేశ్వరస్థానంబును; మఱియు ననేకపుణ్యతీర్థ
క్షేత్రంబు లుత్తరదక్షిణతటంబుల గలవు; చివర సాగరసంగమతీర్థం బుత్తమోత్తమంబు.
అని వెండియును.

౫౫.

తుల రవి సేరియున్న నెలఁ దోయరుహానన, యాడ కేగి నే
నిలిచెద మూఁడులోకముల నిల్చెడుతీర్థములెల్లఁదజ్జలం
బుల నపుడుండు నట్టియెడఁబూయఘ లాడిన మోక్ష మబ్బు నీ
పలుకులయందు నుంతయినబట్టదు దబ్బర నీవు నమ్ముమీ.

౫౬.

అనిన నూర్యతనయి మనంబున నలరి గంగాదినదులం గూడి కావేరి కరగి దురితంబులం
దొడంగి నుఖంబుండె.

౫౭.

ఉ. నా విని సంతసించి గిరినందిని యిట్లను దేవదేవునిం

దేవర, నాకు వా కిడఁగదే! కనకానది వృత్తమంతయు

న్నావుడు శంభుఁ డక్కనక నాకులయక్షిణి తా సుయజ్ఞపు

త్రీపుతయై కవేరునినదిం బడి పాతె సముద్రమంటఁగన్.

౯౦.

వ. అనిన విని గిరినందిని సుయజ్ఞనందినియు గనకయుం గలిసి కావేరీసంగమంబు నొందిన

విధం బెట్లనుటయు శంకరుండు.

౯౧.

కనకాసుజ్యోతికోత్పత్తి ప్రకారము.

సీ. ధర సుయజ్ఞుండను ధరణీసురుండు సహ్యామలకగ్రామ మరుగు దంచి

శ్రీహరి గురియించి చేసె మిక్కిలితపం బతఁడుప్రత్యక్షమై యతనికోర్కె

నరసి సుజ్యోతికయను కన్య నొసఁగి నీ విక్రూతురును వేడ్క యెసక మెసఁగ

గజరాజగిరి కేగి కడుభక్తి నచ్చట నివసించు యక్షిణి నెమ్మిఁగూడి

తప మొనర్చుడు మత్ప్రసాదమున నీమె, తీర్థరూపిణి యగునని తెలిపి విష్ణుఁ

డరిగె నంత సుయజ్ఞుండు నట్లుచేసి, తనువు విడనాడి వైకుంఠధామ మరిగె.

౯౩.

ఉ. అంతట నొక్కనాడలసుయజ్ఞనికూతురు నల్లయక్షిణి

కాంతయుఁ జంత్రగాంత్రముల గాన మొనర్చుచునుండ నాడకు

న్సంతస మొప్ప వచ్చి సురనాథుండు చూచి సుయజ్ఞపుత్రికం

గంతునిబారిఁజిక్కి తనకాతుక మంత యెఱుంగఁజెప్పచున్.

౯౪.

అ. ఉవిన, నన్నుఁబొందు యుగసహస్రంబు లా, వెనుకఁ దీర్థరూపమును ధరింపు

మనిన నట్లకాక యనుచు సుజ్యోతిక, తదనుమతిఁజెలంగి తనరుచుండె.

౯౫.

వ. అంతఁగొంతకాల మరిగిన వెనుక సుజ్యోతిక తపస్వినియగు యక్షిణింగని యిట్లనియె.

క. ఆమరపతిని ర్నితంబగు, సమయమున నరేగఁబెక్కుసంవత్సరముల్

సమయ మిది విడిచి తనువులు, గమియింతమె? నదులమగుచుఁగడలికిఁజెలియా.

౯౬.

వ. అనిపలికి సుజ్యోతిక నది యగుటయునుం గని యక్షిణియుం దక్షిణంబ కనకయను

పేరనదియయ్యె. అంతలో నింద్రుండు వచ్చి, సమయభంగంబు సేసి నన్నవమానిం

చితిరి గావున మీ రల్పతోయలగుదురని శపించి, తత్ప్రార్థనంబునంజేసి మఱలఁ

గరుణించి, అల్పకాలంబులో లోపాముద్ర కావేరియనం బొలుచు నపుడ మీశాప

మోక్షంబగు ననిచనుటయు, వా రిర్వును భగండ్లక్షేత్రంబునకుఁబోయి, కొంతకాలం

బున కాగేతయగు కావేరింగని నమస్కరించి, తదనుమతంబునం గలిసి వరుణాలయం

బునం బొందిరి. ఆనంగమంబునం దీగ్ధమాదేనవారికి ముక్తియగు నది కనకానుజ్యోతి
కల్పితి. పకార మనన భవాని భవనిదిక్కు మొగంటై యున్నదియె.

వింధ్యగర్వాపహరణము.

కలశజాడప్పుడింతిగొని కాళికి నేగిన యంతమీదట
జ్వలిపినదేమి! దక్షిణదిశాగతుడయ్యెనొ వెండియున్? పతి
తిలక చుడెట్లుపొందెకొ నదీత్వము! సర్వమును నివనంగ నే
దలచితి వాన తిమ్మన సవాశివుడెట్లని పల్కె నామెతోన్.

గాతల కజేరుడనుప నతడు సజాయుడై, కాళి కరిగి విభవకలితుడగుచు
నన్నుగొలిచి నిలిచి యున్న మహాయుగ, ము లయతంబు నిమవముగే గేమింపె.
అయ్యవసరంబున దేవదూత దేవలోకంబున కేగి దేవేంద్రపురోగములగు దేవతలు
వినుచుండ నిట్లనియె.

కల ద్రది, భూపన్త కన్తికాకృతి నమరాధివాసము మేగు వనగనాకడ
లిట్లయోజనముల లక్షింపఁగనుకాని సూర్యచంద్రాగ్నులు చుట్టి ప్రహరి
దిగుచుండెద రది సురల కింద్రుడు పూలైబర్వతంబుల కెల్లబ్రభుతఁడాయు
నన్నెడికొండ చూల్చి మందరం బొప్పుగడల్లిద్రచ్చుగ నెద్ది కవ్వ మయ్యె
గరకగిరి సర్వగుణముల ఘనుని సుతుని, మందరంబును గొండలయందుఁ బెద్ద
జేసి నగరాజ్యపట్టాభిషేక మెలమి, నందఱును జూడ వేడుక నాచరించె.
అపుత్రంతం బుతయు నారముం డనంధ్యగర్వంబున నొప్పు వింధ్యంబున కెఱింగి
మటయు.

నయ్యహార్యము మహాకృథ మేగువమాటు వన్ని యె
యయ్యయ్యవ ధ్రావసుండలము నున్నతిఁ బెచ్చుకెఱింగి తాయఁగా
నయ్యెడజార లయ్యెడన నే కుణవంబులరీతిగోయ్యలై
నయ్యెములేది యుండి తననిం జెడియెన్ గ్రహము బ్జగంబులున్.
అభిగొండకొటి బ్రహ్మాండంబు లెల్ల నక్కండ విచ్చెను బచ్చిమండలనగ
మాన్వీనంద్రాగ్నులు సొదికి తేవును మాపు నడుచుచారులు కట్టుపడియే మగుల
నొకదోట నెపుడొ జెప్పుటకు గాడతమంబు నొకచో నెఱియు నెండయనుగ నుండె
నొక్కర్థ లుడినోయె స్వాహా స్వధా వహుర్మురంబు లనుమాట గలుగదయ్యె

తాకములు నాల్గుబదియఁజీకాకు పడియె, నన్న పానము లేరికి నబ్బవయ్యె
సురనరోరగముఖజంతువరచయంబు, లునుగు లూఁడుట మంత్రించువోజఁబడియె.

వ. ఇట్లకాండప్రళయంబో యన బ్రహ్మాండంబు నిండఁబెట్టెఁగిన యక్కొండ జగదుప
స్థవంబు గావించుచుండె నందులకుం బ్రతిక్రియ నరయుం డనిన దేవశ్లెల్లగుఁ దల్లడం
పడి, మముబోంట్ల కసాధ్యంబికార్కర్యంబు నిర్వహింప నిల్వలారి యొక్కొండు నక్కఁ
దక్కిన వా రక్కొండయుక్కు నక్కింప నోప రతనివేడఁబో మన కవశ్యకగ్రన్థం
బని గీస్పతిపుగస్సరంబుగా వారణాసీపురంబునకుం బోయి మైత్రావరుణిం గని
తక్కుతనత్కృతుతై తాము వచ్చినకార్యం బెఱింగించిన నతం డెట్టకేల కియ్యకొని
వారి ననిచి భార్యాశిష్యసహితుండై కాశిఁబాయలేక బెడఁబాసి కదలి కతిగుయప్రయా
ణంబుల వింధ్యపర్వతంబుకడకుఁ జనుఁదెంచె నంత.

౧౦౬.

చ. సురువరుడేనుదంచె ననికొరిక లీరికలెత్త నమ్మహా

గిరికులసత్తముం డవనిక్రింద కడంకువతోడ నన్ముండై

పరమదయాసమగ్ర ఫరిపాలము మామని యస్థిపాద్యముల్

గుగుమతి నిచ్చి భక్తి మదిలోఁగడుపొచ్చ నుతించుచున్నచోక.

౧౦౭.

క. ఆశ్వాసింపుదును నగ. స్త్రేయశ్వగుఁ డవింధ్యశిఖరి కిట్లని పలికె

శశ్వత్ప్రతాపకీర్తుల, శాశ్వతసుఖమనుభవితే? ఛాత్రపవిత్రా.

౧౦౮.

వ. అంతేవాసివతంసమా, మేము లోపాముద్రాసహితులమై దక్షిణాశాగతతీర్థయాత్రా

చణశీలురమై పోవుచున్నవారము వృద్ధులము గావున మాకుఁగోఁ దెలుపు నూపి మఱి

వచ్చుదనుక యిట్లుండంగియుండు దుండుదలంపకుము వాతాపీల్వలఘున్నరుల మజ్జె

తుంగుదు కదా? యనిన గురూత్తుల కొండాడ రాక యగ్గోత్రవరేణ్యంబు దరిద్రగత

మనూరథంబువలె నిజమనూరథంబు వ్యర్థంబగుడు మేరుగతమత్సరం బుడిగించుకొని

పుడమి నడవొడంగి యుండె. అప్పుడు సూర్యచంద్రాదులకు స్వతస్సిద్ధశుద్ధగమనంబు

నిద్ధించె. అగస్త్యుండును గృతకార్యుండై దేవమునిప్రవర్తనంతాయమానుడగుచు

దక్షిణాశామార్గంబు పట్టి సహ్యాగిరి కరిగి, బ్రహ్మశిఖరంబునం బూర్వస్తరణాతాతాం

బునంజేసి సర్వమృత్యుండై నివసించియుండె. నంతఁగొంతకాల మజిగిన యనంతరం

బ్రహ్మగిరికి వేదేస్తామృదం దనకమాండలూర్ధ్వరంబునతి జొనిపి శిష్యుల కప్పగించి తాను

గంగాజలము విచ్చేసి నమ్మనంతలోఁ గావేరియుం గాఢకాంతిరంబున మహానదియై

ప్రవహించు ప్రాకృతమృతాన్ని యయ్యె తని వెండితొడుగు లోడె

ప్రసంగం. జను లేవా రేనిబుడ్యాస్పదము శుభదమున్ సర్వపాపాపహంబై
చనునీయాఖ్యానమున్ సజ్జను లమరు నెడన్ సాధుదేవాలయాంతం
బునఁగావేరీప్రతీరంబునను జదివినం బోల్చి విన్న న్నుతింపం
గను జీవన్ముక్తులై యాఘనులుశుభములల గందు రోమందయానా. ౧౧౦.

దినదినముం ద్రిసంశయలను నీనిబఱించి యపు త్త్రకుండుపు
త్తునిఁగను నేటిలోని సిరితోఁడులఁదూఁగు దరిద్రుఁ డిద్దరి
త్రిని శతవర్షముల్ మనునుతింప గతాయువు వేయు నేల నే
జనుఁడైన నెద్ది గోరు నది సంభవమందు నసంశయంబుగన్. ౧౧౧.
అని శివకుం డెప్పెను శివుఁ, డని చెప్పిన నలరి నైమిశారణ్యమునుల్
వినవలతు గువలికథయు, నివసుపింపు మటంచు నూతుని న్నేడుటయున్. ౧౧౨.

ఆశ్వాసాంతము.

౧. శ్రీమాన్మల్యపవిత్రగోత్రజాని, సుశ్రీవభిప్రాపేతు, కృ
ష్ణమాత్యత్తజ్ఞ, నర్థిలోకహృదయార్థినందసంభాయి, స
త్ప్రమాణ్యోహుని, సాహితీనిధిని, సుబ్రాయున్ జగజ్జేయునిం
ప్రేమన్ సంపదలిచ్చుచున్నతతమునీవ్రిక్షించుని శ్వేతశర్వరా. ౧౧౩.

హుని. నురలకుడలకట్టా, నూడులంగొట్టుకట్టా
పరమమునులపట్టా, పాపుకొన్నట్టిపుట్టా
వెరపుడిగినదిట్టా, వేలుపుందాయచెట్టా
దురితములనుగొట్టా, తోరపుండెల్వికట్టా. ౧౧౪.

గర్వము, ఇది, శ్రీమదధునాతనోభయకఘ్నిత్ర, వేలకటయజ్ఞాగ్రపుత్రి, సమారాధితవిబుధ
తాజ, శ్రీపాద-కృష్ణమూర్తికనితాజప్రణీతంబైన, కావేరీచరిత్రంబును మహాపురాణంబు
నందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ కావేరీచరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమచ్చినకృష్ణమరా, జామాత్యునినుబ్బరాయు నధికతరాయు
 శ్రీమహితక్షిరిగేయున్, గా మహి నొనరించి యే ల్పకలలోకేశా. ౧

వ. అవధర్మిపు మక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె నట్లు చెప్పిన శంకరుం
 జూచి శాంకరి యిట్లనియె. ౨

మ. వినుతాఖండయశోవిశేష, దయఁ గా వేరీచరిత్రంబునుం
 గనకాసంగమవృత్తమీవు దెలుపం గా వింటి సంతాశ మం
 దెనునా చిత్తసరోరుహం బింకను దత్తీర్థములున్ తేత్రముల్
 వినుపింపం దగు నన్న శంభుఁ డగజ న్వీక్షించి తా నిట్లునున్. ౩

చ. చెలియరొ, సహ్యపర్వతముచెల్లతఁగ వేరునియాశ్రమంబునర
 దొలుతఁ గవేరజానదిఁ గనుంగొన నెప్పెడు బ్రహ్మకుండమున్
 సలితతీర్థ మొక్కఁ డది సన్తునిమండలవర్ణనీయ మై
 సలిలము లంటినం దురితజాలములం బొలియింపఁజేయుదున్. ౪

వ. తిందుఁ దులామాసంబున నొక్కనాఁడాడినవాఁడు పండ్రెండేడులు గంగనాదీ
 ఘట బండుఁ దొల్లి బ్రహ్మదత్తంబగు నగస్త్యకమండలు వట నోడిగిల్లి గంగాజలంబు
 లంకావేలింగలిసె దానంజేసి యది బ్రహ్మకుండంబు నాఁబడి బ్రహ్మదత్తవరప్రభావంబును
 బాపాపహంబై యుండు. నరుండందుఁ దొలుత నఘమర్షణస్నానం బాధరించి తేత్ర
 పాలురగు గణేశ కుమార హరి హర ధన దానంతులను సప్తర్షులను గొలిచి కృతకృ
 త్యుం డగు. ఆమంబునఁ దీర్థశ్రాద్ధం బవశ్యకర్తవ్యంబు. ఏతత్ప్రభావనూచకంబగు
 నొక్కకథ గల దది యెట్టిదనిన.

బ్రహ్మకుండతీర్థవృత్తాంతము.

మ. వరితా, కాకలనామరాక్షసుఁడు పూర్వంబందు గర్వంబునన్
 మునివేషంబున నెల్లడం దిటుగుదుం బుత్తెంచి యిచ్చో నగ

స్వని వీక్షించి భుజింపఁగాఁ దగు నటంచుం జేతులం బట్ట న

మునిసర్వజ్ఞుఁడు గాలఁ దన్నె ననుర న్తోమోడి గాఢంబుగఁ.

౬.

వాఁడును దద్రుఁబున బ్రహ్మకుండంబునం బడి, పాతకంబులతోఁ బ్రాణంబులఁ

దొఱంగి, దివ్యుండు దివ్యస్త్రినిహస్రసేవితుండు నై కామగంబగు విమానంబు నెక్కి

తొని స్వర్గంబునకు నిర్గమించె.

౭.

జలజదళవికాలాక్షి, నలలితమగుబ్రహ్మకుండి జనులకు నెపుడుం

దెలియక నాడిన యేనియుఁ, గలిగించు నివ్వఱ్ఱులొకకలితసుఖంబుల్.

౮.

మమతయు నొక్కయిలిహాసంబు గల దాకర్ణింపుము.

౯.

మృకనాఁ డీగిరి కేగుదంచి విరటాఖ్యుం డొక్క కీశేకుఁ డం

తకు ము వ్తార్గము దప్పి వచ్చిన ద్విజుఁ, గాఢాతపక్లాంతగా

త్రకు, నీరాయువానిఁ, జూచి, దము లోదైవారఁ బల్తావిపం

డ్లు కడుం జల్లనినీళ్లు తెచ్చి యొసఁగెఁ లోకు ల్ప్రశంసింపఁగఁ.

౧౦.

మహాప్రాణుఁడునుం దజ్జలంబుల నాననంబు గడిగికొని, యిన్ని నీళ్లు త్రావి, యాపండ్లు

తని, విగతశ్రముండై వానరుం జూచి యిట్లునియె.

౧౧.

మృతయనంబేగెడుప్రాణవాయువుల నిల్వం బట్టి పోనీతనక

యదయ రక్షింపఁగ వానరుండవగుదుం దళొక్కత్తునీ వెవ్వరో?

నయనాంగారుఁడవ్రా! రమాధవుఁడవ్రా! నాళికజాతుండవ్రా!

ప్రియ మొప్పు న్వచియింపు వావుడుఁ గపిత్రేష్టుండు ను న్నొక్కుచుక

౧౨.

కూరినారపురందరాదులఁ, బరికింపఁగ నెవఁడఁ గ్రాను వానరుఁడను నే

విరటుఁ డనఁ జనెడువాఁడను, ధరణీసుర, నీదుసేన ధన్యుఁడ నైతిక

౧౩.

నీ అనిపలికిన యనంతరంబ వారొండుగులు సఖ్యంబువ్యాటించి, తత్తత్ప్రదేశంబుల్ల నిచ్చా

విహారంబులం దేలుచుండుటలే. వానరుం డిట్లునియె.

౧౪.

నే అవని నెల్ల రెపుడు సౌఖ్య ముండఁ దలఁతు, రది మహాత్ముల కిడిననా నర్థచయము

నరుల కెట్లైనఁ గాని వానరుల కెట్లు, దాన మిడి సౌఖ్య పథవు లందంగఁ గలుగు.

నా విని బ్రాహ్మణుఁ డిట్లును, నీవరపర్వతమునందు నెనఁదెడు తీర్థం

దొవనశేంద్ర, కుండం, కామనజాసనుని పేర నంకిత మగుచుక

నినీ వ్వా బ్రహ్మకుండంబు నం దాడి దురితంబులం దొలంగఁ ద్రోసి ముఖంబుండు మనిన

విరటుం డెట్లు నలికి, హాతస్త్రాపంక్తు విడిచి, దివ్యమాలాంబదధరుండును, దివ్యగం

ధాను లేపనుండును, దివ్యభూవభాభూషితండును, దివ్యుండునునై దివ్యవిమానంబు

నెక్కికొని, విప్రునికడకు వచ్చి త న్నెఱింగించి నీకతన నిట్లు కృతార్థుండ నైతి నని తనకర్ణకుండలంబు లతని కిడి దివి కరిగి సుఖంబుండె. ౧౭.

తే. దేవి, తీర్థములందు భూదేవతలకు, నోపినట్టులు భూమ్యాదు లొసంగ వలయు నొసంగనే నిట్టిశుభముల నెసక మెసంగు, నొసంగకున్నట్టి ధని పాప మొందు నిజము. ఉత్తమోత్తమంబగు కావేరీకనకాసంగమంబునం బొలుత జలమాడి, బ్రహ్మకుండంబున కరిగి గంగాదినదులం దలంచుచుఁ దీర్థమాడి బ్రహ్మయజ్ఞపితృతర్పణంబులును, బిండదానంబునుం జేసి, భూసురులకించుక నువర్ణం బొసంగి మూడునాల్గుదినంబు లట నిలిచినవాడు పురందరకల్పం దనిన విని గిరినందిని మనుష్యులకు దుర్జతంబు తెవ్వి యెఱింగింపు మనుడు నధ్యేందుశేఖరుం డిట్లునియె. ౧౮.

క. దేవీ, నీయడిగినయది, దేవతలకు నెఱుంగరానితెఱఁ గది నీ కే నీవల నొకవచనమునం, దే వివరించెదను వినుము తెలియఁగ నెడఁదక. ౧౯.
ప. బ్రహ్మస్వ దేవస్వ పితృస్వంబులును, యతి శూద్రానాథ సేవకవ్యభిచారిణి విధవా జడ పంగ్వంధ పతితి పావండి సురాప కృతఘ్నాదుల ద్రవ్యంబులును, దుర్జరంబులును, అవిహారించి కులంబు వోషించిన నది యగ్గివలన నింధనంబుం బలె నెఱియం జేయు. ఏకోద్దిష్ట నవశ్రాద్ధ మరణకాలికదానంబులు దుర్జరంబులు. ఇవి యిహపరసుఖాపహంబులు. ముదుకర్లగు శులదండ్రుల, గరితముగు నెలఁత, బుడుతఁడగు కొడుకునుం దన్నునుం బోషించుటకై దండ్రుఁ డసత్ప్రతిగ్రహదోషంబు నొందఁడు. ఎట్టిదానం బైనఁ దీర్థంబులం బట్టరాదు. ఇది యిటుండనిమ్మింకఁ దీర్థరాజుబగు నాబ్రహ్మకుండి కాతీర్థమహత్వంబు వినుమని పెండియను. ౨౦.

మ. మునుఁ జండాలుఁ డొకండు దుర్జనుఁడు సంపూర్ణామయారగుండు సే నెను గోశాత్యులు బ్రహ్మహత్య లమల స్త్రీహత్యలు స్వేనపేల్ మునివిత్తంబు పారించెఁ బెంచె నభుముల్క్యరక్తియాకోటులకా జననంఘ్రైకవిమూఁడు డాఖిలండు తత్సహ్యాద్రి పగ్గిలపుదుక. ౨౧.

తే. తతివక్లిన్న గాత్రులడై యాతఁ డలసి, ఘంటికాతీర్థమున కేగి యంటియున్న చెమ్మటలు వాయ నొకనాఁడు సెసిరజలము, లాడి పో దారిలో నును టూడి పోయె. తే. యమునిభటు లష్ట పాని సంయుమని పురికిఁ దోడుకొనిపోయి స్వామిపనీదమంద నాచ నాతఁడు ప్రాంజలి యగుచు నిట్లు, పలికె నశ్చర్యపడ విమూఁడ బెల్ల. ౨౨.
ఉ. మాలఁడు పాలికుం డనును మాధట లియ్యెడ నిన్నెఱుంగ కీ. ౨౩.
ప్రతివక్లిన్న దచ్చి నాతఁడు పోలితి మాడ మతీర్థమందు నీ. ౨౪.

వాడితి వాగ్గిన్ నెలుంగ వేనఁ దదీయఫలంబు శాల్తులీ
తూటయ నగ్నినొలఁ జెడఁ ద్రోసె నభుంబులు పూతుడైతి నూ! ౨౫.

పుణ్యమూర్తి, నీవు పొమ్ము వినుంత న్ను, టందుఁబలుకు చున్నయంతలోన
విష్ణుభటులు నచ్చి నేఁ గొనిపోయి రా, చూల వింటె! తీర్థమహిమ గరిత. ౨౬.

అనిన నారందించి గిరినందిని నేవా, కావేరి నాసహ్యాసాగరాంతంబు మఱియును
గలతీర్థక్షేత్రంబు లానుపూర్విగా నెఱిగింపు మనిన శంకరుండు. ౨౭.

తగుణి, కావేరిక్షేత్రతీర్థములు పెక్కు, లందు నీవిన్నబ్రహ్మకుండాఖ్యమగ్గ
తీర్థముగనకానంగమతీర్థమును ద, దంతరమున క్షేత్రములు మూఁడలగు వినుము.

మును హరిశ్చంద్రుఁడనురాజముఖ్యుఁడగుగు,

దెంచి బహుయజ్ఞములు సేయఁ దెలియఁ బడియె

నట హరిశ్చంద్రునుక్షేత్ర మది మహాఫ

లప్రదన్తుని నన్ను మోలలల, మదిని. ౨౮.

రమణీ, పద్మజుఁడొంకా, రమునాసవముగ ఘటించి లలి నాశుభలిం

గముబూజిందుట నగుతే, తము పరావాసవ మనంగ తతపుణ్యదమ్మె. ౩౦.

మునుఁగుజేరుఁడు చనుదెంచి తనర నన్ను, గొలువఁ బ్రత్యక్షమై యటగోర్కె లిచ్చి

నాడ నందుర నాతనినామమునను, క్షేత్ర మగుఁ బెద్దయె యెల్ల క్షేత్రములకు. ౩౧.

నీవుట వ్యాఘ్రపాదక్షేత్రంబు గలగు తద్వృత్తాంతంబు వినుము. ౩౨.

వ్యాఘ్రపాదక్షేత్ర వృత్తాంతము.

వరణిం గోకులసూయకేతు వగుదుందొక్కొత్తికాద్వాలమొం

దురుభిమాకృతితోఁ గవేరజనమిపోర్వితలరబండు దు

ర్భరఘోరాటనిఁ గన్నయట్టి పుజలుక భార్యాదులుం జాట్టితోఁ

నీకు గాదుం గలయంగఁ జేయుముఁ గడిందిం దేటతెల్లంబు గాక. ౩౩.

అట్టి పులిభయంబు పుట్టిననిలోన, నొక్కజంతువేనిఁ జిక్కదయ్యె

దాన నూరు మెదపగా నొకఁ డబ్బమి, నధియనధికకాల మాగ క్షుధను.

ఇట్లు భగవత్పాము న్దురజై కాహతశరణంబుగా నున్నయెడ నొక్కనాఁడునయంబున.

యగతాలడాలు డీలుఁగఁ జేయఁగార్త కాలు మిసిమి మై మిరిమిల్లు విసరువానిఁ

కాలు, కాలవ గట్టి పాఠఁగా నేల జీరాదెతుమెంపాంబు గండుదాని

పిదనీలయతద్దుఁచి నుకాటుకకన్నుగవీరుచు ల్వనలరామఁ గతిపునాని

లంబులంబిక్ర వట్టివనింబామరమ్మను సొగ కాల్పుదు దాని

నపుడ కని బిడ్డ విడి వచ్చినట్టిదాని, ననయ మంభా! యనుచుఁ గడు కలుచు వాని
వేల్పుటావునుఁ బోనిలేఁబెయ్య నల్ల, వ్యాఘ్ర మిక్షించె నేత్రపర్వంబుగాను. ౩౬.
వ. ఇట్లీక్షించి తత్క్షణంబ తుంధాతుర మగు నాశాన్దూలం బొక్కపటఁగునంబటచి ట్టు
కొనుటయుం దడఁబడియుం జడియక చొడు కిట్లనియె. ౩౭.

మ. పులిరాజా, యిదె నాదుమ్రొక్కు గొని సమ్మోదమున నివ్వు నా
పలుకు ల్లోకమునందు బిడ్డలపయి వ్యాఘ్రల్య మెవ్వారికి
స్థలుగుకొ భిన్నము లేక నీకుఁ బలెనే నాకుకొ సుతప్రేమ వ
ర్తిలుఁ జేత్తంబున సందుకే వగతు నార్తిం గుండ నా కింతయుకొ. ౩౮.

మ. ఇల మీజాతికి ధర్మమే! పశువుల నీక్షించి భక్షించుటల్
జలజప్రోద్భవుఁ డిట్లుచేసెఁ దొలుతం జావన్న నేనింతయుం
దలకకొ మై నలుచక్కి నాటని దయో! నాకూన నాపొక కే
వలనకొ గ్రుక్కెడు పాలురామి నును రేవాటంబునం దాల్చునూ! ౩౯.

చ. కటకట! లేచి నిల్వఁబడి గాటము గ్రుక్కెడు చిన్నబాలునుకొ
గుటుకనఁ గ్రోలలే దిటకునుం బడియుండిన చోట నుండె నె
తుట వస నత్తమిల్లుచును దొట్టిలుచు నిను వేను నాకటకొ
మటమటలాడి మేసి చన మానరి వచ్చితి నీకుఁ జొచ్చితికొ. ౪౦.

వ. అని దైన్యంబు దోచుకొని మఱియును. ౪౧.

కా. వ్యాఘ్రాధీశ్వర, నే గృహంబరిగి నావత్సంబు వీక్షించి మే
నాఘ్రాణించి నుమంత చన్ద్రుడిపి మిత్రాళిన్నిలం జేసి యే
శీఘ్రం బీడకు వత్తు మాన్ని గొని నీజిహ్వగము వ్సారెకొ
మై ఘ్రాణంబులఁజొన్నుచుకొ రుధిరము న్నన్నించి శ్రోలం దగుకొ. ౪౨.

క. వేలుపులగిడ్డిబిడ్డకు, బోలుందోలుచూలిబిడ్డ మునిముఖ్యునకే
వ్రేలిమిపడ్డమ బొంకం, జాలను వన్నంపు మయ్య, చయ్యనవత్తుకొ. ౪౩.

వ. అట్లుంబున నావత్సంబుఁ జేవిదచెడు నీయాఁకలియం దీగు లేని నాడం నన్ను నీ
త్సంబునుం జరపినదోనలబు నీకానన్నంబయ్యెడు, అని పలుకుచుం చునవల్సంబు
తలంపువచ్చినఁ బెచ్చు పెలుగు శోకంబు మలకపలేక దాని నుద్దేశించి
ఆ. పడిగ నాటానెడలి అడిగ నాకి యునిమోర మూత జేసి లేపియోగినిట్ల, ౪౪.

భవని నేను నీకుఁ జనుమునిముక్కులు గుడుపు నైతిఁ బాలు గ్రుక్కెడు నాచింత

క. మతిమాలినగతి నే నికా, క్షీలిపైఁ బడవైచి కడుపుచిచ్చున నిట వ
చ్చితి నాఁకటిబల మాహా!, గతిచెడి పులి యీని తనదు కందుల మ్రింగుకా. ౪౬.

. ని న్నీజన్మమునకు నికా, గన్నారం జూచునట్టి గతిపట్టునె! నే
నిన్నాలిక్రొలుపులి వా, త న్నిలిచెద నినువ, నీవు నెట నిలిచెదవే. ౪౭.

ప. అని యనేకవిధంబులఁ బలవించుదానిపైఁ గరుణించి, దివ్యజ్ఞానలోలం బగుశార్దూ
లంబు తనమోటిగోవు విడిచి పుచ్చి, నీవు నీ యిచ్చవచ్చిన మచ్చునం బోయి రావచ్చు
నని యంపిపుచ్చుటయు నాజన్మ కన్నుల నాజ్ఞ గొని, నిజోటజంబునకుం జని, దేనిఁ
గన్నం గన్నతల్లి యని నల్లడల నరచుచు నూడనింబాడు దూడం గని, గూడఁబారి
మూరుకొని, జూలుగొనుపాలపొదుగు దానిముట్టెకడం బెట్టి, పొట్టనిండం జన్నగుడిపి,
నీకు నాకు నిదియ మొదలుం దుద యని కన్నప్రేగుగాన కనికరంబున కరంబు మేను
మూగొనుచు, మేకొని నాకుచు, పొట్టక్రిందికిం జేర్చుకొనుచు, నుపలాలించుచు
నించుకవిలంబనంబునుం గానీక లోకాతీతవిఖ్యాతమహితమహిముండగు కాండిన్య
మునికడ కడకువంజని, తన్నెఱింగించి యిట్లనియె. ౪౮.

సర్ధర. తాతా, నాప్రాప్తిహీనత్వము తమకెలనం దల్చుకో నేల! సాఁయం
ప్రాతన్వోమాదినిత్యవ్రతముల హుతభుగ్ద్వాలల న్నాదుపాలకా
నేతకా శ్రేల్వంగఁ బుణ్యాన్వితనయి నుగతి న్నిల్తు నం చున్ననాకా
ప్రీతిం దక్కింపదయ్యె నివిధిబలము కడు స్వేక్కసం బెన్ననాహా! ౪౯.

. అని విన్నవించి వెండియును. ౫౦.

క. దేవ, మియు న్వచింపఁ బులి జేరి నను న్వడిఁ బోయి రమ్మనెకా
గావునఁ గాలయాపనము గా దిట నాకిక భార మంతయుకా
దేవరవారిమీఁద నిడి నే నిదెపోయెదఁ గాళ్ల వైచితిం
గావుఁడి పాలు ద్రావుటయుఁగానని నాకనుగందువక్కటా! ౫౧.

ప. పుడమికా బుట్టిననాటనుండియును మీపోష్యంబనై యుండి మీ
యదుగుల్తుట్టుచు మీశ్రుతుల్ వినుదు మీయందే మనం బుంచియె
ప్పుడు మీదాస్య మొనర్చునే నుగతి దాపుం జేగుదుం గాని యె
న్నడున్ము బాయక యాండునట్టి వరముం దామిచ్చి రక్షింపరే. ౫౨.

. అని కాళ్లఁ బడిన మునియు, న్వనరకు చిరకాల మీవుబ్రదుకుము నుఖితకా
జనిరమ్మ బాస తప్పకు, మని కుతికకు రక్షగట్టి యనిపిన నదియుకా. ౫౩.

వ. సాష్టాంగదండప్రణామం బొనరించి వెంటవెంటఁబడినచంటిబుడుతం దొడుకుచుట్టల
కెల్ల నప్పనంబుచేసి, మఱిమఱిఁ దిరిగిచూచుచు విడువలేక విడువలేక దృష్టి మగిడించి
యెట్టకే విడిచి పోయి శార్దూలవల్లభునకుం బొడసూపి, ప్రదక్షిణంబు నడుచుచు
నోవ్యాఘ్రచూడామణి, నీకరుణాకటాక్షవీక్షణంబునంజేసి నేఁ గృతకృత్యనై వచ్చితి
నింక నీవు నీకార్యంబు నెరవేర్చుకొమ్మని వినయవివేక ధైర్య స్థైర్యంబులం బలికిన
విని విస్తయమ్ము నొంది వివేకనిధియగుపసులదిండియు.

౫౪.

మ. బళిరే! యెంతటిదానవైన నగు దంబా! మేటి వయ్యారే! మి
క్కిలిఁగవ్వంబు బలారే! ప్రాణములకే నాశింప వాహా! యస
త్యలవం బేనియు నంటవైతి వహాహా! తాపీయఁ బోవైతి మేల్!
కలఁగం బోవు శబాసు! నీచరిత లోకస్తుత్య మా! బాపురే!

౫౫.

వ. అని ప్రశంసించుచు వెండియును.

౫౬.

తే. ఇచ్చవచ్చినమచ్చుఁ బోవచ్చు ననుచు, నప్పటికి నీ కుయికి నెన రొప్ప విడిచి
నాఁడ నిప్పుడు సత్యంబు నడపుకొనఁగఁ, దిటుగఁ జనుఁ దెంచి ప్రాణమునీయమంటి.

వ. ఆహా! మహామునులకు నుపదేశకంబగు నీప్రవర్తనంబు నాకు మిక్కిలి మెచ్చు వచ్చె
నింక నెప్పటికిని నీకు నీచుట్టాలకును నావలన నాచుట్టాలవలన నెట్టిభయంబును లేక
యుండుఁగావుత. తుధాతురత నరయక నిన్నుఁ బట్టిననాతప్పు సైచి నీవు నీదారిం
బోయి సుఖింబుండు మనిన నాహోమధేనువు ధర్తంబు తప్పని చొప్పున నిట్లనియె.
క. ననిఁ గనవుఁ ది నెడుపనులకుఁ, బసులం దినుపులుల కిలను బాపము గలదే
యసదృశమగునీక్షుధ వో, మెనవుమి నీకైననాదు మే న్నులిరాజా.

౫౭.

వ. నీవు నీదైవకల్పితంచైన యాహారంబు గాదని పరిత్యజించి జీవాత్మ నాఁకట మటమట
మాడించి దోషంబు మాటగట్టికొనక నాచెప్పినచొప్పునం జేయు మట్లుచేయించుకొన
నుకృతంబు తెరువునం బోక రిత్తబోవుదానం గా ననుడు నప్పలియును.

౫౮.

ఉ. ఎల్లరు ధర్మశాస్త్ర మనిరే నననీ! పసిపిల్ల లాఁకటక
జెల్లినఁ జెల్లనీ! యునురు చేడ్పడి పోయినఁ బోవనీ! యెడల్
ద్రెల్లినఁ ద్రెల్లనీ! కొలముతీర్పులు తిట్టినఁ దిట్టనీ! యింక
దల్లిరొ! నిన్నుఁ జంపికొన దైవముతోడు నిజంబు వల్కితిక.

౫౯.

క. అఁకట మలమలచూడెడు, నీక మగంధునకు బ్రోవు నీవే యగుటక
వాకొనక మఱి నిఁకేమియుఁ, గైకొనినామాట చని సుఖింబున మనుమి.

౬౦.

పు ఇట్లు చంపి తినుమనుషసరంబునకును జంపి తినఁజనుమను పసరంపుదిండికినిఁ బెద్ద యుంబ్రాద్దు పెద్ద వాడు పడియె. అయ్యవసరంబున నచటి కింద్రాదిబృందారకబృందంబులును మునికందంబులును నచ్చి, మెచ్చుచుఁ బులిపక్షంబు తీర్పుతీర్చి, సారభేయి నంపిపుచ్చి, కావేరి గలంతకాల మట వ్యాఘ్రపాదంబునా భుక్తిముక్తిప్రదంబగు తే త్రంబగు నని వగంబిచ్చి, వ్యాఘ్రంబు నాశీరంబుతో విమానంబుపై నెక్కించుకొని స్వర్గంబునకుం గొనిపోయి రవ్వల వహ్ని పుష్కరిణీతీర్థంబు తత్ప్రభావం బెట్టిదనిన.

వహ్ని పుష్కరిణీ తీర్థప్రభావము.

తే. దేవి, కావేరిపశ్చిమతీరమందు, వహ్ని పుష్కరిణీతీర్థవరమునందు

నాఁడెనేమహాపాతకుడైనవాఁడు, క్రతుభుజులుగొల్వరుద్రలోకముననిలుచు. ౨౪.

ప. ఆకావేరిమధ్యదేశంబున వాయుజేశ్వరసన్నిధానంబున స్నానమాత్రంబున దుద్రసా యుజ్యంబును, కుంభ జేశ్వరదక్షిణదిగ్భాగంబున శిలారూపంబున నున్నకపిలనంటిన శివలోకంబును, అగు నచట మాఘమాసంబున భాద్రపదయుక్తమగు నమావాస్యాయం దును, తులామాసంబునందును బిండప్రవాసం బొనరించినవారి పితరులు సరకన్థులు స్వర్గన్థులును వారువైష్ణవులును వారు శైవులు నగుదురు. గంగాదినదుల నలువది యేండ్లాడిననగుఫలం బట నొకస్నానమాత్రంబునన లభించు నని మఱియును. ౨౫.

సీ. ఐనజాక్షి విను సూర్యవంశమందున విష్ణుమిత్రుడెక్క భూపతి మిసిమి జెంది

వరనుమంతునిపుత్రిఁ బరమకళ్యాణి వాసవఁ బెండ్లియాడి తత్సతికిఁ బ్రియము

గా నామెపేరునఁ గట్టినపురమున భోగంబులను బొందుఁబాలఁతఁ గూడి

హయమేధములు చాల నాచరించి యతండు దివిగీర్తనీయుడై తేజరిల్లి

యొకదినంబునఁ గావేరియొద్దఁ బిండ, మిడియె వహ్ని పుష్కరిణీయక్కడఁ దదీయ

పితృపితామహు లపుడు పాపిష్టులైన, నిరయమును బాసి సాయుజ్య మరయఁగనిరి.

ప. సకృద్దర్శననూత్రింబున ముక్తినిడు వాసవాపురంబున వహ్ని పుష్కరిణీతీరంబున శ్రీపుం దు లింగరూపంబున నివసించి యుండు. ౨౬.

తా. వాసిగ వాసవాపురి నివాసిముగా నుశనాఖ్యమాని సం

త్రాసములేక పంచపవనంబులఁ జిక్కఁగఁ బట్టి నల్లడెక్క

భాసిలఁ బంచవహ్ను లొకపాదము నేలను నిల్పి పొల్పుగ

జ్ఞేన్మూలపంబు వేదజననికై స్మరియింపుచు లక్షవర్షముల్.

తే. అంత నతని తపోవిఘ్న మూచరింప, నచ్చరలతో మరలగిడ్డి వచ్చుటయును

నేపు రూపరి లారూపయిట శి మందు, మనుచు శపియించెఁ గని దానియునివరుండు.

వ. ఇట్లు శపియించియుం బ్రసన్నుండై రఘురామపదస్వస్థింబునంజేసి మోక్షప్రదవు
గాఁగలవని మొదవునకు విశాపంచిచ్చె. అదియుసప్తహస్తానైవ భూతాధనుశ్చతయుక్తం
బును జతురస్రంబు నగు శిలయయ్యె. అచట వహ్ని జపియించి పుష్కరిణిం జేసె.
రామేశ్వరాగస్త్యేశ్వరమధ్యంబున నున్నదానియందు బ్రహ్మకమండలమువునందుం బలె
గంగాది తీర్థంబులుత్పన్నంబులయ్యె. గంగాదుల పాపంబౌకావేరియు దానిపాపం
బౌవహ్నిపుష్కరిణియు హరించు. అటనారదుండు, నుశనోమునియు నిష్టార్థసిద్ధులం
బడసిరి. ఆశిలాతలంబున గాయత్రి జపియించునది. 20.

క. గాయత్రికామధేనువు, గాయత్రి సురద్రుమంబుగాతలకెల్లకా
గాయత్రియచింతామణి, గాయత్రికిఁ జాలుమనువు గలదే జగతికా. 21.

సీ. గాయత్రి నొక పరిగానంబు చేసిన వహ్ని పుష్కరిణిలోఁబడయు సిద్ధి
ప్రామిల్కులొక పరిబరియించెనేనియు వహ్ని పుష్కరిణిలోఁబడయు ముక్తి
యాపాసనాదికమనెనేని నొక పరివహ్ని పుష్కరిణిలోఁబడయు ఫలము
ఆగ్నేయమంత్రంబు నగ్నింప నొక పరి వహ్ని పుష్కరిణిలోఁబడయు సర్వ
మనుచు మూర్తి త్రయోక్తమై తనగుఁగాన, నచట నీరాడిరామేశునరసి నంత
నెట్టి పతితుండు నే నంచనెక్కి మెలఁగి, విష్ణుపదమున కటుగునో వెలఁదిమిన్న.

తే. రావణునిఁజంపి పాపంబు రామచంద్రుఁ, డపుడు వహ్ని పుష్కరిణిలో నాడిపాపు
కొనియె నని తద్విధంబెట్టులనిన గిరిజ, కిట్టులని తెల్పె శంకరుఁ డెసకమెసఁగ. 22.

సీ. నారాయణుఁడు రాముఁడై రఘుకులమున వెలసి సీతాంగనఁ బెండ్లియాడి
పితృశాసనంబున సతితో ననుజుతోడ నడవులఁ దిలుగంగఁ గడఁగిపోయి
దేవి తస్మిన్ఁడైన రావణుఁ బుత్రిమిత్రాదులతోడ గీటుడచి పుచ్చి
సపరివారంబుగా సాకేతమున కేగి పట్టాభిషిక్తుఁడై ప్రజలనేలి
బ్రహ్మహత్యానివృత్తికై బంధుకోటి, తోవిభీషణానీలసుగ్రీవహనుమ

.. డాదియోధులతోవిభవాధికంబు, వెలయఁ జనుఁ దెంచెనపుడుకావేరికడకు. 23

వ. ఇట్లు చను దెంచి స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబు లొనరించి త్రేత్రోపవాసంబుండి గా
యత్రిశిలాతలాసీనుండై నిగమమాతృకంజపియించి సువర్ణరత్నాది దానంబులొనంగి
సీతాలక్ష్మణసుగ్రీవ విభీషణాదులచే నొసంగించియున్న యవసరంబున నటకు వ్యాస
పరాశరబోధాయనాత్రిగౌతమవిశ్వామిత్రవశిష్ఠాది మహాముని పరివృతుండ్లై కుంభ
సంభవుండు విచ్చేయుటయు శ్రీరాముండు వారి నెల్ల గాయత్రిశిలాతలంబున నర్చింప
అష్టదశస్త్ర్యం దిట్లనియె. 24.

1. దేవ, గాయత్రీశిలయందు నావునాపి, స్వర్ణమునఁ గుత్తిగోప్రసవంబుచేసి
 నీవు తమ్ముఁడు లింగముల నిలిపి భక్తిఁ, బూజ గావింపుఁ డనుటయు ముదముజెంది.
 2. రామచంద్రుండును సువర్ణంబున నొక్కగోవుంజేయించి నిలిపి దాని యుదరంబునం
 దూరి వెడలివచ్చి యుత్తరతటంబునం దనపేర నొక్క శివలింగంబు బ్రతిష్ఠించె. లక్ష్మ
 ణుండును దక్షిణతటంబున లింగంబు బ్రతిష్ఠించె. తక్కిన సుగ్రీవాదులును గోగర్భం
 బుజొచ్చివచ్చి లింగంబులం బూజించి రవుడు రాముండు గాయత్రీశిలాగతుండై
 కుంభజునింగని నీనికీ పేరెట్లువచ్చుం జెప్పుమనిన నతండిట్లునియె. 22.

గాయత్రీశిలావృత్తాంతము.

3. నరవర, తొల్లిజేయు నయనంబుల వేలుపు వృత్రదానవుం
 దురమునఁజంపి పంపయినదోషమువాయఁ గపేరజానదికొ
 బరఁగెడు నీశిలాతలము వచ్చి నతు స్త్రులునాజ్ఞఁగొల్పెము
 న్నరయవిదారితాఘ విబుధప్రకరార్చిత వేదమాతృకక. 23.

4. ఇట్లా శిలాతలాధిరూఢుండై సురనాథుం డొక్కమాసంబు నిరాహారుండై జపంబుగా
 వించె. అంత నాడేవియుం బ్రత్యక్షుండై బ్రహ్మహత్యంబెడబాపి భవచ్ఛేదితంబగు నీశిల
 మహాపాతకోపపాతకంబుల నడంచునని వరంబొసంగి యంతర్థానంబునొందె. అనిన
 విని రఘునందనుం డమందానందకళిత హృదయారవిందుండై మునీంద్రులనాశ్వాసించి
 తానును సపరివారుండై సాకేతంబునకరిగె. బుద్ధిమంతుండగు నగస్త్యుండును గలికాలం
 బున దుష్టబుద్ధులు ధనలోపంబున హరింతురను తలంపునం జేసి శిలారూపంబు నొందు
 గాతమని పలికె నందునఁ దస్తుహాటకనిర్మితంబగు నాధేను వివుడు దృఢద్రూపంబునం
 జూపట్టు. ఆ గోగర్భంబు దూరి వెడలివచ్చినవాఁడు పునర్భవంబు నెందడు. ఆ గా
 యత్రీశిలాస్వర్ణనంబును అగస్త్యేశ్వర రామేశ్వర లక్ష్మణేశ్వరదర్శనంబును మహాపాత
 కంబు లడంచుననిన విని భవాని భవునింజూచి వహ్నిపుష్కరిణీ జన్తప్రకారంబు
 సెప్పుమనిన నతండు సెప్పినట్లు గూతుం డిట్లునియె. 24.

5. ఎపుడు నలువ మహాభూత సృష్టిచేసె, నపుడ పరమతేజంబు నహ్వయిర్మూచంద్రు
 లనఁగమూఁడు దెఱంగుల నవతిరిల్లె, నివియశివునకు నేత్రములైతలిచ్చు. 25.
 6. మూర్ఖులంద్రులు దపించి శివనేత్రంబులైన చోటులఁ దన్నామంబుల ప్రాదంబులయ్యె.
 7. వహ్నియూఁ గృతార్థులగు పుష్పవంతులచే నపహసింపంబడి యుచటతపించి శివసాన్ని
 భ్యంబు గల్పించుకొని తత్ప్రసాదంబున నుచ్చంబగు స్థూలనేత్రంబయ్యె. ఆందున

నతని పేర గయా శతాధిక ఫలదంబగు పుష్కరిణియయ్యె / నచట సర్వ దేవతా కంబులును
మూడు పద్మంబులును బదునాలుగు కోటులు నలువది పేలును బుణ్య తీర్థంబులు నిలిచి
యుండెనని వెండియు. ౮౧.

మ. తతః పుణ్యంబగు వహ్ని పుష్కరిణి చెంతం గావ్యః డొక్కప్పుడా
యత వహ్ని యత ముత్తమాంగయత గాయత్రీ మహామంత్రమం
చితభక్తిం జపియింప నాతని తపశ్శ్రీభంగముంజేయ శం
కితులై యచ్చరపిండుతో సురలుసంకీర్తించి పంపించుడుకొ. ౮౨.

వ. గాయత్రీయు దేవతా గోరూపధారిణియై సురలవిరిబోడులంగూడి చని పాదాంగుష్ఠం
బున స్థాణువువలె నిలిచియున్న కవింగని యిట్లని వితర్కించె. ౮౩.

చ. కటకట! దుష్టహితనువు గాల్పనె పాల్పుగ నన్ను నిల్పి లోఁ
బటుతర భక్తిఁగొల్చు మునివర్యుని నిక్కవినార్య వందితుం
గుటిలమనస్కురాలనయి గోమఱిగింపుచు నింపుడింపఁగాఁ
దటుకన నేనవచ్చితిని దానమొకింతయు లేక యయ్యయో. ౮౪.

వ. అని యంతఁ జెంతనున్న చెలులంగాంచి. ౮౫.

చ. ఇతఁడు మహానుభావుఁడు గృహీతదశేంద్రియుఁడు న్నునీంద్రుఁడు
న్నతగుణుఁడు నిర్వరక్తుఁడు ననూనమహత్వ విసృష్ట భోజనుం
డతులిత వహ్ని తేజః డహహా! చెలులార, భవిద్విలాసముల్
వీతయకలంప విమ్మునిఁ జలించెడు నేరులు సంద్రమున్నలెకొ. ౮౬.

వ. అని చెలులంబలికి వెండియుఁ దనమనంబున. ౮౭.

మ. అకటా! కష్టతరంబునువ్వే ధరనన్యా ధీనజీవంబు నా
ప్రకటానుగ్రహమానియున్న మునినిం బ్రాల్చాలి నేనే తలం
పక హిసింపఁగవచ్చితిం ధరనెటకొ బాటింపకే మూఢుఁడు
న్వికలుండై తను పెంచునట్టి తరువుం ద్రుంచంగదా నంచునే. ౮౮.

ఉ. నన్ను జపించు మాని కులనాథునకుకొ వెఱఁగందివేలుపుల్
మున్నటువేడ నియ్యకొనిపోయెద నంటిని వచ్చికార్యముం
దిన్నగఁ జేయకున్నపుడు ద్రెళ్లుమటంచును శాపమిత్రు లే
కున్న ననుందలంచు మునినొంచుట గల్గెడు నేమిచేయుదుకొ. ౮౯.

తే. సురల పంపొనరించినఁ జాట్టుకొనును, స్వజన వధ పాతకమ్ము వీక్వాసఘాతు
కత్వమగు నొనర్పకయున్నఁ గటకటా! వి, ధాతృ చెయ్యల నెవ్వఁడు దాటఁగలఁడు.

అని వితర్కించి గోరూపంబున మునిహృదయంబునం జొచ్చి దర్శనం బిచ్చి వెలివచ్చె
నతండును ధ్యానోపరతుండై బయల దేవవనితా సహితయుగు దానింజూచి నీ వెవ రేల
వచ్చితనిన గాయత్రి యిట్లునిరెయి.

౯౦.

కామధేనువశేను గాయత్రిజపియించు నినుజూడవచ్చితి మునివరేణ్య,
నాతోడ స్వర్గమునను రమ్ము నావుడు మోహితుడై విప్రముఖ్యుడైలమి
ననుబ్రోవడలచితే ననయమిచ్చుటనుండు లోకేతి నీవున్న నాకమిదియ
నావిని గోవనుదేవ, వయస్యలవిడిచి నిర్వృణజాల గడియవీడి
యనుడు గవియైల్ల వనితల ననునయించి, వేటువేటుగఁ బ్రార్థింపవారలరి
మావచన మీవుచేయు మీగోవునిలుచు, నంతకాలము నిలిచెద మార్గయిచట. ౯౧.

అని నతండట్ల కాక మని యనుమతించుటయు వాధునుం గలసిమెలసి యనేకవిధ
గీతవాద్యాదులచేతను, భావగంభీర నుస్మిగ్ధకటాక్షవిక్షేపాదులచేతను, అలిగౌరవ
పూర్వక వివిధహాస్యవచనరచనాదులచేతను, నివీరిసంసనవ్యాజోరుదేశప్రదర్శనా
దులచేతను, విప్రసంసదృఢమిట్లు ప్రమానకేశబంధంబులచేతను, గళచ్ఛీమంతసిందూరా
రుణీభూత కపోలకంబులచేతను, నా భార్గవు మోహపెట్టుటయు నతండును వధూ
మండల మధ్యగతుండును, కామగ్రహాత్రాంతచిత్తుండును నై యా లింగనచుంబన
పఖిత్తదంతక్షత హంసపారావత శుకారవమణితాదులచేతను, పాదహస్తాది తాడనం
బులచేతను, రతిమధ్యస్థాతి మనోహరప్రణయకలహంబులచేతను, వారల వేటువేటుం
గూడి క్రిడించుచుండె. అంత ననేకదివ్యవర్షంబు లతిక్రమించె నపుడు తపోభంగ
మను టెఱింగి భార్గవుండు తనమనంబున.

౯౩.

అక్కట ! వహ్నిపుష్కరిణి యందున నీలివేదమాతృకకా
మ్రొక్కి విముక్తిగంచునని మోదముతోడుత నున్న నాకు వీ
రెక్కడ దాపరించిరొకా ! యింతులనక విషవల్లిసంతతుల్
చక్కని నా తపోమహిమనల్ల లభించెను నా కథోగతుల్.

౯౪.

కన్నపునొంగలింటబడి కంచము ముంతయు గోరె నింటిలో
నున్న సమస్తవస్తువుల నున్నతి దొంగిలిపోయినట్లుగా
సన్నకసన్నవచ్చినను సారెకలంచి హరించినారయో
న్నతినోటినుండియును బెంచిన నానుతపంబు నీచెలుల్.

౯౫.

మనకాది స్తవనీయమైన తపముంజాలించి నా పాపమై
కనుగోవచ్చిన వీరినంటుకొను నాకాయం బపాయంబుగా

- శునిమూర్కొన్న మహాహవిస్సనఁగ నీచుంజేరు వేదంబు నా
జననిందార్హమయిక్తమై తగియె ముక్ జర్చింప నిట్లయ్యయె. ౯౬.
- చ. కటకట! యెట్టిపాతకము గానక యెప్పుడు చేసినాడనో?
యిటువలె సంఘటించె నిపుడీవెతలన్ వెడలించి నన్ను నె
ప్పటివలె నిల్పఁగాఁ దగినవారెవరుం జగమందు లేరు నా
పటుమహిమంబు నెల్ల నిలబాలికుడైతి నిఁకేమి సేయుదున్. ౯౭.
- వ. ఇట్లు మిగుల వగలంబొగలి కామధేనువుంజూచి యిట్లనియె. ౯౮.
- చ. తలఁపగ ధేనురూపమును దాలించి వచ్చిన యెట్టి నీవు ప్రాఁ
బలుకులతల్లి విట్టి నినుభావమునం దలపోయెదన్న నన్
గలచి విమోహితాత్తునిఁగ గాటముచేసితిగాన నియ్యెడన్
శిలయయి పొవ్వుటంచుఁ గవినిర్దయఁడై శపియించె నెంతయున్. ౯౯.
- వ. అనంతరంబ దేవకాంతలంజూచి. ౧౦౦.
- చ. పొలతుకలార, మీరు నను మోసముచేసి మదీయసత్తపః
ఫలమును వమ్ముచేసితిరి భవ్యమొకింతయులేక మీరిటన్
వెలకు శరీరమమ్ముకొని నిచ్చలు జాతికులాభిమానముల్
దొలఁగఁగఁద్రోచి వేశ్యలయి త్రుళ్లుడటంచు శపించె నిర్దయన్. ౧౦౧.
- వ. అట్టియెడ పారనుగ్రహింపుమని ప్రార్థించుటయు మీరు వేశ్యలయ్యు నీ తీర్థప్రభావం
బునంజేసి దివ్యపదంబు నొదంగలరని కామధేనువుంజూచి నీవు శిలయయ్యును రామ
చంద్ర పదస్పర్శవంబుజేసి పంచమహాపాతకుల పాతకంబులు దొలంగందోమచు
స్వర్గంబునకు రాకపోకలు సేయుచుండుమని వరంబొసంగె. అక్కరణంబున
గాయత్రి శిలయయ్యె వమ్మునియు నా విశాల శిలాధిరూఢుండై జపించుచు శివప్రసా
దంబు వడసి ముక్తుండయ్యెనని వెండియు. ౧౦౨.
- తే. మున్ను కాశికుడనియెడు మునివసిష్ఠ, మాని పుత్రశతంబును మడియఁజేసి
వహ్ని పుష్కరిణీతట వాసియగుచు, దవముగావించి కిల్బిషమపనయించె. ౧౦౩.
- వ. ఇది వహ్ని పుష్కరిణీవృత్తాంత మవల వాసవాపురికి యోజనత్రయదూరంబున వర్మ
క్షేత్రంబు గలదు తన్మహత్వం బెట్టిదనిన. ౧౦౪.

అర్కక్షేత్రమహత్వము.

- చ. సురముని వీణమీటుకొనుచు న్వడిగా నొకనాఁడు వాసవా
పురి కిరు నాటుక్రోశములఁ బొల్చిన యర్కవనంబు చెంతలా

నరసి కజేరజానదిని నాడి మనస్స్థిమితంబు నొంది నా
సరసకువచ్చి తద్విధము సాగిన కారణమేమి తెల్పవే.

౧౦౫.

ప. అని ప్రార్థించిన నేను దానిమహత్వం బిట్లని చెప్పితి నది వినుము.

౧౦౬.

ఆ. విశ్వకర్త కూతులశ్వర్యవంతురా, లఖిల సౌఖ్యకలితయగుచుఁ బ్రేర్తి

గూర్తిమీఱుఁ దపనుఁ గూడికాపురము సే, యుచును మగని వేడి కోర్వలేక. ౧౦౭.

ప. తనమగని తనుతాపంబంతయుఁ దండ్రడికిం జెప్పి పరిదేవనంబు గావించుటయు నతం
డును.

౧౦౮.

తే. కూతు నూరార్చి యిట్లను గోర్కెమీఱుఁ దల్లి, వగవకు చల్లార్తుఁ దపనువేడి

పోడిమియు నీకుహితముగా బువ్వుఁబోడి, తనము బొగడొందనుఖముగాఁ దనరుమమ్మ.

ప. అని కృతసమయంద్లె సమయప్రతీక్ష యొనరించుచు నొక్కనాఁడు.

౧౦౯.

చ. తననుతకుకా హితంబు మదిఁదార్పఁగ నెంచుచు నర్కుఁబట్టి లోఁ

జెనకుచు వీతతేజునిగఁ జేసిననారవి యాడకేఁగినకా

గనుఁగొని మూఁడుమూర్తులును నాకడలీనములై వెలుంగఁగా

నొనరుపవేయటంచుఁ బరమేశ్వరకత నివ్వినుతించి వేడుడుకా.

౧౧౦.

ప. నేను నట్లకాయని యవ్వరంబతని కొసంగితి నంత సంతసంబున నతండు నన్నారా
ధించుచు నాస్త్రీయంబగు పాశుపతయాగంబు ననేకాశ్వమేధయాగంబులు నాతీరం
బునం దొనరించి కర్మఫలదాయియుఁ గాలమూర్తియు సహస్రభానుండు నయ్యె.
అచట నిప్పటికిని యాభస్లంబు లగపడు నందు స్నానదానాదికంబొనరించి యర్కే
శ్వరునారాధించువారికి మోక్షంబు కరతలామలకంబు. అది యుత్తమోత్తమక్షేత్రంబు
గాన నీనుది నెమ్మదింబొదవెననిన నారదుండు పరమానంద భరితుండయ్యె. అవల
హేమావతీసంగమంబు దానివృత్తాంబు వినుము.

౧౧౧.

హేమావతీసంగమము.

తే. యున్న యజ్ఞదత్తుండను భూమినురుఁడు, గంగలో నగుతీర్థముల్ గలియఁ దిరిగి

పితరులకుఁ దృప్తిగల్గమి మతిఁ దలంచి, కదలి చనుదెంచెఁ గావేరికడకు నటకు. ౧౧౩.

ప. చనుశ్రోచి స్నానాదికం బొనరించి గోత్రనామంబు లుచ్చరించుచుఁ బితృదేవతలకు
నివాపాంజలు లొసంగిన వారునుం దివ్యులై పొడనూపి దివ్యలోకం బరిగిరి. అతం
డును సతీసహితుఁడై స్వర్గమరిగి నుఖించె. అట్టియెడ హేమభూపుండను చక్ర

వర్తియై జన్మించి యతండు తనపేర హేమావతీ యను నగరంబు గట్టించి సురసర సేవ్యుండై ధరణిఁ బాలించి విష్ణుసాయుజ్యంబునొందె. అచట హేమావతీ సంగమంబు నాఁబడు తీర్థంబయ్యె నచట వసిష్ఠుండు సంగమేశ్వరుం బ్రతిష్ఠించి పూజించి యభీష్టంబులం బడసె. దూర్వాసశ్శప్తుం డంబరీషుండు నచటఁ దపించి పరమపదంబు నొందె. విష్ణుశర్మయును రాజరిసీడితుండై పురంబువిడిచి యటకరిగి యిష్టార్థంబులఁ బడసె. అదియే లక్షణాసంగమంబును నపరనామంబునం బ్రవర్తిల్లుచుండు నటగావేరి యుత్తరవాహినియై పుణ్యసంవర్ధనియయ్యెఁ బిదపఁ గణ్వతీర్థమహిమవినుము.

కణ్వతీర్థమహత్వము.

తే. మున్ను హేమావతీసంగమునను హేమ, వతము నాఁబడు పురమొండు వరలునందు వ్యాఘ్రకేతుఁడు చిత్రకేత్వాత్మజుండు, సాధురై వత మనువంశసంభవుండు. ౧౧౫
 ప. అతఁడు వహ్నిర్కృష్ణపుష్కరిణుల నడుమ నూరు రాజసూయంబులు నన్నియ హయమేధంబులుఁ జేసి యేకపంచాశద్ధ్రామంబులు కణ్వనకుం దక్షిణగా నొసంగె. ౧౧౬
 తే. మునిని వంచించి మునిశిష్యముఖ్యుఁడు వసు, నాయకుఁడు గ్రామములును ధనంబునొడఁ పాలనుండయి జూదంబు పాలుచేసి, ధనముఁ గొన్ని నాళ్లకుఁ గాలగర్త మొందె.
 ప. నిస్సంహుండగు కణ్వమునియు నా గ్రామంబులు తనశిష్యులకెల్లం బంచయిచ్చె గురుద్రోహియగు వసునాయకుండు నిరయంబునం గ్రమంబునఁ దామిస్రకా నూత్రంబులంబడి తప్తకుంభశిలాసైకత భోజనక్రిమిభోజనంబులుసేయుచు నణువదివే యేఁడు లరిగినవెనుక బ్రహ్మరాక్షసుండై యుగాంతంబున శూద్రుండైజనియించి జా స్తృతియుం గలిగి కణ్వనింజేరి రక్షింపుమని ప్రార్థించినం బ్రసన్నుండై యతం డిక్కినియె. ౧౧౮

క. వృషలా, కావేరికడక, వృషవాహను నాదుపేర వెలసినహరునిక
 మిషలేకకొలువుఫలమా, విషయంబునఁ బడయఁగలుగు వేఁజను మటకుక. ౧౧౯
 ప. అనిన వాఁడట్లుచేసి దోసంబులంబాసి సాలాక్యంబు నొందె నిది భుక్తిముక్తిప్రద బగు తీర్థం బవల దక్షిణాతటంబున శ్రీనివాసపశ్చిమంబున శంఖతీర్థంబుగలదు దానిక యెట్టిదనిన. ౧౨౦

శ్రీనివాసశంఖతీర్థవృత్తాంతము.

చ. పదువఁగఁబోయి మున్నెలమిఁ జంద్రుఁడు దాఁగురుపత్నిఁ గూడి న
 ముదమున బిడ్డగన్నఁ గనిపొంపిరివ్రాని కృధారసంబులొ

గదురగురుండునుకా త్తయివిగచ్చుని వేశపియింప భిన్నుడై

నుదతినిఁ బూసి సహ్యబకు సోముఁడుపోయి నుతించెఁ గేశవుకా. ౧౨౧.

౪. అతండును సంతృప్తాంతరంగుండై పొడసూపి వరంబు వేడుమనుటయుఁ జంద్రుం
డును. ౧౨౨.

౫. దేవా, నా వెతదీర్పఁగ, భావంబునఁ దలఁచితేని వాచస్పతి శా
పావిలముడిగింపుచువేఁ, గాపింపవె బలము నుఖము గాంతియు మేనకా. ౧౨౩.

ఆ. అనుడు నట్లుకాక యని జగన్నాథుండు, శంఖపూర్ణవారిచంద్రు శిరముఁ
దడిపె నంత రుజులగడపి సోముఁడు తగ, శంఖతీర్థమపుడు సంభవించె. ౧౨౪.

౪. అచట సకలమునులును దవంబొనరించి సిద్ధిపడసిరి. రావణుం జంపి రాముండును,
రాజులం గిట్టి భాగ్యవ్రండును, అహల్యంగూడి బిడౌజుండును జలంబాడి దురితంబులం
బోకడంబెట్టి రచట స్నానంబు దారిద్ర్యదోషోపశమనంబు. దానికిఁ బురోభాగం
బున శ్రీనివాసతీర్థంబుగల దనట దృష్ట్యాహితంబగు నిమ్నస్థలంబు జూపట్టు. అమృ
త్యంబున మహాత్ములు సంచరించుచుందురు. దానికిఁ బశ్చిమంబున దక్షిణవాహినియు
నుత్తరదక్షిణంబులఁ బ్రాగ్వాహినియునై కావేరీపాలుపొందు. ఆ మధ్యంబున మహా
మునులు నివసింతురు. ఇంద్రులదొట్టి దిక్పాలురు నటకు రాకపోకలు సేయుచుందురు.
అనంత తక్షకవాసుకిశంభుపాలురు యుగక్రమంబున నాశ్రీనివాసుం గొలిచియుండు
రని మఱియును. ౧౨౫.

౫. ఈ యుర్విస్థును క్షుటభుండ నెడు దైత్యేంద్రుం డటన్నిల్చి త
ప్తాయఃపిండములకా భుజించుచొగి నత్యంతోగ్రదీక్షుండపం
బా యింద్రాదులు దొట్టిలకా సలిపె సత్వాపేక్షుండై యంత దై
తేయాభ్యర్థమునందుఁ బొల్చె విధియుం దీపింపదేహద్యుతుల్. ౧౨౬.

౬. వరము వేడు మొసంగద వత్సయనుచు, నలువపలుకుడు క్షుటభుండలరి యెల్ల
భువనముల నేజయింపగఁబోదుజనుము, గూర్పునుననౌనటంచు మేల్కూలిపె నతఁడు.

౭. వరగర్వితుండగు నహ్మరుషాధముండును. ౧౨౭.

౮. అమరావతికిఁబోయి యమరులతోనింద్రు నడగించి వానిరాజ్యంబుఁగొనియె
నంధ్యునికి నేగి బమునిదూతలతోడ నడగించి వానిరాజ్యంబునొడిచె
నమలావతికిఁజని యుష్పతిభటులతో నడగించి వానిరాజ్యంబుబడసె
నమలావతికి నేగి యత్తులతోశ్రీదు నడగించి వానిరాజ్యంబుగెలిచె

మఱియు నీరేడుజగములు దిరిగితిరిగి, పోటుమానుసులవెదకి పొడిచిగెలిచి

దేవదానపసేవ్యుడై తేజరిల్లి, సత్యలోకముజనె నొక సమయమందు. ౧౨౫.

చ. అటఁజని ధాతఁ గన్గొని కృతాంజలియై యిటువల్కు దేవ, నీ

పటుతర సత్ప్రభావమున భాసిలు నవ్వరశక్తి యుక్తిసే

దటుకున నెల్లలోకములుదారతగెల్చితి నింక విష్ణునిన్

స్ఫుటముగఁ గెల్వఁగా మనసువుట్టై గంమింప ననుజ్ఞ వెట్టవే. ౧౨౬.

వ. అని తదను మతంబువడసి పాలకడలికడ కరిగి యట నారాయణుం బొడగానక విస్తృతుండై యెటఁ జూతునోనుని భూలోకంబున కేగి వెదకివెదకి కంతదఘ్నుంబులైన సాగరంబులనెల్ల నెమకినెమకి సప్తసగద్వీపసముద్ర ముద్రితంబగు ధరాచక్రంబు సర్వంబును గల్పాంతంబున దిగ్గజంబులుం బలె గాలించిగాలించి యెచ్చటనుం గానరాకున్నఁ బాతాళంబున కరిగె నా సమయంబున. ౧౩౦.

చ. ధరణీదేవత కంపమానయగుచుం దామోదరుం జేరి భ

క్తిరలిన్ వేయుదెఱంగులం బొగడి యార్తిం గైటభప్రాప్తమా

దురవస్థన్ వినుపించి ప్రోవుమనుడుం దోడ్తోడఁ జక్రంబునన్

హరి దైత్యేంద్రుశిరంబు ద్రుంచి వసుధన్తన్నించి ప్రోచెన్ సతీ. ౧౩౧.

వ. ఆ కైటభాసురుం జంపి శ్రీనివాసుండు శ్రీభూనీలాసహితుండై శ్రీనివాసక్షేత్రంబునం బ్రవర్తిల్లుచుండె. అది యెఱింగి యనంతుండు తనకొడుకు శంఖపాలునిం బిలిచి కావేరి కడ నొద్దాలకాశ్రమంబున నున్న శ్రీనివాసుం గొలువుమనుడు నతండు పాతాళంబున నుండి యగస్త్యేశ్వర వాయవ్యదిగ్భాగమందున్న శంఖతీర్థప్రదంబు పెంటపెడలివచ్చి సేవించుచుండె నొద్దాలకుండు నట ముక్తుండయ్యె. అటఁ గృతాది మూఁడుయుగంబులం గ్రమంబునఁ గపిద్ధ బిల్వ జంబూవృక్షంబులు నిపుడు శ్వేతలింత్రిణీవృక్షంబును నిలుచు. శంఖతీర్థంబున కర్థయోజన దూరంబున ముక్తిదంబగు గౌతమక్షేత్రంబు గలదు. అట ననేకశివలింగంబులు నాశ్రమంబులు వరలుచుండునట గౌతమండు తనపేర శివలింగంబునిలిపి గోహత్యం బెడబాపుకొనియె. దక్షిణతటంబున భార్గవక్షేత్రంబును శ్రీనివాసేశాన్యంబున నొకయోజనంబులో సంవర్తకస్థానంబచట నతండు వేదమంత్రంబుల నిష్ఠకలం బ్రతిష్ఠించి చయనంబుగావించె. ఆపస్తంబాశ్వలానకాత్యాయన బోధాయన భరద్వాజాది ఋషులును, హరిశ్చంద్రాది మిష్ణోరాజుల ననేక యజ్ఞంబు లొనర్పించిరి. అట నాయత్రీశిలాసమంబగు యజ్ఞశిల యొక్క దోవ్వు దానిపై నయిండు శివలింగంబు నిలిపి పూజించి పుష్కరావహృతరాజ్యంబు

వెండియుం గొనియె. ఆసంపత్తకలింగంబునకు దక్షిణోత్తరంబులఁ గావేరియు నాగ్నే
యంబున నాశిలయు నయ్యంతరాళంబున గాలవాశ్రమంబును బళ్ళిమంబునఁ గౌళి
కాశ్రమంబును గౌళిశివగుండును దత్సమీపంబున నశ్వేషపుత్తుండగు కుండినముని
యాశ్రమంబును తట్పుతిష్ఠితంబగు నందివాహనలింగంబును గుశనాభలింగంబును
సంపత్తకలింగంబునుం గలవు. సంపత్తకలింగంబున కెదురఁ బనసాశ్రమంబును, హరి
శ్చంద్ర కాత్తపీర్వాది రాజకృత యజ్ఞవాటంబులును, శ్రీరామప్రతిష్ఠిత లింగంబును,
గలవు. ఆ శ్రీరామనాథ లింగంబున కెదుర విశ్వేశ్వరలింగం బతని నారాధించి బోధా
యనుండు సర్వవేదకాన్త్రీసంపన్నుండై సూత్రకారాగ్రగణ్యుండయ్యె. అతనిచే నట
సైకవటంబు నిలుపఁబడియె. విశ్వేశ్వర పళ్ళిమంబున నరవిందాక్షుం డతని భృగు వా
రాధిండుచు నట నొకయశ్వస్థంబు నిలిపె. దానిమూలంబునం గూరుచుండి యాజ్ఞ
పల్కునందు తపంబు గావించె. ఆగస్త్యప్రతిష్ఠితంబగు నావిశ్వేశ్వరారవిందాక్ష
మగ్యప్రదేశంబు గావినదృక్షంబగు. సుగ్రీవకరచ్యుతంబగు నీలగిరిపార్శ్వంబున ద్విధా
భిన్నయగు కావేరీ యటంగలసిపాటె. నటఁ బళ్ళిమతటంబున నగస్త్యుండు మఱియు
సోక్కలింగంబునిలిపి పూజించె. దాని గన్నమాత్రంబున మానవుండు జ్ఞానియగు. దాని
కొక క్రోశమాత్రదూరంబునఁ గర్కోటకాశ్రమంబు గలదు. అంబామూసంబు
లుండి తపంచూనరించిన నరుండమరుండగు. ౧౩౨.

కపిలాసంగమ మాహాత్మ్యము.

1. అవ్వలఁగపిలాసంగమ మనఁగనొక్క, తీర్థమొప్పెడు భుక్తిముక్తిప్రదంబు
సర్వమంగళకలుగించెశర్వహక్కు, భాక్రమముచెప్పెదవినుండు తపసులార, ౧౩౩.
2. అని సూతుండిట్లనియె, ౧౩౪.
3. కపిలమహామునీంద్రుడట గాదిలివేడినఁ బొల్చినట్టి య
క్కపిల కవేరజంగలిసి గాటము వాతెనటకా స్పృశించెనే
నపగతకల్పమండగుచు నాకమునం దమృతంబుగాక కా
శ్యపి స్తనదుగ్ధముల్లఱల నానడు కన్గొన మర్త్యుఁ డెన్నఁడుకా. ౧౩౫.
4. కపిలనదియును గావేరి గలసికొనిన, పదము గైలాసమునకెన వచ్చుననుచు
మునుల్లుమానవులును నురలో మోక్షకాంక్ష, నచటఁ గాపురంబుండెద రనుదినంబు.
5. పరమేష్ఠియున్న మఘములు, విరచించెకా శివునిఁగూర్చి వేడుకనట నే
నయలేని దానమాడిన, నిరయంబులఁబడక వారు నిలిచెదరు దివికా. ౧౩౬.

తే. మఱి తులూమాసమందును మకరయుక్త, మాఘమాసమునందును మహినిగలుగు

నెల్లతీర్థములక్కడ నెసకమెసగుఁ, గాననప్పడు స్నానంబు ఘనతరంబు. ౧౩౫.

తే. పుణ్యదినములనటనాడు పురుషవయ్య, లుద్ధరింతురు నిరయమం దున్నయట్టి

వారిఁదలిఁదండ్రు మామనావంకవారిఁ, దనదుపెతరుల నేఁడుగోత్రములవారి. ౧౩౬.

వ. ఆ కపిలాసంగమంబునందు సనకసనందనాది మహామునులును, గరుడగంధర్వాది దేవ

యోనులును, శేషతక్షకాది పన్నగంబులును, యాజ్ఞవల్క్య పుత్తులును, లోకపాలు

రును, సప్తమాతృకలును, అప్పరోగణంబులును, పితృదేవతాగణంబులును, అనేకదివ్య

వర్షసహస్రంబులు తపంబొనరించి నీలకంఠానుగ్రహంబువడసి సిద్ధిబొందిరి. ౧౪౦.

చ. ధనదుఁడు తత్ప్రదేశమునఁ దాభవుఁగూర్చి తపంబుచేసి త

ద్వనతరమైతి విత్తమలకాపురియుంగొనె శక్రుఁడట్టిఁడై

గొనెనమరావతీ పురమకుంతితశక్తియుఁ గామధేనుక

ల్పనగములకొనురాంగనల భవ్యవిభుత్వము సర్వసంపదల్.

౧౪౧.

వ. ఇప్పటికిని మహానుభావులొకటనున్న సంగమేశ్వరు నారాధింపుచుందురు. గయా

ప్రయాగ వారణాసీతేత్రత్రయఫలంబు గలదిగాన నటఁ ద్రిమకూటంబని తేత్రమయ్యె.

కైలాసాదులకన్నఁ ద్రిమకూటంబు ఘనతరంబు తద్దర్శనంబుచ నరుండు పరమేశ్వ

రైక్యానుసంధానంబు నొందు. అచటి కాపురం బనంతఫలదంబు. సంగమేశ్వరునకుఁ

బచ్చిమతీరంబున నుండి నరసింహుఁడాత్రిమకూటంబుఁ జూచుచుండు నచట శతకోటి

సహస్రతీర్థంబులు సాన్నిధ్యంబుసేయు.

౧౪౨.

క. పరదుండై యట ఘటజే, శ్వరుఁడొప్పెడు నతని నమక వాక్యములలరక

బరమాభిషేకమొనరుప, నరుండందుకొ యజ్ఞఫలము నాకమునందుకొ.

౧౪౩.

ఉ. శ్రీరమణీయమై కపిలఁజేరినచో ఘటజేశుఁచెంగటం

గూరలుగాయలేనపుడు గూడిన విప్రులకుకొ భుజింపఁగా

నేరిడికొల్తురా మనుజులెప్పుడనంత సుఖైకభోజులై

ధారుణినొప్పిశంకరుని ధామమునొందెద రంతమోదటకొ.

౧౪౪.

క. అలత్రిమకూటమునందున, సలలితముగలోనియూర్పునడలినయేక భూ

తలమునమఱలకొబుట్టరు, ఖలులైనంగాననచటఁగాఁపురమలరుకొ.

౧౪౫.

వ. అటనగస్త్యేశ్వర, సోమేశ్వర, మార్కండేయేశ్వర, హనుమదేశ్వర, కర్తవ్యేశ్వరులు

పంచాయతనంబులు సద్యోజాతాది పంచముఖంబులై తలిర్చు. ఆ పంచలింగ దర్శనం

బొనరించువారికి మోక్షంబు కరతలామలకంబు. అగస్త్యేశ్వరున కుత్తరంబునఁగా

నాథుండు నాబడు జగత్సంహార భైరవుండు త్రేతపాలుండై యుండు. హనుమదీశ్వరుని పార్శ్వంబున గుండరూపిణిర్దు చాముండి యుండు. దానింగని పాతకంబులూడ నింబాడు. మఱియుం బిశాచమోచనతీర్థ, గర్భతీర్థ, విశ్వతీర్థ, శక్తిశతీర్థ, కాశతీర్థ, మహావృషతీర్థ, గౌరితీర్థ, ప్రాజాపత్యతీర్థ, గౌతమీతీర్థ, స్వర్గద్వారతీర్థ, జంబుకేశతీర్థ, స్థూతీర్థ, గయాతీర్థ, మహానదీతీర్థ, నారాయణతీర్థ, వాయుతీర్థ, వరాహతీర్థ, జ్ఞానతీర్థ, యమతీర్థ, అగ్నితీర్థ, గాంగతీర్థ, సోమతీర్థ, సూర్యతీర్థ, శ్రీతీర్థ, మణికర్ణికాతీర్థ, ఘంటాకర్ణతీర్థ, సితామహాతీర్థ, నాగతీర్థ, యయాతితీర్థ, కపిలాతీర్థ, సోమేశతీర్థ, బ్రహ్మతీర్థ, భూతేశతీర్థ, గంధర్వతీర్థ, వ్యాసతీర్థ, దూర్వాసతీర్థ, చిత్రాంగదతీర్థ, చిత్రతీర్థ, విద్యాధరేశ్వరతీర్థ, కాలతీర్థ, కేదారతీర్థ, సారస్వతతీర్థ, భద్రకర్ణతీర్థ, ప్రభాసతీర్థ, హిరణ్యగర్భతీర్థ, గోతీర్థ, మహాలయతీర్థ, పృషధ్వజతీర్థ, వ్యాఘ్రేశ్వరతీర్థ, త్రిలోచనతీర్థ, లోలార్కతీర్థ, ఉత్తరాలయతీర్థ, కపాలమోచనతీర్థ, బ్రహ్మహత్యావినాశనతీర్థ, శుకేశ్వరతీర్థ, సనంధనాదిదివ్యతీర్థంబు లాదుద్రతీర్థంబున గలసి యుండు తత్సరణంబును మహాపాతకోప పాతకహరంబు.

౧౮౬.

కా. పీనాపీన, సమాంసమీన, నుకరణ, విఖ్యాతవిత్సాదరణ
గోనాగాంచితగోసహహ్య, సుఖసందోహ్యణ సువస్తౌ
హినా స్థానంబందు నలంకరించికపిలం దానంబుగావించు వాఁ
డానాకంబుననుండు నెన్ని నెఱతొ నప్పడ్డకన్నేడులున్.

౧౮౭.

చ. గరితరొ, మున్నుబ్రహ్మపునుకన్విడనాడఁగ దేశదేశముల్
దిరుగుదు నెందును నైడపలేక లసంగమునందుమున్గినా
కరముననున్న పున్నదగికాశ్యపిప్రైబడె దాని చిహ్న మీ
వరకును జూడనొప్పు నట పట్టునముట్టిన మోక్షమిచ్చుచున్.

౧౮౮.

వ. నా నివసించుటంజేసి గుద్రతీర్థంబు నాబడునది యష్టదశపద్ధంబువలెఁ జూపట్టునట
నశ్వత్థంబు కర్ణికయ్యయ్యె. తూర్పున సోమగిరియు, నాగ్నేయంబున నర్కపర్వతం
బును, దక్షిణంబున దేవేశపర్వతంబును, నైఋతుతికడఁ గనకాచలంబును, బడమర
మహాబలాచలంబును, వాయవ్యంబున బిందుకాచలంబును, ఉదీచియందు శ్రీగిరియు,
నీశాన్యంబునఁ గుండశైలంబును దశంబులయ్యె. ఆ పర్వతంబులయందు మల్లికార్జున
మహాబలేశ్వరాగస్త్యేశ్వరాది దివ్యలింగంబులు దేదీప్యమానంబులై దర్శనమాత్రంబున
నఖిలేంద్రార్థంబు లానంగుచుండు.

౧౮౯.

చ. ఆవనిజలార్ణవంబయిన యుష్వడు తత్త్రిమకూటమందుఁ బెం
పవు వటమందు నాకుపయి నాహరి, రావిసుకోటరంబునకొ
శివుఁడును దమ్మితేకులయి చెన్నలరారెడు పర్వతంబులం
దవిలి మునీంద్రులున్నిలిచితారుమెలంగెద రెంతయేనియుకొ.

౧౫౦.

వ. సకలదేవతలు నటకుంజని యున్నంత మీనమాసమం దుత్తరఫల్గునీనక్షత్రంబున నక్ష
త్రేశ్వర కిరీటుండు పంచలింగంబులంగలసె. హైమవతియుఁ జాముండింగలసె. డుంధి
వినాయక నందికేశ్వరకుమారాదు లాయారూపంబులం గలసియుండిరి. కాశీగయా
ప్రయాగాదులంగల తీర్థంబులెల్ల నటఁ బాలుపాండు నగస్త్యేశ్వరుని సేవించువారికి
మోక్షంబరచేతిదని ననత్కుమారుండు చెప్పిన విని దర్శన లాలసుండగు వ్యాసుండు
సశిష్యుండై బయలువెడలి కావేరికరిగి యా సహ్యా సాగరాంతతీర్థంబులెల్ల నాడి కపి
లాసంగమంబునకు వచ్చి లింగపంచకంబు సేవించి దళంబుల నీశ్వరులంగొలిచి రుద్ర
తీర్థంబాడి యశ్వత్థమూలంబునఁ బితృశ్రాద్ధంబుగావించి యగస్త్యేశ్వరు నర్చించి పాపా
పహరంబునకై నిలిపిన ధ్వజంబుదర్శించి యచటఁ గొంతకాలంబు నివసించియుండె
నింక నయ్యగస్త్యేశ్వరాది లింగపంచక ప్రతిష్ఠాక్రమం బెట్టిదనిన.

౧౫౧.

అగస్త్యేశ్వర హనుమదీశ్వరుల వృత్తాంతము.

ఉ. మున్నొకనాఁ డగస్త్యముని ముఖ్యుఁడు శిష్యులతో నెలంతఁడో
మిన్నులు ముట్టువింధ్యము నిమిత్తమున న్దలయాద్రికేగు వాఁ
డన్నది సంగమంబునకు నాగతుడై జలమాడి సత్క్రియల్
గ్రన్ననదీర్చి తమ్మివలెఁ గ్రాలెడు తేత్రముఁ జూచిమెచ్చుచుకొ.

౧౫౨.

వ. నివసించియున్న యవసరంబున నాదృచ్ఛికంబుగా వాయునందనుం డెదుర నావిర్భవిం
చినం గని కృతనమస్కృతుండై మన్నించి మునియిట్లునియె.

౧౫౩.

తే. అంజనీప్రియనందన, యాడఁబోయి
నట్టి తీర్థము దానెదురైన యట్లు
వెదుకఁబోయినతీగ కాళ్ళఁదగిలినట్లు
లంతరములోనఁ దలపోయు నంతఁగోన
నెదుట సాక్షాత్కరించితి విపుడునీవు.

౧౫౪.

తే. ఎట్టికార్యములైన నీవంతలోనఁ, జేయఁజాలెదవని వేరచెప్ప నేలే
ద్రోణగిరిదెచ్చి లక్ష్మణు ప్రాణమిచ్చి, నెగడు గైకొన్న నీకిలనీవసాటి.

౧౫౫.

క. తగనిపని నాక చిలుకా, ల్వగతి న్నడి వాటి కడలి లంకంజను నా

జగతి సుతఁదెలిసి రాముల, పగపుడిపినయట్టి నిన్ను వర్ణింపనగున్.

౧౫౬.

ప. అని యనేకవిధంబుల నభివర్ణించి పొగడుచు.

౧౫౭.

మ. వినుమీ నాదుమనోరథం నివటనే విశ్వేశ్వరు ని త్నెదన్

మును వాక్రుచ్చే విధాత యిట్లులగుటన్ ముఖ్యంబు కర్తవ్యమీ

వసుకంపం జని కానికొపురికి గంగాఁగోంతరం బందునుం

డిన లింగంబును గొందు రమ్మకడం వర్ణింపంగ నీ వేగమున్.

౧౫౮.

ప. అనుటయు సతండ్లట్లు కాకయుని వారణాసికరెగి శివలింగా న్వేషణంబు సేయుచున్నంత

నిందుక విలంబంబయ్యె సంతాని నగస్తుండును.

౧౫౯.

తే. సైకతంబున లింగంబు సంతరించి, శైవకాస్త్రోక్ష మార్గంబురీతిమెరయ

నొగిఁ బ్రతిష్ఠించి మఱిగోడఁగోపనార, ములను బూజించి యిట్లని పొగడెభక్తి ౧౬౦.

సీ. ధ్యానంబు వాఙ్మానసా గోచరునకు నా వాహనంబు త్రిజగద్వ్యాపకునకు

నాననం బమల క్షణానవాసునకు సుపాద్యం బభిలతీర్థ పాదునకును

అధ్యంబనంత రత్నాకరేఘుని కభిషేకంబు స్వర్ణదీపీర్షనకును

ఆచయమనీశుం బనంత యాపునకు దివ్యాంబరద్వయము దిగంబరునకు

గవళయస్థోపసితగంధ సుమధూప, దీపనైవేద్యతాంబూల దిక్పదక్షి

ణములు సర్వేశ్వరునకంచుఁ గ్రమముతోడ, వేడ్కఁ బూజించి యిట్లని విన్నవించె.

కల్పవల్లీపుత్రము.

జయసోమనమోజయగుద్రనమోజయజయపశుపతి నామనమో

జయతామ్రనమోజయశంగనమోజయజయఖిలసమిదుగ్రనమో

జయభీమనమోజయశర్వనమోజయజయశివతరశీలనమో

జయదేవనమోజయభర్గనమోజయజయమునివరపాలనమః.

౧౬౧.

భుజంగప్రయాతము. నిరస్తోద్భవాస్తా, మునిస్వామ్యపాస్తా

స్థిరాంచత్సమస్తా, నదీగ్రస్తమస్తా

అరిత్రస్తభక్తావసాస్థాప్రశస్తా

మరున్నాథశస్తా, నమస్తేనమస్తే.

౧౬౩.

శంకరాయనుభక్తవశంకరాయ, సంకరాయతదుష్టనాశంకరాయ

కింకరాయితకృష్ణాదిశంకరాయ, భద్రమస్తుదయాస్తుతుభ్యంనమోస్తు.

౧౬౪.

- క. సర్వమయు సర్వపూజ్యుని, సర్వేశ్వరు నిన్నుఁ బూలుజలమిడి కనుటల్
 . శర్వా, నీయది నీకుం, జర్వితచర్వణమును న్నె! చర్చింపంగన్. ౧౬౫.
- చ. అని కొనియాడి యశ్రుముఖుడై మునిముఖ్యుఁడు దండదండమో
 యనఁబడి సాగి మ్రొక్కునపుడా వరలింగమునందుదేవితోఁ
 గనఁబడి లెమ్ము వత్స, యిటఁ గౌతుకమారవసెందు నెప్పుడున్
 జనులకు మోక్షమిస్తునని శంకరుఁ డప్పునిఁదేల్చె నంతటన్. ౧౬౬.
- క. గిరిరాజసుతయు నాతని, శిరమునఁ గరమాపి తపము సిద్ధింపె నిటుం
 దిరమై నిలిచెదనని య, ద్దరిఁగండిక రూపమంది తగవసియింపెన్. ౧౬౭.
- ఉ. అంతట వాయునందనుఁడు నాడకు లింగముఁ గొంచువచ్చి కుం
 భాంతరజప్రతిష్ఠితము నిర్భితమైతగు లింగమెన్నిలో
 నెంతయుఁ గిన్న నూఁకొని మునీశ్వరు నెంతటికైనఁ జాలు వా
 రింతటి మాత్రలోన నిటు లీతఁడొనర్చె నిఁకేమిసేయుదున్. ౧౬౮.
- తే. కాశిపురికేగి లింగంబు గడఁకఁదెచ్చి, నట్టి యాయాసమంతయు నిట్టియెడల
 వమ్ము గాకుండ మానిలింగమ్ము వెటికి, నేనుదెచ్చిన లింగంబు నిలుపువాడ. ౧౬౯.
- చ. అని కృతనిశ్చయుండగుచు నప్పవమానసుతుండు చుట్టునున్
 ఘనతరవాలముం దిరుగఁగా నొనరించి బలంబు పెంపునన్
 మునికృతలింగమున్ బెఱుకఁ బూనికడంగుడు ముజ్జగంబులుం
 గనుకని గంపముం నొనియొఁగాని చలింపదు లింగమింతయున్. ౧౭౦.
- ఆ. లింగమూడిరామి నంగంబు నొచ్చుట, పరులకడను నవ్వబాటుకతనఁ
 బొడిగఁ జేయుదునని కడఁగి తామ్రాక్షుడై, ముష్టినడనె లింగమార్గమందు. ౧౭౧.
- వ. అట్లడంచెయు విఫలమనొరభుండై మూర్ఖంబడి నేలఁబడియె నిప్పటికి నా లింగ
 మూలాగ్రంబుల నాంజనేయకరవాలటాంఛనంబులు జూపట్టు ననంతరంబ. ౧౭౨.
- చ. మునియుఁ దపఃక్రియాచరణ మున్విడిమూసిన కన్నువిచ్చి క
 స్త్రైని సువిసంజ్ఞుడై ధరణిఁగూలిన గాలికుమారుగాదిలిన్
 మొనసికరాంబుజంబునను ముట్టినమాత్రన లబ్ధసంజ్ఞుడై
 కనసతఁడొప్పి మానిపదకంజములంబడి మ్రొక్కెఁ గ్రక్కునన్. ౧౭౩.
- వ. సాష్టాంగదండప్రణామంబు గావించి యిట్లని విన్నవించె. ౧౭౪
- మ. అపరాధం బొనరించినాడ మునివర్యా, జాతిధర్తంబునన్
 గృహస్థులై త్వదీయకింకరుని నన్నేలందగుం బాలిశుం

- గృహణం బాలుని బాలభౌవుననుచుం గించిన్బుడుంబోలెనై
కపివద్యం డతిగద్యదస్వరమునన్ గాటంబు ప్రార్థించుడున్. ౧౭౫.
- చ. యతియుఁ గృపాతరంగిత హృదంబుజుడై యనులెమ్ములెమ్ము స
న్నతమతి, వీడుమీభ యముతోడృడు నీకుశుభంబులియ్యడన్
శితిగళు లింగమున్నిలుపు నీవరనామముతోడవభ్యగం
బతిఫలదంబు ప్రాక్ప్రణుతమైతగు నియ్యదిభక్తకోటికిన్. ౧౭౬.
- ప. తొలుత హనుమదీశ్వరుని సేవింపక కుంభజేశ్వరుని సేవించువారికి ఫలంబు లభింప
కుండునని కారణవేత్తయగు మునిసత్తముండు వరంబొసంగిన నతండు నాచెప్పిన
చొప్పునఁ గుంభజేశునకుత్తరంబుగాఁజూముండికి దక్షిణంబున లింగప్రతిష్ఠగావించి కృత
కృత్యుండై యుత్తరదేశం బరిగె. అగస్త్యుండును మలయాచలంబునకుఁ గృతగమనుండై
నిత్యనివాసంబుండై. ఇదికుంభజేశ్వర హనుమదీశ్వరుల వృత్తాంత మింక సోమనా
థీశ్వర మహత్త్వంబు వినుము. ౧౭౭.

సోమేశ్వరవృత్తాంతము.

- తే. మున్ను జంద్రుండు దత్తుని పుత్త్రికలను, సర్వలక్షణ లక్ష్మితచారుతనుల
నిరువదేద్దురఁ గొన్నులనింపుమిగులఁ, బెండ్లియాడెను గుహ్యార్థ విధిదలిర్ప. ౧౭౮.
- ప. పెండ్లియాడి వారిశిల్లర నొల్లక కానున్నుండగు నతండు రోహిణీసక్తమానసుండై
యుండె. తదుత్కర్ణాసహిష్ణులగు తక్కునుంగల చుక్కచెలులప్పతిని విడనాడి పితృ
సమీపంబున కరిగి రతండును. ౧౭౯.
- చ. కళలకుఁ బెన్నిఞానమయి క్రాలెడు చంద్రున కీరు గర్భవ
త్తులు తగునాకుఁ బుత్త్రికలు నోములునోచి యశంబుగొన్నవా
రలతులుఞ్ఞాతి మీరతండు సంపకనేఁ బిలుపింప కిట్లు వి
చ్చలవిడి మెట్టుకొంచు నిటుజక్కఁగవచ్చుట పోలియుండునే. ౧౮౦.
- క. పిలువక పచ్చుట యడుగక, పలుకుటయు నలంతులైనవారలతోడం
జేలిమియునచ్చుట నన్వట, చులకన కివికారణములు సుందరులార. ౧౮౧.
- తే. స్వేచ్ఛదిగుగుట విధనకుఁ జెల్లుఁగాని
భవతికినిఁజెల్ల దత్యంతపాతకంబు
గానభిప్సట్లమీరతి గన్విత్తంబు
కార్యమొనరించి నిందకుఁగట్టువడితి
రనుచుపలవించికోపించికనలుచుండె. ౧౮౨.

వ. ఇట్లుకోపించి పలికిన పితృవాక్యంబుల కత్యంత దుఃఖాక్రాంత చిత్తలై తత్తరంపడి
దైన్యంబుదోఁప నీరెలుంగున నిట్లనిరి. ౧౮౩.

శా. తండ్రి, మాకుఁ దటస్థమైన దురవస్థ నివ్వంటే చంద్రుండు ను
మ్మాండ్రంచుకొ దయఁజూడ కన్యలగలికొ హైన్యంబుగాఁ జూచుచుకొ
గండ్రల్లా శపియించి ధిక్కృతులఁ బోకొల్లంచుఁ దిట్టుకొ సదా
గుండ్రాడెందమువాడయో కరఁగి మాకు నేడ్వ నేయండుసూ. ౧౮౪.

తే. రోహిణీసక్తచిత్తుడై రోసియుతఁడు, వెడలగెంటిన నవమానపడి త్వదీయ
సవిధమరు దెంచితిమి నీవు సర్వకార్య, దక్షుండవటంచుఁ దలఁచుచు నీ క్షణమున.

తే. నరునకు ముదిమినడిచిన నడువకున్న, గుఱ్ఱమునకా తపంబొచ్చు కోకలకును
స్త్రీకి రతిలేకయుండినఁ జేరు ముదిమి, గాన వేడవచ్చినఁ గోపమాననేల. ౧౮౫.

తే. పతిని విడనాడివచ్చుట పొడిగాదు, మరుని దాడిమికోర్వ మాతరముగాదు
తల్లిదండ్రుల కెఱిఁగింపఁ దగదటన్న, నేమిసేయుదు మెటఁజొత్తు మేదిదిక్కు. ౧౮౬.

తే. గోరుచుట్టుపై రోకలిజేరినట్లు, మూలిగెడు నక్కమీఁదను దాళఁఫలము
పడినయట్టిటుఁ గడుపొట్లు పడిపడి నిను, జేర నీవిట్లు దూరితి చిత్తగింపు ౧౮౭.

వ. అనుచు నేడ్చుచు నతనియడుగులంబడిన నతండు కొమరితలఁ గరుణించి క్రోధతామ్ర
క్షుండై దక్షుండాక్షణంబ కలాహీనుండగుఁ గాపుతమని రోహిణీకాంతుని శపించిన
నతండు నీత్రిమకూటంబున కరుదెంచి రుద్రసరోవరంబున జలంబూడి శంకరుం బ్రార్థిం
చిన నద్దేవుండు లింగరూపంబునం బొడనూపి పూజితుండై శాపంబుడిగించి కళలా
సంగె. అది మొదలాలింగంబు సో మేశ్వరాహ్వాయంబునం బాలుపొందు. మార్కండే
యుండు పూజించిన లింగంబు మార్కండేయేశ్వరాభ్యుదీపించు నీక గగ్గశ్వరుని కథ
యెట్టిదనిన. ౧౮౮.

గర్గేశ్వరచరిత్రము.

సీ. కలఁడు గర్గండనఁ జెలఁగెడు ముని యదుకులగురుండొక్కఁడు గుఱలమందు
నతఁడవమానితుడై వారిమడియింపఁగలవాని నొక్కనిఁగనఁగఁగోరి
వలిమలనూరేండ్లు నిలిచి నిరాబారియై హరుఁగని వరమర్థి బొంది
మఱినిజోటజ మఱుగుచోననపత్యుఁడును సభాన్యండుయకావనుఁడువచ్చి
పుత్రిదానంబుసేయు మిష్పాలఁతియందు, ననుచుఁ బ్రార్థింప నతఁడామెనంటే నంతఁ
గాలయవనుండు జన్మించెఁ గాలునట్టు, లా నుతుమొసంగి యవనుని నంపిపుచ్చి.

శి/ గంగుండును వ్యాకులమనస్కుండై త్రిమకూటంబున కేగి పెక్కిండ్లు తపంబొనరింప మాఘ
కృష్ణచతుర్దశిదినంబున నంబికేశ్వరుండు ప్రత్యక్షుండై గన్గేశ్వరాభిదానంబునంబొంది
వెలుగొందుచుండె.

౧౯౧.

క. వరదారగామి పరధన, హరుడును బరపంచకుండునగు వాడయ్యా.
శ్వరుఁ గొల్చినఁ బాపవరం, పరలం దెగఁగోయు లతలఁ బరశువు ప్రాతెక. ౧౯౨.
ప. మఱియుం గాలనాథుండు దండపాణియై కుంభజేశ్వరోదగ్భాగంబున తేత్రపాల
కుండై నిలిచె. వ్యాసేశ్వరుండు నారుద్ర సరస్తిరంబునం బొలుపొందు నచట వటపిష్పు
లంబులు రెండుత్పన్నంబయ్యె. తత్సమీపంబున గదాధరుండు లక్ష్మీనృసింహుండై
స్వయం వ్యక్తంబయ్యె. అతని యెదుట దక్షిణామూర్తి మూలస్థానేశ్వరుం డనుపేరం
బరఁగు. జ్యేష్ఠేశ్వర మహాకాలేశ్వరు లర్యమేశ్వరత్వంబు నొందిరి. అందు గ్రీష్మ
దినంబులఁ జలువలుఱుకు ప్రేతశిలయొకఁడు కలఁగు. దానిపై నేటికిని ముని వికీర్ణ
తంబులు తిలలు చూపట్టు. ఆ చెంత వశిష్ఠేశ్వరుండుండు నట వశిష్ఠుండు సత్రయా
గంబుగావించె. యాగ భస్తరాసులిష్పదును లోచనగోచరంబులగుఁ గాశియందుఁ
గల దేవతలెల్ల నటఁ బాషాణ తరుగుల్తాదిరూపంబులంబొంది నివసించిరి. మణిక్పర్ణిక
రుద్రతీర్థంబయ్యె. జ్ఞానవాపిసోమతీర్థంబు నాఁబడు. వైష్ణవతీర్థంబులెల్ల సరసింహతీర్థం
బునంబొందె. ఆ గుంజానృసింహ వామభాగంబున సర్యమేశ్వరునకు సమీపంబున
జ్ఞానతీర్థంబును పానుమదీశ్వరుని పశ్చాద్భాగంబున నస్థితేపతటాకంబునం గలదు.
మార్కండేయేశపశ్చిమంబున దశాశ్వమేధ తీర్థంబు వహ్నితీర్థంబు నాఁచనరు. సకల
నదులును తీర్థంబులును తేత్రంబులును గావేరీకపిలాసంగమ మధ్యత్రిమకూటంబునం
బాపాపహంబులై పరివర్తించు ననంతరంబ.

౧౯౩.

గజారణ్యమహాత్వము.

తే. అలరు సోమార్కశైల మధ్యంబునందు, నఘసారంబుగజారణ్యమందు వైద్య
నాథుఁ డనుపేర శివుఁడుండు సాధుజనుల, కగు భవామయ ముడిగింపు చనుదినంబు.
క. వరమగు నక్కరి వనమున, నరుదుగ గోకర్ణతీర్థ మననొక్క సరో
వరమది కోకనదంబులఁ, బరిపూర్తిం జెంది కనుల పండువసేయుక. ౧౯౪.
ప. కనఘన మయ్యరణ్యమునఁ గ్రాలెడు నేనుఁగుతందు నొండొగిం
దినముక యెట్టితామరయఁ దేటిన నీ రాకకుండెడుక జవం
బునఁ గొనిపోయె యొక్క పొదఁబోసి నమస్కృతి జేసి పోగనుం
గొని యిటఁ జోద్య మేమగునొకొ యని యిద్దఱు లుభి కాధముల్. ౧౯౫.

వ. పోయి పరీక్షించి యెద్దియుం గానక పరశ్వధంబుల నక్కుంజంబుఁ దగ నలుకం
జొచ్చి యమృత్యంబున నున్నయున్నత శునకశాల్మలించాచి గొడ్డలియెత్తి వైచునంత
నది యట నొకశిలాతలంబుపైఁబడి పగిలించె నటనుండి కీలాలంబు స్రవించి తత్క్షణంబు
క్షీరంబయ్యె. అది గనుంగొని వెరంగుపడి మృగవ్యాధులూపాలనంటి కృత్తోత్తమాంగం
బగు కృత్తివాసోలింగంబుగని నమస్కరించి యపరాధంబు నైపుమని ప్రార్థించు
నంతలోన.

౧౯౭.

ఆ. మృగయులార, మీర లీ పాలు ద్రావిన, చోగణాధి నాథులై గణింపఁ
బడి వసింతు రిచట భద్రదాయితాంగులై, యనుచుఁ జవలపలుకు లరయనయ్యె. ౧౯౮.

వ. వారును రుద్రాదేశంబున శాల్మలీఫలపిష్టంబూ లింగవ్రణంబున మెత్తి క్షీరపానంబు
గావించి గణేశ్వరులైరి. ఇప్పటికిని శిలామయ లుబ్ధకవిగ్రహంబులు గానంబడు గజేం
ద్రుండు నెప్పటియట్లు వచ్చి శివునర్పించి ప్రాలుద్రావి కైలాసంబున కేగె. శంక
రుండు తనవ్రణంబునకుఁ దానవైద్యుం డగుటంజేసి వైద్యనాథుండు నాఁబరఁగె.
అక్షిరోగ శిరోరోగ జ్వరాపస్తార గుల్మశ్వాసకాస విషోన్మాద గ్రంథిశూలభగంధర వాత
పితృ శ్లేష్మజాది రోగంబులెల్ల నచటి మృత్తికాసంపర్కంబునం జేసి వినాశనంబందు.
పరమపవిత్రంబగు గోకర్ణతీర్థంబు పొంతఁ బ్రాగ్భాగంబున నర్కనాథుండును దక్షిణం
బునఁ బాతాళేశ్వరుండును పశ్చిమంబున సికతానాథుండు నుత్తరంబున మల్లికార్జు
నుండును ఆ మధ్యంబున వైద్యనాథేశ్వరుండు దేదీప్యమానంబగు. ఆ పంచలింగదర్శ
నంబు మహాపాతకోప పాతకహరంబు. అచటఁ బశ్చాద్భాగంబునఁ బశ్చిమవాహినియై
కావేరి పాలుపొందు నచటి స్నానదానాదు లత్యంత ఫలపద్రంబులని వెఁడియును.

మ. పరఁగు న్తున్న దిలీపభూపతిఁ డిక్ష్వాక్వన్వవాయోద్భవుం

దురుసానుండతఁ డర్ణవావృత సమస్తార్వీతలం బేలుచు

సరిలేకు న్నెడ నొక్క కాలమునఁ దద్దాతు ల్పహాపాతకుల్

పురమున్ సర్వధనంబుతో నొడిచివేఁ బోదోలిరా భూపతిన్.

౨౦౦.

తే. అనలకల్పు లాజ్ఞాతు లాతనిసుపత్ని, కొనఁగిరంత నంతర్వత్ని కుగ్రవివము

“శత్రుశేషం నశేషయే దత్ర”యనుచు, నెంచుకొనియే మొ రేకున్న నిట్లు తగునె.

వ. దురదృష్ట దుఃఖితుండగు దిలీపుండును విషంబునఁ గాలధర్తంబునొందని యిల్లాలివెంటఁ
భైట్టుకొని పాదచాకియై కతిపయప్రయాణంబుల నా పశ్చిమవాహిని కేలేంధి

మొండురెండునాళులుండి దేహపరిత్యాగంబుచేసి తత్ప్రభావంబున స్వర్గంబునకు నిర్గమించె నంత నతని కాంతయు.

202.

వ. అరుదుగ నెల్లజేళల దయామలఁ గంటికి తెప్పవ్రాలెఁ దన్నరసి నుఖింపఁజేయు విభుఁడట్టయి పోవుట కంతయేనియున్ దురపిలి శుష్కకాష్టములతోఁ జితసేసి గమింప నెంచె నాగరితల కట్టిచందమగుఁ గాదెగరితఁ దలంచి చూచినన్.

203.

వ. ఆ సమయంబున.

204.

వ. చదలిటులాడె సాహసము నల్పకుమమ్మగొ, నీదు బొజ్జలొఁ బొదలెడు సర్వశాత్రవులఁ బొల్పరఁజేయు ననల్పశక్తితో మెదలెడువాఁడు సర్వమగు మేదిని నేలఁగలాఁడు నందనుం డిది తగదన్న మాని హృదయేశు నిడెన్ జ్వలనార్పణంబుగన్.

205.

వ. తాను నా కావేరీస్నానంబును మల్లికార్జున లింగార్చనంబును జేయుచు నాకలంబుల దుంపతూండ్ల దేహయాత్ర నడుపుకొనుచున్న సమయమందొక్క శుభలగ్నంబున ద్వాత్రింశత్క్షణోపేతుండును శత్రుదత్తగరాన్నితుండు నగు కుమారుండు పుట్టి మాతృపోషణంబునంజేసి శుక్లవక్ష ఊపాకరుని చందంబున దినదినప్రవర్ధమానుండై సగరుం డనంబరఁగి హరునారాధించి తత్ప్రసాదంబున శత్రుసంహారంబు గావించి సర్వసర్వంసహా రాజ్యంబుఁగొని పాలింపుచుం జక్రవర్తియై షష్టిసహస్ర సంఖ్యాక పుత్తులం బడసి నుఖంబుండెనని వెండియు.

206.

నీ. సోమదత్తుండను భూమినురుఁడు పూర్వ మంబికేశానుగ్రహంబు వడసి జన్మకోటి నహస్ర సంభ్రాంతునకు నెట్లుఁ జెడనిపదంబేడఁ జెందఁగలుగు ననిన శంకరుఁడను నల్లకావేరియుఁ గపిలయుఁ గలసినఁ గడఁగుచోటి కర్ణయోజనమున నలరు సిద్ధాశ్రమ మొకఁడు సర్వశుతి ప్రకటితంబు అటకు శిష్యునమేతుండై యరుఁగు ముక్తి, కరతలామలకంబుగాఁ గలదు నీకు నని తిరోధాన మొందిన నతఁడు నటకు, నరిగి ఘనుఁడయ్యెఁ దదనుగ్రహంబువలన.

వ. మునీంద్రులెల్లరు గజరూపధరులై యవట నివసించి లింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించిరిగాన నది గజారణ్యంబు నాఁబడె నచట ద్వాత్రింశత్కోటి దేవతాసహితుండై దేవేంద్రుండును నమనుష్యధర్ముండును లింగంబులం బ్రతిష్ఠించి యభీష్టంబులు వడసిరి. అర్కప్రతిష్ఠితుం

డగుటను మానాఘండు అర్కనాఘండనియు వాసుకి ప్రతిష్ఠితంబగుట శివుండు వాసు
కీశ్వరుండనియుఁ బరఁగుదురు. అటఁ గావేరి యుత్తరవాహినియై యొప్పునని మఱి
యును.

౨౦౮.

చ. జగముల సృష్టిజేయుమను స్రష్టసరస్వతి సృష్టిజేసి య
మ్మగువను జూచి మోహపడి మారునిబారికిఁ జిక్కి కాగిలిం
పఁగఁ జనఁ దండ్రుఁడగుఁడ నగు బాటగునంచు భయంబు పెంపునన్
వగచుచు నామె లేడియయి పాటె హఠోంహర యంచు నాచ్చుచున్.

౨౦౯.

వ. అప్పు డప్పితామహుండును.

౨౧౦.

మ. వెను వెంటంబడి యిట్టియైపలచి దేవీసన్నికృష్టంపు భూ
మిని ముట్టం జనువాని కట్టెదుటికిన్ మృత్యుంజయుండుగ్రమె
ల్లను మూర్తీభవమయ్యెనో యనఁగ భిల్లవ్యాఘ్రమై నిర్భర
క్షును గావింపఁగ వచ్చి హుమ్మనుచు నిష్వాసంబు సారింపుచున్.

౨౧౧.

మ. ధరణిం గాలాకఁడూది సాచి శరసంధానంబు గావించి వి
ల్లరలేకుండఁగఁ జేది యోరి, యది యేరా! కాని మర్యాదకుం
జొరరాదన్న వివేకమేది యిటుచేఁ జూడంగ నేరైత్తురీ
వరయంగా నికనైన మానఁదగుఁ గాదన్న న్ననుం జూడరా.

౨౧౨.

వ. అని రుద్రుం డతిరౌద్రంబునం బలికి వానిశిరంబుఁ దెగనఱిక నది యిప్పటికిని నక్షత్ర
మండలంబునం జూపట్టు. నలువయు సిగ్గుపడ్డి దుష్టనిగ్రహశాలియగు శూలిచేఁ దిర
స్కృతుండై గజారణ్యంబునకు వచ్చి నైకతంబున నొక్కలింగంబు సంతరించి పూజించి
ప్రార్థించిన శివుం డతని యభిప్రాయంబెఱింగి శారదశబ్ద బ్రహ్మమయంబుగావించి
యతనికొసంగె. ఆ నైకతలింగం బిపుడు గురుతల్పగమనాది దోషంబులఁ దొలంగించు
చుండు.

౨౧౩.

సీ. వరకార్తిక శుద్ధపక్ష చతుర్దశి మల్లికార్జున పూజ మహిమ లెంచు
శ్రావణ శుక్లపక్ష తృతీయ చాముండిఁ గొలిచి వైధవ్యంబుఁ గొనరు బెలులు
ఆశ్విన శుక్లపక్షాగత నవమీ దినంబు తత్సేవ కామ్యంబు లిచ్చు

వైశాఖ పూర్ణిమ వైద్యనాథునిఁ గొల్చి శివలొక మం దెద రవనిజనులు
చైత్రమాఘశుక్ల సప్తమీ దినమరదు నర్కనాథు నర్చింప మోక్షంబు నగులకబ్బు
శ్రావణంబున శుద్ధపక్షంబునందు, వాసుకీశ్వరఁ గొలిచిన ఫలము ఘనము.

౨౧౪.

ప. మాఘకృష్ణపక్షుద్దశి సైకతేశ్వరుండును, గార్తీకకబహుళపక్షాష్టమిమల్లికార్జునుండును, దర్శనమాత్రంబున సాయుజ్యమిస్తురు. గోకర్ణ సరస్సునంబును, ఛండికాపూజయు, వైద్యనాథాది లింగపంచక సమర్పనంబును గావించునది. కాశీక్షేత్రంబుకంటె శతగుణాధికంబగు నాక్షేత్రమహాత్మ్య శ్రవణంబును మహాపాతకోప పాతక హరంబు. ఇది గజారణ్య వృత్తాంతంబు. దీనికిఁ బురోభాగంబున యోజనద్వయదూరంబున హేమకూటంబు గలదు. అచటఁ గుండినేశ్వరుండు భీముండు తనపేర శివలింగంబు నిలిపి పూజించి నటాన్వేషణంబు గావించె. నలుండు నద్దేవుంగొలిచి నిజరాజ్యపదంబునొందె. కర్కాటకుండు నటఁ దపించి శాకల్యశాపవిముక్తింగనె. ఋతుపర్ణుండు నా భీమేశ్వర ప్రసాదంబునఁ గలివోషంబులం బెడబాసె. అవ్వల శ్రీరంగనాథాస్థానంబును భుక్తిముక్తిప్రదంబునగు చంద్రపుష్కరిణీక్షేత్రంబు గలదు ; అనిచెప్పటయు.

ఆశ్వాసాంతము.

మ. రమణాంబావరసుక్తిమాత్తికమతిప్రాంచగ్గుణసూతము
త్తమతేజఃకలితంబనర్ఘముజగత్ప్రజ్యేశ్వరామాత్యరా
జమహేంద్రాభరణాయమానమలకృష్ణస్వాతిమేఘోద్భవం
బమలాంతస్థముసుబ్బరాయబిరుదాఖ్యాతంబువర్ధిల్లుతన్.

౨౧౬.

మాలిని. సకలరిపువిహారి, సర్వలోకోపకారి
ప్రకటితగుణహారి, భవ్యమాన్దానుసారి
సుకృతినయవిహారి, శోధితాజ్ఞామరారి
వికృతరహితసూరి, వేదశాఖాప్రచారి.

౨౧౭.

గద్యము. ఇది శ్రీమదధునాతనోభయకవిమిత్ర, వేంకటయజ్ఞాగ్రపుత్రి, సమారాధిత విబుధరాజ, శ్రీపాదకృష్ణసూరికవిరాజప్రణీతంబైన కావేరీచరిత్రంబునుమహాపురాణంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ కావేరిచరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీపసలపూడి నగరము, కాపురముగ నుండి సుకవికల్పక మగుచున్

దీపించుసుబ్బరాయునిఁ, గాపాడుము కరుణతో నకలజగదీశా.

౧.

వ. ఆవధరింపు మక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కీశ్వరుం డీశ్వరికిం జెప్పినచొప్పు
నం జెప్పువాడై యిట్లనియె.

౨.

శా. శ్రీరంగంబనఁ జంద్రపుష్కరిణినా తేత్రంబు దీర్ఘంబు కా
వేరిమధ్యమున న్నహూత్సవముల నివ్యభ్యాతమై ముక్తిదం
బైరంగేశ్వరవాసమై సకలదేవారాధ్యమై భుక్తిదం

బైరంజిల్లు నిల నివికుంతవిలయం బంచుం బ్రశంసించఁగన్.

౩.

చ. సలిలజకుట్టలంబువలె సౌరగుదివ్యవిమానమగ్ధ్యమం
దలఁఫణిరాజతల్పమున నచ్యుతుఁ డచ్చట యోగనిద్రమై
నలరెడుఁ దన్మహత్వముమహామును లీశ్వరు లంతహాగునేఁ

దెలుపఁగ లేరు నేఁ దెలుపఁ దెంపువహించితి నన్న నవ్వరే.

౪.

వ. అయిన నాకుం దోచినట్లించుక విన్నవించెద సావధానచిత్తులరై యాకర్ణింపుడు.

౫.

శ్రీరంగతేత్ర మాహాత్మ్యము.

చ. పరమపతివ్రతామణి, కృపాపరిపూరణి, చక్షుపుత్త్రి, ని
ర్జ్వరజనయిత్త్రి, కశ్యపునిసాని, మహాత్మ్యమున న్భవాని, భా
స్వరమతిఁ బొల్చినయ్యదితి వైరులఁగూల్పఁగ విష్ణుసంతపా
టరి యగు పుత్త్రినిం బడయ సావంతమునం దలపోసి యంతటన్.

౬.

వ. తనమనోరథంబు మగని కెఱుంగించి ప్రార్థించుటయు నతండును.

మ. తరుణి, నీదుమనోరథంబు సఫలత్వం బొందఁ జేయంగ శ్రీ

హరికిం దక్కఁగఁ దక్కువారికి నసాధ్యం బందునం జంద్రపు

క్కురిణీతీరమునందు నన్నునులు మేచ్చంబాలునిష్ఠం దప

శృరణంబున్నడిపింతువే నతఁడు సాక్షాత్కారముం బొందెడున్.

౮.

౪. నీకార్యసిద్ధి యగుం బొమ్మనిన నయ్యమ్మ నెమ్మనమ్మన సంతనమ్మ నొంది తదనుమత
మ్మనఁ జంద్రపుక్కురిణికడకుం జని నిష్ఠాగరిష్ఠమై నిరశనవ్రతంబునఁ దపం బొనరించు
చుండె. అంతఁ గొంతకాలంబునకు రమాకాంతుండు లోచనగోచరుండై “నీతపం
బునకు మెచ్చు వచ్చె వరం బిచ్చెద వేడుకొ”మ్మనిన నచ్చకోరాక్షి యక్షిణ భక్తితా
త్పర్యంబునం బ్రత్యక్షంబైనవాని రక్షించుమని ప్రార్థించి వినుతించుచు నిట్లనియె. ౯.

౯. దేవా, నన్దరుణింపఁగా మనమునం దెల్లంబుగా నెంచితే

నీవే నీవలె దైత్యులం గలిచి నీ వెన్నంగ శౌర్యంబునన్

రీవిం జెన్నగువానిఁ బుత్తు నొకని నీవ్రక్షించి మాకన్న రా

జీవాత్ముండు కృపార్ద్రచిత్తుడగుచుం జెల్వారఁగా నిట్లనున్

౧౦.

మత్తకోకిల. ఓమనస్విని, నేను గాక సురౌఘముం బొదలింప నొం

డేమహాత్ముఁడు జాలఁ డందున నేన నీకు నపత్యమై

నీ మనోరథమెల్లఁ దీర్చెద నెమ్మి నుందు నిటన్ సదా

కామితార్థము లిత్తు భక్తజగజ్జనాళికి నెమ్మిమై.

౧౧.

౪. అని పలికి జగన్నాథుం డంతర్ధానంబు నొండె. నదితియుం గళ్యపునిచెంతకుం జని
తన తపంబునకు మెచ్చి జనార్దనుండు వచ్చుటయు వరంబిచ్చుటయు నెఱుంగఁ జెప్పి
ముప్పిరిగొనుకాతుకంబున నొప్పించి యప్పురుషోత్తముం గలసి మెలసి మెలంగుచుండె
నంతఁ గొంతకాలంబునకు. ౧౨.

౫. నెలదప్పెఁ గోయ్కు లొప్పెను, బలుకులు నడకలును జాల బడలిక జెప్పెన్

బలువేలి ళ్లొగిఁ గప్పెను, వెలవెలనై మొగము కళల విప్పున్ గుప్పెన్.

౧౩.

౪. ఇట్లు గర్భవతియై యదితి నీరుమోసి మాసంబులు నిండ నొక్క శుభవాసరంబున.

౪. కనియెఁ గుమారు, మారసమ కమ్రశరీరు, లనద్విహార, భూ

జననుతధీరు, మేరుసమసారు, నుదారు, దశావతారు, స

న్మనిసహకారు, వీరు, సురపూజితహారు, గురువ్రకారు, సం

ప్రణుతమహాధికారు, సుకుమారు, కుమారు, కుమారమారునిన్.

౧౪.

౫. అంతఁ గళ్యపాఖ్యుఁ డంతరంగమునందుఁ, బ్రీతి భయము భక్తి పెనగొనంగ

నాత్మజాతుఁ డగుచు నావిర్భవించిన, దేవదేవు నతనిఁ దెలియ వినుచు.

౧౫.

- క. సాష్టాంగనమస్కారము, లక్ష్మోత్తరశతసహస్ర మర్పించి మదిన్
అష్టాక్షరి జపించుచు, స్వప్తముగా నుతి యొనర్చెఁ బ్రాంజలి యగుచున్. ౧౭.
- వ. ఇందిరాసుందరుండు నానందితహృదయారవిందుండై “మీకు నే నందనుండ నైతి” నీ
చంద్రపుష్కరిణీతటంబున నుండి కైవల్యంబు నొసంగుదునని యాయాపంబు విడిచి
మానుషరూపం బంది వామనమూర్తియై బలిచక్రవర్తి ప్రముఖదైత్యుల నిర్జించి నిర్జర
లోకం బింద్రున కర్పించి రంగస్థాన మలంకరించె నది యెట్టిదనిన. ౧౮.
- సీ. పౌలస్త్యకులజాతుడై లంక లోకవిద్రావణుం డొప్పెడు రావణుండు
ఘాతకుడగు కుంభకర్ణుండు సత్తముడగు విభీషణుండు నాయధముతము
లతఁడు లోకములెల్లనలజడి వైట్టిడు వేలుపులెల్లరు విన్నవింప
దామోదరుం డంత దశరథపుత్త్రిడై కపిసేనతోఁ గూడి కదలి పోయి
పంక్తికంతునిఁ దునుమాడి వాహినీన, మేతుడై చనుదెంచి సాకేతమునకుఁ
బట్టభద్రుడై సామ్రాజ్యబహుళసౌఖ్య, మనుభవింపుచుఁ జుట్టాల నంపువేళ. ౧౯.
- వ. వాయుపుత్త్రినకు బ్రహ్మాత్వంబు నంగదజాంబవతులకుఁ గాలాంతరంబునఁ దనతోడి
యుద్ధంబును, సుగ్రేవాదులకు వారువారుకోరినకోరిక లన్నియు నొసంగి రామచం
ద్రుం డెల్లర వేఱువేఱ నంపి పుచ్చుచు విభీషణుండనుదినంబునుం బూజాసమయం
బుల రంగనాథునిం జూచుచుం దలయూచి మెచ్చుకొనుచుండువాఁడు గావున నతని
యభిప్రాయం బెఱింగియు నెఱుంగనివాడ పోలె నతనిదిక్కు మొగంబై యిట్లనియె,
శా. తోడంబుట్టిననాఁడు నాక పరశాతోదర్యపస్తాకరు
క్రోడీకారనిరస్తచిత్తుఁ డనుచుం గొట్టాడి మీయన్నతోఁ
గూడ న్నన్ని దొలంగఁ బెట్టి ననుఁ గన్గొనవచ్చి చుట్టంబవై
తోడు న్నిడయునై సహాయపడు నీతో సాటి యేమేటియా. ౨౦.
- క. ఈయుపకారమునకుఁ బ్రతి, యేయుపకారంబు నీకు నే నిందఱిలోఁ
జేయఁగలవాడ నైన, న్నియిష్టము దెలుపు మింత నెఱవేర్తు నెగిన్. ౨౧.
- చ. అనుడు విభీషణుండు వినయంబున దోయిలి మోడ్చి రాఘవా,
నను గడుఁ బెద్దఁ జేసి యిటు నాటగఁ బల్కుట నాయమా! జగ
జ్జనులను బ్రోవఁ బొల్పెనఁగుశౌరవి ప్రాకృతున ట్లలంతిగా
ననుటలు వింత లింతయిన నన్యులప్రాపుదలంతువే! మదిన్. ౨౨.
- క. నీ కే నపు డుపకారము, చేకొనిచేసితి నటంచుఁ జెప్పితి వది నీ
కే కాని నాకుఁ దెలియదో, లోకమునకుఁ దెలియదోటు లోబొంకనుచున్. ౨౩.

క. భక్తుడనగునా కత్యను, రక్తికా సామ్రాజ్య మొనరి రక్షింపవె ముక్
యొక్తిపయుక్తు లాడంగ, శక్తుడనే నీదుకలన సకలాధారా. ౨౫.

వ. నీ యనుగ్రహంబునకుం బాతుండనైన నాకొండేమియుం గొఱగాదు. అయిన నిష్ట
వరంబు వేడుకొనుమంటివి గాన నా చిత్తం బెప్పుడు నీ పాదారవిందంబుల నంటికొని
యుండునట్లునుగ్రహింపు మనిన మందహాసభానురవదనారవిందుండై రామచంద్రుండు
కరండస్థంబగు జనార్దనుం దెప్పించి యంజలిపుటంబునం జూపుచు నిట్లనియె. ౨౬.

మ. ఇతని స్తున్ను చతుర్ముఖుం డెపుడుఁ దా నింటం దగం గొల్పునాఁ
డతఁ డిత్వాకున కిచ్చె మెచ్చి దయతో నానాడుగోలెం గులా
గతమై చెందెను నాకు నీతనికినిం గన్నట్ట దేభేద మీ
పతిమిత్రుండవుగాన నిచ్చెద నుమీ! ప్రార్థింపఁగా నుత్తమా. ౨౭.

క. దేహప్రతిమానుండవు, నీహృదయాత్మం బెఱింగి నే నిచ్చెద నీ
శ్రీహరిఁ జేకొని పొమ్మి తఁ దూపించిన సర్వశుభము లొనఁగెడు నీకుక. ౨౮.

క. అని పెజ్జతోడ రంగే, శు నొసంగిన నతఁడు భక్తి శుద్ధాత్తుండై
కొని వీడ్కొని తల నిడుకొని, చనె లంకాభిముఖుడై సనైన్యముగాగక. ౨౯.

వ. అట్లు రామచంద్రాను మతంబునం జనువాఁ డెన్నార్ల మధ్యంబున మధ్యాహ్నకాలం
బగుటయుం దత్సమము పూజాతత్పరుండై మచటి చంద్రపుష్కరిణీతటంబున శ్రీరం
భంగధాను దివ్యవిమానంబు నిలిపి షోడశోపనారంబులు విధ్యుక్తక్రియా కలాపంబులు
నిర్వర్తించుచుండె నప్పుడు. ౩౦.

ఉ. అంతకు మున్నయోగ్య పురినర్క కులార్చితుడై దలియ్చు శ్రీ
కాంతునిజోర్వి నిల్పుటకుఁ గాంతు యొనర్చిన ధర్మవర్త భూ
కాంతుఁడు చంద్ర పుష్కరిణి గాఢ తపం బొనరించి కేశవుక
నంతన మందఁ జేసికొనె సాధువరంబది కొన్ని నాళ్లకుక. ౩౧.

తే. అదితి కిచ్చిన వరము ధర్మాత్ముడైన, ధర్మవర్త కొనంగిన నిర్మలవధ.
మొక్కగతిగాఁ జెలంగుట నొగి పెఱింగి, భక్తపరతంత్రుఁ డచ్చటఁ బాడు కొనియె.
వ. విభీషణుండును గాల్యకృత్యంబులన్నియుం గావించి యెప్పటివలెం గొనిపోవ విమా
నంబైతఁ బూనుటయు నచలంబైయెత్తరామి నుత్తలపాటుజెందుచుం దన చిత్తంబున.

మ. ఇది మా పెద్దలనాటనుండియును మాయంటం దిరంబుండు భ
వ్యదమై దివ్యవిమాన మయ్యుతునితో హా! నీకిడంజూల వం

- చుదయామూర్తి రఘూన్యహుండిడియె దానుం న్రోయఁగా. లేక యి
 ప్పది యేమో పెకలింపరాక దిరమయ్యెం. బ్రాహ్మి లేదేమొకొ.
 ౩౪.
- వ. అని ఘటియును.
 ౩౫.
- సీ. తరతరంబులనుండి తగికులాను క్రమమునఁ బొంద నున్నట్టి తనకుఁ గాక
 నెఱు పంచుకొని జన్మించి నద్భక్తిమై మెలఁగెడు తనదు తమ్ములకుఁ గాక
 పరమోపకారియై పరఁగి ప్రార్థించిన తన కులకర్త పుత్రునకుఁ గాక
 తరలిపోయిన యట్టి తమ్ముని ప్రాణమిచ్చిన తన ప్రాణబంధునకుఁ గాక
 పరమకరుణా సమగ్రుఁడా పద్మనాభు, డిప్పు కొని పొమ్మటంచు నాకిచ్చె నితని
 నక్కటక్కట మిన్ను వడ్డట్టి చోట, నితరులకుఁ బాలుచేసితి నెట్టులొర్తు. ౩౬.
- చ. అసారహ ముంద్రినంధ్యుల మహాత్ములు గొల్వ నయోగ్యఁ జూచు న
 స్థిహపర సాధనం బితని నేఁ గొని పోయెద నీకు వేడి నా
 గృహమున కంచు గ్రుక్కిలులు మ్రింగుచు నువ్విళులూరుచు న్నదిక
 రహిజను నంత సేపయిన రంగఁడు దక్కకపోయె నక్కటా. ౩౭.
- ఆ. ప్రాప్తిలేని యపుడు పదములకడనున్న, వస్తు వేనిఁ జేతఁ బట్టువడదు
 అందరానిపండ్ల కాసించి పొందిన, పగిదిఁ గొంటి నితనిఁ బాయనుంటి. ౩౮.
- వ. అని యనేకవిధంబులఁ బరిచేవనంబు సేయుచు రంగనాథు నంతరంగంబునం దిడుకొని
 కడుఁదడవు వినుతించి యిట్లనియె. ౩౯.
- ఉ. ఏమి యుపేక్షచేసితివి ? హీనకులుండును భ్రాతృఘాతి యుం
 చేమొ ! మహాపరాధి యని యేమొ ! హరింపఁ బరార్థదాఠలం
 గామమదాదిశత్రువులు గల్గరు నాకుఁ బరాపవాద మే
 నేమెయిఁ జేయ న్యప్పుమున నేని వచింప నసత్యవాక్యముల్. ౪౦.
- వ. అని చింతించు విభీషణునకుఁ బ్రత్యక్షంబై పుండరీకాక్షుం డిట్లనియె. ౪౧.
- చ. వివిధగుణైకభూషణ, విభీషణ, వింటివె చూడ నాకు రా
 ఘవునకు భేద మింతయును గల్గదు గావున నెన్న నువ్రత
 ప్రవరుఁడ పీవు భక్తుఁడవు రక్తుఁడ విట్టి డొకం డొరుండు లే
 డవిరళభక్తిసంపదల నన్యమదీరిత మాదరింపవే, ౪౨.
- కా. రక్షోదూషితమైనదేశమున కే రాఁ జాల నిప్పట్లఁ బ్ర
 త్యక్షంబై జనకొటి కిచ్చెదను సర్వాభీష్టనంసిద్ధు లీ

నీక్షింపం దగు భాస్కరాయనములందేటేట నేతెంచి యే

మోక్షం బిచ్చెద నీకు నీభవమునం బోనాడుమీ చింతలక.

౪౩.

౪. శ్రీరంగం బనఁగా నీ, ధారుణి నెగడొందు నిచట దర్శనమాత్రక

గ్రూరాత్తులకై నం జే, కూరును భుక్తియును ముక్తి గుణగణశరణా.

౪౪.

౫. నీవు నీపురంబునకుం బొమ్ము నుఖిబుండుము నేను నీకు నెప్పుడుం తోడు నీడయై

యుండి సర్వాభీష్టసంసిద్ధియుం జేయుచుండు ననిరంగనాథుం డంతర్ధానంబు నొండె.

విభీషణుండును వీతతోకుండై లంక కరిగె. ధర్మవర్మయుం గృతకృత్యుండై యచట

సప్తప్రాకారసంయుక్తంబును, మహాప్రాసాదసంయుతంబును, నవరత్నవిరాజితం

బును, నువర్ణమయంబు నగునొక్కదివ్యాలయంబు గట్టించి, వివిధాగ్రహారంబు లెచ్చి

వేదపారగులగుశ్రోత్రియబ్రాహ్మణుల పూజార్థ మట నిలిపి రంగేశ్వరారాధనంబు

గావించుచుండె. అదిమొదలనంతశయనుండు శ్రీరంగశాయియై స్థరణామాత్రంబునఁ

బాపుల పాపంబులు యావరంజేయుచు నివసించియుండె ననిన విని శౌనకాదులు

సూతజం జూచి చంద్రపుష్కరిణీవృత్తాంతంబును రంగనాథమహాత్మ్యంబునుం జెప్పుమ

నిన నతండ్రిట్లనియె.

౪౫.

౬. తలచినమాత్రఁ బాపములఁ దల్లఁగఁ జేసెడు రంగనాథుఁడా

స్థలమహిమంబు దెల్పుటకుఁ జాలకు శూలిముఖాదిదేవతల్

తెలియఁగఁ జెప్ప నాడననలే వడియకా నయిన న్వచింతు నా

తెలిసినయంత నిక్కముగ దివ్యమునీంద్రులు మీర లల్పులే.

౪౬.

౭. చంద్రపుష్కరిణీజలస్నాన మల్ల, రంగనాయకదర్శనారాధనములు

పూర్వభవసంచితంబగు పుణ్యరాశి, వలనఁ గాని లభింప వెవ్వరికి నైన.

౪౭.

౮. పాపాత్తులైనవారికి, నాపట్టనమోక్షమబ్బు ననిచెప్పినచో

నేనాటిఫలము గలిగెడు, నోపుణ్యులకెఱుంగవశ మె యుల్లమునందుక.

౪౮.

౯. ఏతస్తహాత్వంబు దేటుపడ నొక్కయితిహాసంబు గల దాకర్ణింపుడు.

౪౯.

౧౦. నెలకొలమందుమానికము నీతినిదానము ధర్మసేతుడక

జెలఁగెడు నేలతేఁడు మును జేసితపం బతినిష్ఠ కెన్నవే

ల్పలు వరచంద్రపుష్కరిణిపాంత ధరాదు లనేకదానముల్

సలిపి స్థలప్రభావమున సంతతితోఁ జనె విష్ణులోకముక.

౫౦.

౧౧. ఆకాలంబున యజ్ఞవత్సలశుభాఖ్యాతుండు విప్రుండు ది

వ్యాకారుం డతివిజ్ఞుడయ్యనిల దుర్వ్యాపారపారీణుడై

- వీకకో గుష్కృతు లాచరంపఁగ జను ల్వీక్షించిపాంక్షేయుండై
గాకుండ న్నెలిఁబెట్ట నాశఁడరిగెం గాంతారమార్గంబులకా. ౫౧.
- క. అతనిసతి రూపయావన, వతినిరత సురతరతయయి వర్తింపుచుఁ దా
నతుకుబడి యొక్కమాలను, సుతునింగ నె వానివలన సుజనాహితునికా. ౫౨.
- ప. అతిక్రూరుండగు నవ్వల్కునపుత్తుండు. ౫౩.
- చ. పురముల్లాల్పుచు గోపురంబులు గుడుల్పోకొచ్చుచు న్నూతులుం
జెరువుల్ ద్రెంచుచుఁ దోటలున్నటుకుచుకొ శిష్టాళిఁ దూలించుచుం
దోరువు ల్లాట్టుచుఁ గన్న పెట్టుచును గోధేన్వాదులం బెద్దని
ద్దురఁ జేందిరపుచు సాధ్యులం జెఱచుచుం దుర్య వృత్తిమైవర్తిలుకా. ౫౪.
- తే. మధ్యమారసరతుండును మార్గరోధ, కుండు శతలక్షకనకహరుండు పాప
రతుఁడు పరవంచకుండు నస్త్రప్రజీవి, బ్రహ్మవిద్వేషణుండు నైపరఁగు వాఁడు. ౫౫.
- ప. ఆన్నరొధముండు నాయకుండై తేజవకాండ్రునుం గల్తెఱకాండ్రునుం జేవాటుకాం
ద్రునుం గన్న గాండ్రును లోనగు గడినొంగల మూకలం గూర్చుకొని పట్టణంబులం
బందెపోటువేయుచుం గొల్లలువెట్టుచు, గన్న పెట్టుచు బాటలంగొట్టుచు మేటిసా
ములార్జించుచు జూదంబులాడుచు గలుద్రావుచు వేటలాడుచు గంటఁబడిన వానినెల్ల
మంటిపాలు గావించుచు సకలప్రాణిలోకా కాలమృత్యున్వరూపుండై పాపాత్తుండై
ప్రవర్తింపుచుండె నక్కాటంబున. ౫౬.
- మ. పుడమికో రంగమహాలయంబునను సొమ్ముల్ ద్రవ్వితండంబులై
గడగుంబో యనుకింపదంతి కడుపేడ్కం గర్లపర్వంబు నే
యుడు నమ్మాలఁడు మాలమూకఁగొని చార్యోద్యోగ నన్నధుండై
నడిచెకా గాఢతరత్వరంపడు ప్రయాణంబుల్ ప్రవర్తింపఁగకా. ౫౭.
- ప. ఇట్లు సర్వసాధనసమేతంబుగాఁ గావేరీమధ్యగంబగు చంద్రపుష్కరిణీతీరంబునకుం
జని యటనవరత్నుఖచితంబును, హేమజాలవిభూషితంబునగు దివ్యవిమానంబునందు హా
రకేయూరకిరీటాది నానాలంకారాలంకృతుండగు రంగనాథునింగని తదపహరణేచ్ఛ
మనంబునంబొడమి యున్నయదియు కాన మహాత్ముండునుంబలె భక్తియొత్తుండై కనం
బడి చంద్రపుష్కరిణీ జలంబులాడి స్వామిని సేవించి జనసమృద్ధంబుడిగి యగ్రదుర్య
యగువలకుం దొంగిల ననువుపడమి నూరకుండవలయుఁ గానఁ బురగాకాలక్షేపంబు
చేయువానివలె నభినయించి యభినయించి కావేరీతలరంబునం బండుకొని నిద్రవ్రాయ
నయ్యవసరంబున. ౫౮.

౧. ద్యావాపుష్యవకాశ మింతయును లేదన్నట్టు లుప్పొంగి య
కావేరీనదిముంచి భృత్యసహితుం గస్తాత్తు నచ్చోరుఁ బా
రావారంబును ముట్టఁగొంచు నరిగెం బ్రాణంబులం బాసి వాఁ
డావారిం దనవారిఁ బాసు కొకచో నాగెం గడుం దెట్టగాఁ. ౫౯.

౨. అట్టియెడ దేవదూతలు వచ్చి సదూతంబుగా నతని దివ్యవిమానంబులం దెట్టుకొని
దివంబునకుం గొనిపోయిరి. అతఁ డటఁ బెష్టకాలంబుండి సత్యలోకంబునకుం జని
సహస్రయుగపర్యంత మచట నిచ్చావిహాగాదిభోగంబు లనుభవించి వికుఁతంబునకుం
బోయి యంతకిబ్బడికాలం బయ్యెడ సధిక విభవంబున సధివసించి తదనంతరంబ ప్ర
వృద్ధజ్ఞానసంపన్నుండును, ద్వాత్రింశల్లక్షణాన్వితుండును, దేవబ్రాహ్మపూజాతత్పరుం
డును ధర్మకాముండు నై సోమవంశంబునం బుట్టి సప్తద్వీపనముద్రముద్రిత సర్వసర్వం
సహచక్రైక నాయకుండై విఖ్యాతిం బడసె. అతనిభటులు నతనిమంత్రులై జనియించిరి.
జాతిస్తృతియు విష్ణుశక్తియుం గలయుతండు రంగస్వామికఁ బ్రాకారమంటపాదులం
గట్టించి పూజించుచుం గొంతకాలంబునకు ముక్తుండై పునరావృత్తిరహితశాశ్వత పర
బ్రహ్మపదంబు నొందె నని మఱియు నిట్లనియె. ౬౦.

౩. తొలుత పరామాకల్పమునఁ దోయజమిత్రుఁ డుమాకశత్రునిం
గొలిచి హరిప్రసాదమునకుం దగిపొల్చెను లోకచక్షువై
చలువలఁజేడునుం దెలిసి సాధు తపంబొనరించి తానునుం
బొలిచెదనంచు నక్కడకుఁబోయి యతవ్రతుండై మెలంగుచుఁ. ౬౧.

౪. కనకనలాడు నిష్పలను గ్రక్కెడు వేసవిఁ బంచవహ్ని మ
ధ్యనిలిచి కాకికాల్పదిపి తర్లఁగనీయునివానకారుఁజే
లొనరనిబండఁ బండి హిమమొయ్యనఁజి మైదు సీతువేళ నీ
టను దలబంటి మున్గి ప్రకటంబు తపించె మునీంద్రు లెన్నఁగఁ. ౬౨.

౫. ఇట్లధిక నిష్టాగరిష్ఠుండై తపం బొనరించుచున్న యంత శ్రీనత్సలాంఛనండు వాత్స
ల్యంబునం బొడనూపి పత్సా! పరంబు వేడుమనుటయుం బ్రసాదంబని చంద్రుం
డత్యంత భక్తిసాంద్రుండై సాష్టాంగ నమస్కారంబుగావించి. ౬౩.

౬. నీవేతల్లిది నీవేతండ్రిది కడుం దేలించు చుట్టంబునుఁ
నీవే తోడును నీడయుఁ గురుఁడును నీవే సుమిత్రుండునుఁ
నీవే దైవము నీవే సర్వమనుచు న్నిన్నొక్కని న్నమ్మితిఁ
నీవాడంజామి యెట్లు గాంచెదనా! తండ్రి భక్తచింతామణీ. ౬౪.

మ, వనమాళీ, వినుమామగోలముగుచు న్వర్తించినబొట్టు గ

ల్లునుజుమ్మి తనునమ్మునమ్మగనికిం గ్రూరాత్తుడై యీ మహా

మునియొప్పుంగనుజెప్ప నిప్పుడిట నీపూబోడి స్త్రీచాపలం

బునఁగాదే యిపుడిట్లు నాచు నటనంబుం జూడఁగానెంచెడున్,

౪౧.

తే, ఎంతచెప్పినవినదుమాకాంతదీని, కీతపన్నికి నిపుడెదఁబ్రీతిగాగ

నాట్య మొసరింపవలసెను నామఁగాన, సాధనంబుల నెల్లవేసంతరింపు.

౪౨.

వ. అనినం దానునుం జూడఁ గుతుకపడువాఁడుగాన జనార్దనుండు విశ్వకర్తనాహ్వనం
బుగావించి వానివలన జాంబూనదమయంబును, నానారత్నోపశోభితంబును, సీతా
తపవర్జితంబును, సువిశాలంబునగు నొక్క దివ్యరంగంబు నిర్మాణంబుగావించి, తాను
పటకియు, శతానందుండు తాళహస్తండును, నందికేశ్వరుండు మృదంగకారియు,
వాణి వీణాపాణియు, తుంబురనారదు లుపగాయకులును, ఆశ్వినేయులు స్వరజ్ఞు
లును, హరిహరయుండు కాహళియుంగాఁ బరమేశ్వరుండు నర్తకుండై నాట్యంబు
గావించుచుండ దాక్షాయణి రంగాధ్యక్షయై శత్రుచ్చాదిమహాదేవులు సేవించుచుండ
సింహాసనంబునం దధివహించి చూచుచుండె. అయ్యవసరంబున శంకరుండును వివిధం
బులగు హస్తపాదవిన్యాసంబులచేతను, భుజదండచలనంబులచేతను, శీర్షోన్నమనాదు
లచేతను, సమవిషమంబులగు గాత్రయస్త్రిప్రసాగంబులచేతను, విచిత్రభ్రమణంబులచేత
ను, దశదిగ్విహారంబులచేతను, మనోహరంబులగు నేత్రభంగంబులచేతను, స్వయంకృత
గానంబుచేతను, స్వరమూర్ఛాన్వితంబగు షడ్జపంచమయోగంబుచేతను, తాళగాన
ప్రపూరకావధానంబులచేతను, వలయనూపురశింజితంబులచేతను, ముద్రికానికావాణం
బులచేతను, హారగతాగతరవంబులచేతను, కుండలీకృతఫణిఫణారత్నప్రభాన్వితంబులు
మాళిగంగాజలాన్వితంబులునగు శేఖరీభూతేందుకిరణంబులచేతను సర్వజనమోహనం
బు మనోహరంబున దృప్తపూర్వంబునగు నృత్యంబుగావించె. అపుడు హరిపురంద్రదాది
బృందారకబృందంబును, పర్వతనారదాదిమునికందంబును, బ్రహ్మనందభరితంబై ప్రతి
నూచయంబుగతిం గనుపట్టె. గిరీంద్రనందనియు నానందకందళిత హృదయారవింద
యై యిందుధనుని గాఢాలింగనంబుచేసికొని బహూకరించె. అతి రమణీయమగుటం
జేసి యెల్లరు నట నిహాసంబుగావించిరి. గంగాధరునకు నాట్యరంగమగుటచే నది
శ్రీరంగంబును పేరనంకితంబయ్యెనని పెండియును.

౪౩.

క. అలశ్రీరంగమునందున, నలంబుండెడు జంబుకేశ్వరాహ్వయుఁడు శిఖం

డిల నతనిచలిత మెల్లను, దెలియుగ వినుపింతు వినుఁడు ధీనిధులారా.

౪౪.

చ. ఘనుఁ డలకశ్యపద్విజ శిఖామణి మెట్టుచు రాజమార్గమం

చున నొకసెట్టిచే మిగులఁద్రోవడి .. కల్గినగర్వమిట్లుగున్

ధనమదిలేమినాకిటులు దారసమయ్యో మదీయజీవనం

దెనయనిరర్థకం” బనుచు నేగెద్యజింపంగ రంగభూమికిన్.

౫౫.

తే. చంద్రపుష్కరిణీజల స్నానమెలమి, జేసి కాష్ఠములెన్నియోజేర్చి చిచ్చు

పెట్టి యులుకంగఁ నలఁచినయట్టివేళ, నటకుఁజనుదెంచె జంబుకమగుచువజ్ర. ౫౬.

ప. చనుదెంచి జేహాపరిత్యాగంబుసేయనున్న కశ్యపునిం గని యిట్లనియె.

౫౭.

చ. మునివర! ప్రాణమేల నిటుపోపడనాడదలంపునేసి నీ

చనువిధిస్పృహన నరజన్మముశ్రేష్ఠము దానిలోన న

జ్ఞనము బ్రాహ్మ్యమందుఁ బురుషత్వము దుర్లభమట్టినీవు చా

వును మఱిపుట్టువుం దొరయఁ బోలునెవ్వో! నరకాకరుండవై.

౫౮.

క. బలవన్తరణమునొందిన, ఖునిన్ సమన్తిపట్టి కాఠీయపెట్టున్

గలకాల మంతవాఁడీ, యిల నీచక్షేత్రజన్మ లెన్నేనెత్తున్.

౫౯.

క. దేవతలు విప్రులగుటకు, భావంబులఁ గోరుచుండ్రు పరికింపంగా

దేవత్వముకంటెను భూ, దేవత్వము మేలు దానిఁ నిలకింపవొకో.

౬౦.

తే. ధనములేనట్టి పేద నేననుచు వగచి, పెట్టబ్రాణంబువిడుచుట వెట్టితనము

చచ్చుతఱిఁగూడఁ గానైన వచ్చునయ్య, తలఁచిచూచిన వట్టిదంధనము ధనము. ౬౧.

తే. పట్టరానివారలకాల్గు పట్టిధనము, ప్రోగువట్టుట గుఃఖంబు మొదటదాని

దాచుకొనుటంతగుఃఖమ్ము తప్పిచారి, పోయెనేనియు దుఃఖంబు పోనియదియ. ౬౨.

క. ధనమధికమైన మానిసి, ఘనమదమను రోగమెత్తి కనుగానకిలన్

దనయొడలు దానతెలియక, జననిందకుఁ బాత్రుఁడగుచుఁ జనుదుర్గతికిన్.

౬౩.

ప. కావున ధనధారాదికామ్యంబులం దగిలి లేని కారణంబు తెచ్చిపెట్టుకొని యాత్మ

హత్యచేసికొని వెనుక నీచక్షేత్రంబులం బుట్టుటకంటెఁ జచ్చి పుట్టని మోక్షంబునొం

దుట మంచిది యని జ్ఞానోపదేశంబుసేయు నంత నతండఖండవైరాగ్యయతుండై

యతని శతక్రతునిగా నెఱింగి సాష్టాంగదండప్రణామంబుగావించి పూర్వేశ్వం

నొలంగఁ ద్రోచి యష్టార్థంబులం బొందె. జంబుకగూపధరుండగు నింద్రుండు నచట

నొక శివలింగంబు ప్రతిష్ఠించి స్వర్గంబునకు నిర్గమించె. అది మొదల శివుండు జం

బుకేశ్వగుండు నాఁబడు. అతని నర్చించి కాశ్యపాదులు ముక్తిం జేంది రక్కాలం

బున శ్రీరంగంబు శివక్షేత్రంబై పార్వతీపరమేశ్వర భూతంబును బ్రహ్మధగణరక్షితంబు
నైయుండె నట్టి సమశుంబున.

౯౪.

మ. హరివంచించి హరింపనెంచి మదిలో నాక్షేత్రమున్ వృద్ధభూ
సురవేషంబునుదాల్చి శంభుఁడెడయై చూపట్టునష్టామనో
హరరంగంబున నున్న గౌరికడకున్ హర్షంబునన్వచ్చి సు
స్వరయుక్తిం బ్రవరంబతించి యెఱుఁగెన్ సాష్టాంగపాతంబుగన్.

౯౫.

చ. అటులు నమస్కరింపుచుఁ బ్రియంబులువల్కెడు నమ్మహాత్మునిన్
స్ఫటకరుణాన్వితోక్తులఁ బ్రమోదితచిత్తునిఁగా నెనర్చి ధూ
ర్జటినతి లెమ్ము భూసురవరంబులుగొమ్ము శుభంబుచేకుర
న్గటకట! యెంతకష్టపడి నాకడకీవరు దెంచి నాఁడవో.

౯౬.

తే. అనిన నక్కపటాత్తుఁడా హరివచించు, శంకరాద్ధాంగివినుము నేత్రాంతుఁడయితి
బుండరీకపురంబుననుండిరాక, దూరగమనంబు నేయుటఁ దొడరె నిద్ర.

౯౭.

చ. ముదువలివాఁడ డస్సితినీ ముంచుకొనెన్ దగ కూర్మకంటికిన్
నదులకడ న్వనాంతరమునన్ శయనింపఁగరాదు క్రోల్పులుల్
వొదలెడునిందునంధునను బ్రోవఁ దలంచితివే నొసంగుమి
ప్పదమున నిద్రపైదాఁ దనవంకన మెక్కువ వచ్చునంతకున్.

౯౮.

ఉ. ఏరును నన్ను లేపవల దీవును నీదుమనోహరుండు నీ
వారును లేచునావరకవశ్య మొకానొకచోఁటికేగి రాఁ
దీరెడు నింతమాత్రమగు దీని నొనర్చి యనుగ్రహింపు మీ
తీరుననున్న నన్నుఁ బరదేశనివాసుని జీర్ణవాసునిన్.

౯౯.

చ. అనినఁ గృపాతరంగిత మనోంబుజయై జగదంబ శౌరికి
ట్లను ధరణీసురోత్తమ, మహత్వముఁగోరక నన్నునల్ప మి
మ్మనగునయ్య! నావుడతఁడమ్మనో, నీదయఁగొన్న మాత్రనే
ఘనుఁడనబ్రహ్మముఖ్యులకుఁ గావలియుండెడులచ్చినాకడన్.

౧౦౦.

వ. నిద్రావశంపదుండనగు నాకు శయనార్థమీరంగస్థలం బొసంగు మింతియచాలు దీన
ననంతసుఖంబనుభవించెద. అనిన నాయుమయు నట్లకా! యని రంగంబతని నిద్ర
కిడి తానుసపరివారంబుగా నెటయేనియుం జనియెనంత జనార్దనుండును.

౧౦౧.

చ. తలకొక కేలులీల నుపధానముగా నొనరించి యొండుకేల్
నిలువున జానువంటనిడి నీలయునేలయు లచ్చిగొల్వఁగా

జెలగగ శంఖచక్రములు శేషునిపై శయనించిరంగ మం
బలిమిని యోగ నిద్రగొనె నెన్నటికి నివ్విడకుండునట్లుగన్.

౧౦౨.

౪. అయ్యవనరంబున.

౧౦౩.

౪. హరుడు సమంగతుండగుచు నాశ్రమమందుభ వానిలేమియుం
బురుషుడొకం డటన్ని దురమౌవుటయుం గని నివ్వదృష్టిచేఁ
బరగ నెఱింగి తానగజనంచిత యయ్యె నితండు రంగమం
దిరము వశంబుచేసికొని నిద్రితుడయ్యెడు మాయకుండయో.

౧౦౪.

౪. వీనియట్ల నేను వా కమలాలయవంచించి వీని కత్యంతప్రియంబగు పుండరీకపురంబు
వశంబుచేసికొనియెద ననివృద్ధశ్రాప్తానపుంగవుండై పుండరీకంబున కరిగి విష్ణుసత్త్విం
గని నీమగండు నిన్నొంటివిడిచి తాను శ్రీరంగంబునం దధివసించె. నీవటకేగి వానిం
బిలిచి తోడుకొనిరమ్ము రాకున్న నీ పటనయుండుము. నీ వచ్చుదనుక నే నిచ్చట ననీ
కార్యసిద్ధి నభ్యర్థించి జపంబునేయుచుండునని బోధించి పుచ్చి తానగజాయుక్తంబు
గా వశంబుచేసికొని యుచ్చోట నధివసించె. రంగనామకియు రంగంబునకుం జని
రంగనాగునిం గూడి రాదయ్యె. అది మొదలు శివక్షేత్రంబగు శ్రీరంగంబు వైష్ణవం
బును విష్ణుక్షేత్రంబగు పుండరీకంబు శైవంబునైన భుక్తిముక్తిప్రదంబులయ్యె. ఈ
శ్రీరంగమహాత్మ్యంబు వినువారునుం జదువువారును సర్వాభీష్టంబులంబడయ్యెడు రనం
తరం బుత్తమాత్తంబగు కుంభఘోషక్షేత్రంబుగలదు దాని వృత్తాంతం బెట్టిదనిన.

కుంభ ఘోషవృత్తాంతము.

౧. శీతాంశుండొకవేళ శాశ్వతఘనశ్రీకాయుండై లోక వి
ఖ్యాతంబై తగురంగభూమి నధికాష్టాదంబునన్ మాధవుం
డేవోపీధిఁ దలంచుచుం దపమొగిం జేయంగఁ బ్రత్యక్షమై
యాతం డిప్తము వేడుచున్న నతఁ డభ్యర్థించె నైశ్వర్యమున్.

౧౦౬.

తే. అంత హరియను మత్స్యకూర్మాదిరూప, ధరుడనై నేను ధరణిపైఁ దిరుగు కతన
నాదు విరహంబునైఁ పకయాదిలక్ష్మీ, కుంభఘోషమునందు నన్గూర్చినిలిచె.

౧౦౭.

౪. నీ వటకుందోయిన నీ కాజేవి విపులైశ్వర్యంబిడుననుడు ద్విజరాజా క్షేత్రరాజం బిచటి
కెంతదూరంబుననూడె దాని మహత్వం బెట్టియది చెప్పమనిన నప్పుండరీకాక్షుండు
వెండియు నిట్లనియె.

౧౦౮.

ఉ. కైరవమిత్ర, నీ విపుడు గన్గెననా నలక్షేత్రమిడకుం

దూరుపుగాఁగ యోజనచతుష్టయమందునఁ గుంభఘోణమకా

భేరునఁ బొల్పు మీరునట వెల్గెడులక్ష్మీసరోవరంబు బం

గారుపయోజకాననము గాపురముండెడుదేవి యచ్చటకా.

౧౦౯.

క. లక్ష్మీసరోవరంబది, లక్ష్మీతపోమహిమవలన లక్ష్మీంపఁగనై

లక్ష్మీసంవర్ధనమున, లక్ష్మీ నాశకరమగుచు లలిదనరారుకా.

౧౧౦.

తే. మున్ను మంగళదేవత పుడమియందుఁ, దనగుగంగాది సర్వతీర్థములుతెచ్చి

చేసె నా సరోవరమందు జేసినట్టిఁ, స్నానసంధ్యాదికక్రియల్ సర్వమిచ్చు. ౧౧౧.

ఆ. కుంభఘోణమందుఁ గోరికమెయి నెవ్వఁ, డైన మూఁడునాఁడులూగ నేని

వాఁడు భూతసంప్లవంబగునందాక, బ్రహ్మలోకమందుఁ బరఁగుచుండు. ౧౧౨.

వ. ఆన్యక్షేత్రంబులఁ జేసినపాపంబు పుణ్యక్షేత్రంబులయందును, పుణ్యక్షేత్రంబులఁ

జేసినపాపంబు వారాణసియందును, వారాణసియందుఁ జేసినపాపంబు కుంభఘోణం

బునందును, కుంభఘోణంబునం జేసినపాపంబు కుంభఘోణంబునంను నశియించు.

అచ్చటఁ కుంభేశ్వరుండు సర్వార్థప్రదుండైయుండు నీ వచ్చటికరుగుమని యామం

త్రణంబుచేసి విష్ణుం డంతర్ధానంబు నొందె. సుధాంశుండు నా చెప్పిననొప్పునంజేసి

స్థితిపడసె. సురగురుం డచటఁ దపంబుగావించి మృతసంజీవినీవిద్యంబడసె. మంగళ

బుధరాహుకేతువులును, ఇంద్రాది బృందారకులును, హరిశ్చంద్రాది రాజేంద్రులును,

తత్ప్రదేశంబున నిష్టార్థంబులం గొనిరి, ఈ చెప్పినతీర్థంబులెల్లఁ గావేరీప్రభావంబునం

బ్రసిద్ధంబులయ్యె. ఆనన్యసాగగాంతంబుగా నక్కావేరి తులామాసంబునందు స్నాన

మొనర్చినవారికి మోక్షం బిచ్చుచుండు. అందు మూలస్థానంబగు బ్రహ్మకుండంబునందు

ను, కనకానంగమంబునందును, కపిలానంగమంబునందును, హేమావతీనంగమంబునం

దును, త్రిమకూటంబునందును, గజారణ్యంబునందును, చంద్రపుష్కరిణీతీరంబునందు

ను, గౌరీమయూరసంజ్ఞికంబగు కుంభఘోణంబునందును, తులాస్నానంబు విశేషఫల

ప్రదంబు. అచ్చోదంబును, మానసంబును, బదరీవనతీర్థంబును, నర్మదయు, యమున

యు, సరస్వతియు, విశాలయు, జాహ్నువియు, గండకియు, చంద్రభాగయు, తాపి

నియు, గోదావరియు, కృష్ణవేణియు, పయోష్ణియు, షరయువును, తుంగభద్రయు,

మఱియు నెల్లతీర్థంబులును దులామాసంబునం దక్కావేరిం జేరియుండు. అపుడు

కావేరిస్నాతలకుఁ గామధేను కల్పకచింతామణి తుల్యయగు. తులాస్నానముగాని

వాని జన్మంబు సూర్యుండులేని గగనంబువలెను జన్మించునని రాత్రింబలెను నిరర్థకం
బని మఱియును. ౧౧౩.

తే. మధ్యదేశీయ మృగరాజమధ్యయొకత, సహ్యసర్వతమందు వాసంబుచేసి
తులనురవిసేరఁ గావేరి నెలదినములు, భక్తిస్నానంబుచేసి కైవల్యమందె. ౧౧౪.

తే. తొల్లి నాథాఖ్యుండును బ్రాణవల్లభున, వద్యయును గుంభఘోణానవద్యభూమి
సహ్యజాననిఁ దులయందు స్నానమాడి, యభవుకడనిల్చిరొగి గణాధ్యక్షులగుచు.

ప. పిమ్మట మధ్యాహ్న నేశ్వర ప్రకీర్తితంబును సర్వపాపహరంబునగు మధ్యాహ్నక్షేత్రంబు
గలదు. తత్సహత్వంబు సెప్పెద నాకర్ణింపుడు. ౧౧౫

మధ్యాహ్నక్షేత్రమహాత్వము.

తే. కాశికేదారములకంటె ఘనతరంబ, యగుచుఁ దళుకొత్తు నల్లమధ్యాహ్ననంబ
నంగనవసరమిటలేదు సాంగముగను, బరఁగుకథవిన్న మీక మీరరయనగును. ౧౧౬.

తే. దేవలోక్తకనుతుండును దేవమాని, గణనుతుండు దిగేశాగ్రగణ్యుఁ డగుచు
నధికవైభవ మేర్పడ నల్ల స్వర్గ, మందు మఘవంతుఁ డలరెడు నవసరమున. ౧౧౭.

ప. మహాబలపరాక్రమసంపన్నుండగు, వృత్రాసురుం డఖిలసేనాస మేతుండై దిగ్విజయం
బునకై బయలు వెడలి. ౧౧౮.

సీ. ఇంద్రలోకముఁజేరి యింద్రుని నోడించి యగ్నిలోకముఁ బోయి యగ్నిఁగెలిచి
యమలోకమునకేగి యముని వినిర్జించి నిరృతిలోకముగని నిరృతి నెడిచి
వరుణలోకముఁజని వరుణునిఁ గెరలించి పవనలోకముఁజేరి పవనుఁద్రొలి
ధనదలోకముఁజూచి ధనదునిఁదూలించి కుద్రలోకముఁబొంది కుద్రుఁగలసి
మరియు బ్రహ్మవిష్ణ్వదులఁ దిరిగిగెలిచి, తనరసీతేడుజగములు తన వశంబు
గాగఁ గొనిదివిజేంద్రుండు గండుమిగిలె, ననుచు నచటికి వెండియు నరుగుదెంచి.

ప. ఆమరావతీ పురద్వారంబు ముట్టడించి లగ్గులువట్టుచుండె నది యంతయునుం గని
మునిగణంబు మఘవంతుని చెంతకరిగి త్రిశిరస్కానుజుండు వృత్రాసురుండు వెండి
యుం గండుమిగిలి త్రిశూలధరుండును గ్రోధరక్తాంతలోచనుండును యుద్ధసన్నద్ధుం
డు నైవచ్చి పురద్వారంబున నపరభాస్కరుండునుంబలె నిలిచియుండె. అని విను
పింప నతండును గ్రోధనుదుర్ముఖుండై యైరావణంబధిష్ఠించి చ్చాత్రింశతోక్తిగుణిత
దేవతావారపరివృతుండై కదలిపోయి లోకకంటకుండగు వానినిం గనియినిట్లయె.

సీ. పటుతాళఘనరవార్భటిఁ బ్రతిఘటియింప తొక్కలున్ తొక్కలు నొక్కినొక్కి
కొండపైఁబైనుండి కొండగూలినపోల్కై తొమ్మునున్ తొమ్మును గ్రమ్మిక్రమ్మి
పెనవెట్టివేయున లేటపగ్గంబనఁ గాళ్లునుంగాళ్లును గట్టికట్టి
దండిజోదులగుచెలొండొంటఁ బడినట్లు ముక్కులున్ ముక్కులు పొడిచిపొడిచి
తెగకనవ్యాపనవ్యముల్ దిరిగితిరిగి, పైకిగ్రిందికిఁబేరెము ల్వారిపారి
జట్టిమల్లలగతిఁబోరెఁ బిట్టలపుడు, నూటిమాటికాఱ్ఱులుచెవుల్ దూటుగట్ట. ౧౩౫.

క. ఈరీతిని ఘోరంబుగఁ, బోరుచు నాకాశమందుఁ బోఁబోనవి కా
వేరీ సాగరసంగము, జేరంగావచ్చెనొడలు జెమరింపంగన్. ౧౩౬.

వ. ఆ సమయంబున గృధ్రపాతఘాతంబున చిద్రీభూతశరీరంబై టిట్టిభంబు కావేరీ సింధు
సంగమంబున బడియెఁ బడునప్పడు శిరంబు శూలప్రాయంబగు నొక్కవృక్షశాఖా
గ్రంబునం దగులుకొని నిలిచియుండె. ఆటిట్టిభంబును దత్ప్రభావంబునంజేసి స్వర్గం
బనుభవించి వెనుక నాదేశంబునఁ జిత్రకేతుండను రాజై జన్మించె. పూర్వజన్మ స్మృతి
గల యా చిత్రకేతుండును నా క్షేత్రంబున కరుదెంచి వృక్షగ్ర సముపస్థితంబగు పూ
ర్వదేహశీర్షం బాకర్షించి తత్తీర్థంబులంగలిపి సర్వదేహపతనంబునంజేసి రాజదేహంబు
తోడన స్వర్గంబునకు నిర్గమించి సుఖంబుండెనని వెండియును. ౧౩౭.

తే. పలుకులేటికి వేయు నాభవ్యసింధు, సంగమంబున దేహవినర్జనంబు
సలుపువారికి స్వశరీరకలితమైన, స్వర్గసౌఖ్యమబ్బెడు నాదివాకరముగ. ౧౩౮.

వ. ఇంద్రాది దిక్పాలకులును బ్రహ్మాదిదేవతలును, పూర్వత్యాదిదేవులును, ఆశంఖముఖీ
తీర్థస్నానప్రభావంబున నిష్టార్థంబులంబొందిరి. అచటి స్నానదానాదులు శతకోటి
గుణితఫలప్రదంబులు. ౧౩౯.

క. ఎవ్వఁడు కన్యాదానం, బవ్వరతీర్థంబునండు నార్యునకిడునో
యవ్వాఁడు కులముదుర్గతి, కవ్వలఁబోఁబనిచి నిలుచు నజునిపదమునన్. ౧౪౦.

సీ. అటనున్నయిసుకతా లన్నియు నెన్నంగ శంభులింగంబులై సొరుమీఱు
నటనున్నబ్రాహ్మణు లందఱునెన్నంగ సిద్ధమానీంద్రులై చెలఁగుచుందు
రటనున్నఫలశాఖు లన్నియునెన్నంగ విబుధాగ్రగణ్యులై వెలయుచుండు
నటనున్నములుచెట్టు లన్నియునెన్నంగ రాక్షసవీరులై రమణకెక్కు
అచటనున్నట్టి క్రిమికీటకాదులెల్ల, నెన్న స్వర్గనివాసులకంటె నధిక
మగుచుఁ జెలఁగు నాతీర్థమహాత్మమెన్న, హరిహరాదులకైన శక్యంబుగాదు. ౧౪౧

క. పాపులకేనియు మోక్షం, బేపారెడు నచట నాడిరే ననుచో ని
ష్పాపులకుఁ గలుగుఫలమది, యీ పాటిది యనఁగవశమె యెవ్వరికైనఁ. ౧౪౨.

చ. అనివచియించిన నిద్రిని మహామునులెంతయు సంతసించి నూ
తునిఁగని సహ్యాజామహిమతోఁ గల సర్వకథావిశేషముల్
ఘనుఁడవు నీకతంబునను గాదె వినంగలిగెన్ మనంబులుం
దనిసె ఫలంబదేమి వినినఁ ? వినురీతియు నెట్లుచెప్పుమా. ౧౪౩.

వ. అనిన నూతుండు పురాణశ్రవణఫలం బిట్లని చెప్పందొడంగె. ౧౪౪.

మ. కమలాంశఁ జనియించి భూతలమునం గావేరినాఁబొల్పు నా
విమలద్వీపవతిం దలంచినఁ దగన్వీక్షించిన న్నుట్టినఁ
గమలంబాడినఁ బాపరాసులడఁగుం గామ్యార్థముల్ దీగుఁ బు
ణ్యముచేకూరుఁ ద్రివిష్టపంబు దొరకు న్నెత్తాక్షంబునుం గల్గెడున్. ౧౪౫.

క. ఏతాద్భుగ్విధమహిమన్, ఖ్యాతిం బాలుపొందినట్టి కావేరికథన్
ఏతటి నెవ్వఁడు పినినను, భూతలమున వాఁడు భుక్తిముక్తులనుందున్. ౧౪౬.

సీ. శ్రవణంబుసేసెడు జనులు వేఁకువలేచి స్నానసంధ్యాదులు చక్కబెట్టి
కుడువక తమలంబు వడసుకపకరా ద్యంగసంచనంబు నాచరింప
కాక్షేపణంబులు భూక్షేపణంబులు చిత్తచాంచల్యంబు జేసికొనక
యాధికప్రలాపంబు లాచరింపకచాల భక్తి నెమ్మనమునఁ బాదుకొలిపి
తగిన పారాణికుని వేడి దరికిఁదెచ్చి, యున్నతాసనమందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి
సత్పురాణంబు శ్రవణంబు సలిపిరేని, భుక్తిముక్తులు గొందురా పుణ్యలిలను. ౧౪౭.

క. ఈ నియమంబులు జేయఁగ, లేనని శ్రవణంబది మొదలే విడనాడం
గా నొప్పదెట్టులైనం, గానీ! సత్కథలువినుట ఘనతరమకదా. ౧౪౮.

వ. ఈ కావేరీ మాహాత్మ్యంబు. ౧౪౯.

మ. శితకంఠం డెఱిగించె మున్నగజకున్ శీతాద్రిపై యామె స
న్నతితోఁబల్కె వసిష్ఠమాని కతఁడు న్వాక్రుచ్చె నాశక్తికా
గతుఁడాతండును నాపరాశరునకుం గల్పించె నాతండు స
న్నతుఁడై వ్యాసున కొప్పఁజెప్పె నతఁడున్ బోధించె నాకిమ్ములన్. ౧౫౦.

క. మున్నో పరాశర్మమునిచే, బన్నగ విన్నట్టి కుంభభవుఁ డెఱిగింపం
గన్నట్ల వినియె షణ్ముఖుఁ, డన్నగమున నీనదీమహాత్వముపేర్చిన్. ౧౫౧.